

Nógrádi Kovács György

Kutyasétáltatás

Nógrádi Kovács György

Kutyasétáltatás

Kisregény és elbeszélések

**Kiadta,
a Robinson Könyvműhely.
Szécsény**

ISBN 963 214 250 0

**Készült a K-J-P Print Kft. Nyomdaüzemében.
Szécsény, Salgótarjáni út 4.**

TARTALOM

Kutyasétáltatás.....	4
A kis fecske átka.....	54
Fickó..., és a csillagok.....	57
Pufi, a malac	63
Böske, a ló	68
Az öregasszony kiskutyája	76
Frici, az őz bosszúja.....	81
Cserri, a szarka.....	93
Kutyahűség	100

Kutyasétáltatás

1.

A kis Réti Tamás, visszafogott lépésekkel, kissé félve lépett be a temetőbe. Nem a halottaktól félt. Nem is az elmúlás járt az eszében. Mit tudta ő, mi az. A különös látvány csapta mellbe, amely fogadta.

Most járt először temetőben.

Az óriási fák és a fasorok egymásba érő lombjai között ezernyi madár csicsergett. Bérházban laktak, a körengeteg kellős közepén, a széles József körúton. Galambbúgás, verébsicsergés és feketerigó-fütytön kívül nemigen hallott más madárszót. Ezekből is csak annyit, amennyi akaratlan megcsapta a fülét az utcán vagy a közeli tereken.

Az óriási fák alatt megszámlálhatatlan sírhalmocska és hátborzongatón szép síremlékművek rendezett sora jelképezte az örök emberi mulandóságot, valamint a hozzátartozók gondosságának, gazdagságának, eme, oly sokat vitatott megnyilvánulását.

Tamásnak minderről az jutott eszébe, hogy pocsékolás meg flanc. Mert jó, meghaltak, de minek ez a nagy felhajtás? Miért ez a virág-pompa: tulipánok, nárciszok, sáfrányok, primulák, égő vörös muskátlik, rózsák és a sok megnevezhetetlen örökzöld, amelyek ezeket a sírokat elborították? Lenyűgözte ugyan a körengeteghez szokott énjét, egyszersmind vonzotta, hogy tépjen le közülük egynehányat. A sírok között elterülő gyepek finom zöldje pedig arra készítette, hogy bukfcet vessen.

Az előbb letépett, kis csokorny virágját az egyik sír betonpárkányára helyezte. Leheveredett, jóízűen végighempergett a selymesen lágy fűben, és néhány bukfcet vetett. Egy ideig fekve maradt, majd hirtelen felült, és mint jól végzett munka után, elégedetten körüllesett.

Tuják, ezüstfenyők, aranyesőbokrok lestek vissza rá a közelből, mire ő előbbi pajkosságától hajtva rájuk nyújtotta a nyelvét.

Kissé távolabb ünnepélyes, fehér törzsű nyírfák ácsorogtak, alattuk néhány padot is felfedezett. A temető végében, mindent beárnyékoló, szép juharfák és hosszú, sűrű orgonasövények sora zárta le ennek a mulandóságot hirdető gyönyörű, mégis zord ligetnek a határát.

Az úton öregasszony közeledett. Tamás, mint illetlenségen kapott diák, gyorsan felállt. Illedelmesen leverte magáról, a tavalyról ott maradt és rátapadt száraz fűvet, felkapta az előbb lerakott kis virágcsokrot, és a közeledő öregasszonyra sandított.

- Te! - kiáltott rá az már messziről - csak nem virágot téptél le a sírokról?

- Van itt elég - vágta rá Tamás, inkább durcásan, mint nyeglén.

- A tiéd?

- Úgy beszél a néni, mintha kellene nekik - válaszolta fellengzőn, de azon nyomban lecsillapult. Feladta támadással vegyített védekezését. Hirtelen rátört dacán megszokott igazságérzete került felül. Mert tényleg: minek a halottnak virág? Az ő anyja is halott, akinek viszi, neki kell? Váratlanul az öregasszony elé lépett. Mindez olyan gyorsan történt, hogy az valósággal megrettent. Az ősrégi temetőben, kietlen helyen járt, és olyan sok mindent olvasott, hallott az utóbbi időben, miért is ne ijedt volna meg? SZTK-botját védekezőn maga elé tartotta.

Tamás a felnőttek, főleg az öregek iránt érzett ösztönszerű tisztelete jeléül, elmosolyodott, s szelíden az öregasszonyra szólt:

- Ne tessék félni! Először járok itt. Anyukám sírját keresem. Ezt a virágot is neki szedtem. - Felmutatta. - Elfelejtettem pénzt kérni rá.

A szája szélét vonogatta, felváltva rántotta fel a jobb és a bal vállát, mialatt kissé rekedten hozzátette:

- Igaz, nem is kaptam volna.

- Anyukád meghalt? - csicseregte az öregasszony jóságossá vált hangon. Arcának redőiben előbbi félelmét néma sajnálkozás s gyász váltotta fel.

- Nem volt jó asszony. Én megszülettem, valaki bepalizta, mire ott hagyott bennünket... Aztán meghalt. Apu teljesen egyedül nevelt fel.

- Mégis kijöttél hozzá a temetőbe?

- A kíváncsiság hozott ki. - Körbelóbálta a kezét. - Annyi itt a sír, hogy talán meg sem találom.

- Nem tudod, hol fekszik?

Tamás megrázta a fejét.

Az öregasszony a kisfiú vállára rakta a kezét, amit Tamás nagyon furcsának talált, mert Jutka nénin kívül vele senki sem tett ilyet. Izgatta, mint szemét a beleesett piszok, ezért le akarta rázni, ugyanakkor ritkán érzett melegség járta át gyermeki szívét, ami tűrésre készítette, sőt enyhe mosolyt fakasztott a fehér arcára.

- Apukád? - hüledezett az öregasszony sírásra hajlón.

- Iszik... - maga sem tudta, miért buggyant ez a szó a szájára, amikor az ő apja valójában nem részeges férfi. Mintha kapcsolt volna, helyesbített: - De nem köpnivaló, és nagyon szeretem. A néninek, miért nincs virága?

- Volt. A sírra raktam.

- A néni sírjára ki tesz majd virágot?

Az öregasszony megállt. Szája körül a ráncok hullámozni kezdtek. Fátyolos szeme a távolba révedt. Szája szélét összehúzta, fejét megrázta.

- Senki - tört fel végre torkából a hang, az állandóan vele járó bánat szimbólumaként.

- És még élt... Mostanában sem kap virágot?

- Soha.

- Akik itt fekszenek - körbeforgatta a kezét -, ezek sem kaptak..., amíg éltek virágot?

- Nem tudom.

Tamás az öregasszony felé nyújtotta az előbb letépett, kis csokornyí virágját.

- Tessék, a néninek adom.

- Arany szíved van, köszönöm, de nem fogadom el. Vidd el édes anyukád sírjára! - Újra megállt. - Mindenáron meg akarod találni anyukád sírját?

- Há...át, szeretném. - Kissé elbizonytalanodottan vonogatta a vállát. - Ha már egyszer kijöttem.

- Hány éves vagy?

- Tíz múltam.

- És..., csak most jutott eszedbe, hogy megkeresd anyukád sírját?

- Igen.

- Így sohasem találod meg. Tudod, hány sír van ebben a temetőben? Mint égen a csillag. Mert nagyon hullanak ám az emberek!

Tamás öregesen nézett szét, hangja sem kisgyerekesen hangzott, mialatt közbeszólt:

- Annyi, mint tengerben a moszat.

- Tudod is te, mi az a moszat!

- Most tanultuk környezetismeret-órán.

Az öregasszony alig tett meg néhány nehézkes lépést, harmadszor is megállt. Kezét ismét a kisfiú vállára rakta, de azon nyomban el is engedte. Egyik kezével a botjára támaszkodott, a másikat felemelte.

- Milyen bütykös ujjai vannak a néninek! - ámult el Tamás. - Ahány, annyi dobverő.

- Menj be az irodába, és kérdezd meg! Bemondod anyukád nevét. Melyik évben halt meg, de ha nem tudod, az se baj, megnézik és megmondják: Ennyi meg ennyi parcella, itt és ott...

Nem folytathatta, mert valaki rájuk kiabált:

- Bocsánat, asszonyom! A kisgyerekek szeretnék néhány szót váltani.

- Velem? - képedt el Tamás.

- Igen. Régen figyellek. Nagyon ráérsz. Nem vállalnál kutyasétáltatást?

Egy férfi állt a mellettük húzódó sírsor mögött. Egyenruhájából ítélve a temetkezési vállalat embere.

- Miért ne! - vágta rá Tamás. - Régen töröm a fejem, hogyan lehetne pénzt keresnem. Itt a temetőben?

- Az tenne be! Fent, Rózsadomb legszebb részén lakik az illető hölgy. Művész. Világhíres énekesnő, a férje professzor.

Az öregasszony lehajolt, és Tamás fülébe súgta:

- Ezek jól fizetnek. Nem bánod meg. - Ezt már hangosan kérdezte meg: - Hol laksz?

- A József körúton.

- Aránylag közel van a Rózsadombhoz.

- Ez jól bejött - örvendezett előre Tamás. - Köszí, néni. Csókolom. Faképnél hagyta. Az előbbi férfihoz futott, ám az öregasszony után kiabált.

- Az irodában. Úgy, amint mondtam.

- Odamegyek, segíték neki - kiáltott vissza az előbbi férfi.

Mialatt Tamás az újdonsült, temetőbeli ismerőseivel beszélgetett, a levegő sajátos illattal telt meg. Az ezernyi virág illata és a rothadó avar különös szaga volt.

Az öregasszony ez alatt, mint törött szárnyú varjú, tovább csapkodott botjával és félig béna lábaival az úton.

2.

Réti Tamásék tehát a József körúton laktak, egy régi mosókonyhából átalakított lakásban. Az udvarra nyílt. Az ajtójukhoz lépcső vezetett le. Ablakai, mint afféle nagyobb pinceablakok az utcára néztek.

Tamást egyéves korától nevelte az apja, rendkívül mostoha viszonyok között, a szomszédasszony, az idős Jutka néni segítségével, akit Tamás úgy szeretett, mint a nagyanyját.

Idősebb Réti Tamás autószerelőként dolgozott az egyik közeli telephelyen. Rendkívül jó szakemberként tartották nyilván. Csalták is sokfelé. Nem ment: Itt töltötte le a tanulóveit, és itt is alkalmazták, előbb segédként, később szakemberként... - mondogatta.

Az egyébként igen jóvágású, volt élsportoló férfi, azután szokott rá az italra, miután a felesége elhagyta. Olykor késő estig együtt ivott a cimboráival. Az óvodából, később az iskolai napköziből hazatérő fiúra ilyenkor Jutka néni vigyázott.

Most is részegen tért haza. Tamás az asztalnál ült, és tanult. A napközi után kutyát sétáltatott. Mostanában mindig ezt tette: négy óra után kutyát sétáltatott, este tanult. Persze erről a kutyasétáltatásról az apja mit sem tudott. Tamás csak Jutka nénit avatta be a titkába, aki - ha neheztelően morgolódva is - tudomásul vette.

- Megint beszívtál, főnök! - ezzel a felkiáltással fogadta Tamás az apját. Összepakolta az iskolai felszerelését, belegyömöszölt mindent a táskájába, amelyet az asztal alá lökött a lábával.

Az apja a saját heverőjére rogyott. Tamás fekhelye vele szemben, a kis szoba másik sarkában kapott helyet. Erre ült, ám alig huppant le, máris felkelt, és az apjához sietett.

- Segítetek lehúzni a cipődet.

Az apja magas, kifejezetten szép férfi volt. Az ital még nem aszalta össze jellegzetes fakó sárgára szürke árnyalatokkal átrajzolódott arcsonjtain a húst, csak finom ráncokat „varázsolt” rá, amelyek, ha így halad tovább, nemsokára elfedik majd az egész ábrázatát.

A régi és országhírű, volt cselgáncsbajnok nagyon szertelen életet élt az utóbbi időben. Ha még nem is teljesen, de megváltozott. Csak egy valamiben maradt eredetén régi önmagához: Továbbra is ugyanolyan szívósan ragaszkodott a fiához, mint kutya a megszokott óljához. Talán a feszülő indulatai miatt kellett a fiú, mint alattvaló, aki nemcsak készségesen kiszolgálja, szeretetének egyetlen tárgya lehet.

Az apja feltápászkodott, és fanyarul elmosolyodott.

- Ha már...

- Tudom - vágott közbe a fia -, ha a cipőjét sem képes lehúzni az ember, nagy baj van.

- Mi volt az iskolában, feleltél?

- Nem.

- Nem is kérdeztek?

- Nem, ellenben kivertem a Rezes ablakát.

Ez a Rezes a mosókonyhához vezető lépcsővel szembeni lakásban lakott. Asztalos volt és vörös. Mindenki Rezesnek csúfolta a házban.

Az apja felkecmergett, lerúgta a cipőjét, letolta a nadrágját, és visszahuppant az előbbi helyére.

- Miért?

- Mert részegesnek nevezett.

Az apja elkövetkező pillantása a kőhöz szegeződött. Úgy tűnt, mintha régi emlékei között matatott volna a sok italtól mámoros agya söröskübjében.

- Nem... Azelőtt nem ittam - nyögte valamivel később.

- Tudom - vágta rá a fia igen hevesen, felcsillanó hangon. - Országos cselgáncsbajnok voltál. Hatdanos nagymester. Mindenkit legyőztél. - Melléje ült. - Büszke lennék rád, főnök...

- Ha? - kérdezte meg, merengően az apja, mivel Tamás elhallgatott.

- Te nem vagy alkoholista. Hetente egyszer-kétszer szívsz be, de sohasem vagy tökrészeg. Könnyen leszokhatnál az italról. Mi az egy hatdanos nagymesternek!

Büszkén nézte az apját és annak kidagadó izmait, valósággal ráta-
padt a szeme a sportos, erős férfira.

- Tudod, fiam, anyád...

- Főnök, te lódítottál - vágott megint közbe a fia. - A napokban kint jártam a temetőben... Szóval, anyu nem fekszik ott.

- Ki mondta?

- Egy... néni. Megnézte a nagykönyvben. Sohasem láttam még olyan nagy könyvet.

Elhallgatott. Tovább nézte az apját. Arcán az előbbi fények helyébe árnyak gyűltek.

Az apja végigdőlt a heverőn. Hallgattak. Tamás újra az apja arcába fúrta előbbi kíváncsi tekintetét.

- Hol van eltemetve anyu?

- Az az igazság... fiam, hogy én nem voltam ott a temetésén. - Majdnem felkiáltott. - Nem tudom!

- Akkor..., akkor miért mondtad, hogy abban a temetőben fekszik?

- Odatartozunk, nem?

- Milyen asszony volt anyu?

Az apja behunyta a szemét.

- Szép, nagyon szép - súgta. - A világ legszebb asszonya volt a te anyád.

Mintha eszébe jutott volna valami, váratlanul felült, és megfogta a fia kezét.

- Mondd, fiam! Csapnivaló ember vagyok én?

- Nem - vágta rá Tamás őszintén. - Te vagy a világon a legjobb ember.

- Lennék, ha nem innék?

- Igen.

- Nem is iszom többé.

- Ne áltassuk egymást, főnök! Máskor is mondtad már, mégis gyakran beszívsz.

- Nem iszom. Ráverek, és elmegyünk innét. Nézz szét, mi van itt! Két heverő, egy szekrény, egy asztal és négy szék.

- És a zuhanyozó, a WC, meg a főzőfülke?

- Más semmi! Kimegyünk vidékre, vagy valamelyik külvárosba. Házat veszünk, műhelyet nyitunk. Tudod, milyen kezem van nekem?

- Arany - vágta rá Tamás. Lehajtotta a fejét, a földet nézte egy ideig. Valamivel később ismét az apjához fordult. - Nem nagyon szídsz össze, főnök, ha... megmondom...

- Puff neki, még egy ablak!

- Nem, kutyát sétáltatok.

Az apján most látszott meg először, hogy sokat ivott. Fel akart állni, de nem bírta. Úgy verdesett a keze, mint kinyílni akaró madárszárny.

- Rohadt viszonyok között élünk, viszont te mindent megkapsz. Éhez-e? - kérdezte meg, miután másodszor is visszahuppant a helyére.

- Vallj be: nem dugdosod tele a zsebeimet lóvéval. Más gyerekek vastagok, amíg nekem alig csörög néhány vas a zsebemben. - Felállt, s az apját nézte. - Mindig azt fújod, hogy te ilyen korodban...

- Igen... igen már régen melóztam. Ugyanabban a műhelyben söprögettem, engedtem le az olajat...

- Hát akkor?

- A fiú legyen több mint az apja. Nézd, fiam! - keze suta mozdulatokkal verdeste egyszer a heverőjét, máskor a térdét. - Anyád el..., szóval rossz nő lett.

- De csúnyán beszélsz, apu!

- Bocsánat. Apád viszont attól, hogy néha beszív, még oké, nem?

- Ötszázat kapok egy hónapra. - Mereven leste az apját. Nem csak a két szeme, a hangja is csillogott, mialatt folytatta: - Ha látnád, mennyire szép csaj! Bögyös, és az a hang, amint beszél! Énekesnő.

- Anyád is az volt, és mi lett a vége?

- Ez nem olyan nő! Elegáns, és az a villa, amelyben laknak! Marha kasa. Gyere el egyszer, és lesd meg! A Keleti Károly utcában laknak, én a Marczibányi téren sétáltatom Uszit...

Az apja nem engedte befejeznie.

- Rendben van, viszont a tanulás...

- Ne félj, nem hasalok el.

Az apja a fia hátára vert.

- Bolond vagyok. Az édes fiam vagy, te is az leszel, meglásd! - nevetett.

Az egyetértés új láncsal kötötte össze őket. A levegő kézzelfoghatón békességgel telt meg Tamás körül, mialatt az apja visszadőlt a heverőre és elaludt.

Rövid mélézás után felfutott Jutka nénihez.

Az est hátralévő részét nála töltötte el.

3.

Tamás több mint egy hónapja, szombat és vasárnap kivételével, minden egyes napon megjelent a Keleti Károly utcában. A kutyát leginkább egy jó középkorú férfitől, a férjtől, vagy egy idősödő asszonytól vette át, amint később megtudta, a házvezetónőtől. Mert hiába dicsekedett a múltkoriban az apjának a háziasszony szépségével, hangjával, őt csak néha, akkor is távolról látta.

Gyönyörű uszkár volt. Nagyon sokan megnézték. Tamás, ettől függetlenül, nem nagyon szívelte Uszit. Gyermeki lelkületének tiszta tükrében a szép állat, csak pénzkereseti lehetőség tárgyaként tükröződhetett vissza.

A kezdeti bizonytalanság után, amikor napokig azon tűnődött, hogy mihez kezdjen ezzel a „bűdös döggel”, teljesen egyedülálló tréninget alakított ki magának és a kutyájának. Kétszer-háromszor körültrapolták a parkot, itt és ott is, lépcsőn le, lépcsőn fel. Azért csak trapoltak, mert a házigazda szigorúan a lelkére kötötte, hogy ne fárassza ki a kutyáját, mivel könnyen tüdőgyulladást kap. Utána, hogy lehűtse, ugyanannyi kört sétált vele. Ezután a kutyasétáltatás legszebb ré-

sze következett. Kikötötte az egyik dús bokorhoz, ő pedig, szépen beállt a többi gyerekek közé futballozni, vagy egyszerűen játszani.

Ezekkel a többnyire ugyancsak kutyasétáltató gyerekekkel, már az első napokban összebarátkozott. Kezdetben sokat hengegetek, hogy: kutyájuk kinek-kinek a legszebb, kinek-kinek a legszófogadóbb, meg mi. Versenyeztek, hogy kié a legügyesebb... Padokat ugrattak át velük, versenyt futtatták őket: melyikük tudja leggyorsabban megtalálni vagy visszahozni az eldugott, illetve eldobott labdát...?

Az övé csak a szépségében állt helyt, máshoz semmihez sem értett. Mérges is volt rá érte!

Talán egymásnak is uszították volna a kutyáikat, kié „győzi le” a másikat, ha nem félnek a sétálóktól meg az öregasszonyoktól, akik napszám a közeli vagy a távolabbi padokon ücsörögtek, pletykáltak..., és a feltételek sem bizonyultak azonosoknak, mert miként küzdhetett volna meg az ő kis uszkárja a fiúk német juhászával, magyar vizslájával? Akadt ugyan egyetlen tacsó, olykor lehozták a parkba, meg egy pincsi is, ezek a kutyák azonban az övéhez hasonlóan, csak az ugatáshoz és a kaparáshoz értettek.

A háziak szerint nem lett volna szabad kikötnie a kutyát, ám Tamás mit sem törődött ezzel a tilalommal. Egyébként is, senki sem ellenőrizte. Legalább is hitte, amíg az egyik napon, egészen váratlanul, az eddig alig látott, szép és fiatal háziasszony alakja fel nem tűnt a keskeny úton. Tamás éppen focizott. A kutyája a bokorhoz kikötve figyelte őket. Nagyon izgatta a labda, ezért minduntalan oda akart futni, de mivel nem tudott, csak nyüszített és idegesen kapart.

Tamás, mihelyt meglátta a szépasszonyt, rövidke megtorpanása után, riadtan a kutyához futott, s leplezetlen zavarában melléje guggolt a fűbe, és megsimogatta. A szép fiatalasszony, belegázolva mindenbe: a fűbe, a szárazságtól lehulló levelekbe, az apró, száraz gallyakba..., egyenesen feléje tartott. Mire odaért, Tamás eloldotta a pórázt és felegyenesedett.

- Csak egy percre hagytam magára - mentegetődzött hebegve. - Amiatt a hengegő Konrád miatt történt: Neki senki sem rúg gólt! Én kettőt is bebombáztam...

- Úgy védekezel, mintha kérdőre vontalak volna.

A feltűnően szép, sudár termetű fiatalasszony megmagyarázhatatlan szimpátiát érzett a jó kiállítású, szőke, kissé szeplős, korához képest erős fiú iránt. Akaratlanul megsimogatta.

- Ezelőtt csak messziről láttalak. Egészen csinos kisfiú vagy. Hogy hívnak?

Tamás felnézett rá. Kis szívét, soha nem tapasztalt melegség öntötte el. Vele sohasem beszélt még ilyen csinos, fiatal nő ennyire közvetlenül s melegen. A minden gyerekekben meglévő ősanya utáni vonzódás pillanatokon belül hatalmába kerítette. Egyébként is gyakran gondolt mostanában az anyjára. Miatta ment ki a temetőbe, miatta faggatta az apját... Mert jó, otthagytá azt a férfit, akit a legjobban szeret, aki hibái ellenére a tökély igazi megtestesítőjeként vonult be a szívébe. Elzüllött és meghalt. Azt, hogy meghalt, értette, de hogy mire is gondoljon az apja ama kijelentésén, hogy elzüllött, sokat törte a fejét. Rossz nővé vált, mint egyik fiatalasszony a házukban, aki gyakran ivott, és ugyancsak ittas s válogatlan férfiakat „hordott” fel a lakására? Dorbézoltak, botrányokat okoztak, amíg el nem vitték a rendőrök?

Milyen lehetett az arca? Szép, fekete, vagy seszínű, mint az egyik lány osztálytársáé, akit Seszínnek csúfoltak miatta? Egyetlenegy fénykép se maradt utána, amelyiken megnézhetné, megbírálná, gyönyörködhetne benne...

- Tamás - vágta rá végre. A szép, fiatalasszony éppen meg akarta sürgetni.

- És milyen Tamás? Mert neked is van előneved. Igaz?

Tamás szívéből, maga sem értette miért, az előbb fogant melegség hirtelen eltűnt. Düh és fekete irigység költözött a helyébe. Mert, miért nem lehet neki ilyen szép anyja, mint ez a nő? Egyáltalán, miért van más gyerekek anyja, neki meg nincs? Azok, miért nem isznak, miért nem olyan rossz nők, mint az ő anyja volt?

Előbb felrántotta a vállát, csak aztán válaszolt:

- Nem mindegy az magának?

Olyan szemmel lesett a szép, a karcsú, a kedves, a fiatal nőre, mint aki bármely pillanatban elsírja magát, vagy felordít.

Az megint megsimogatta. Finom női lelkében, mert csak a nők idegei rezonálhatnak ilyen gyorsan más bajára, azonnal megérezte a fiú leplezett bánatát.

Megfogta a kezét. A nem messzire lévő padhoz vezette s leült.

- Ülj le te is!

Tamás jóval messzebb ült le, azaz éppen csak a pad szélére kuporgott. A kutya a háziasszonya elé ült, és alázatosan lesett fel rá, aki a hűséges uszkárja fejét borzolgatta, miközben a fiúhoz fordult:

- Hol laktok?

- A József körúton.

- A József körúton? - ütközött meg szemmel láthatón.

- A néni ismerős ott? - kérdezte meg akaratlanul, a nő előbb felcsilánó, majd még elhalta előtt búsan kongóvá váló hangjára célozva.

- Apukád? - folytatta a kérdezősködését, ahelyett, hogy válaszolt volna.

- Nagyon klassz férfi - mutatta -, ilyen-e. - Egyedül nevel.

- Anyukád? - faggatta tovább az asszony érezhető, s fokozódó érdeklődéssel.

- Meghalt - rebegte a fiú búsan. - Kicsi voltam, nem ismertem.

A szép, fiatalasszony alaposabban megnézte, majd közelebb húzódott hozzá, és újra megsimogatta.

- Félsz tőlem, hogy annyira, messzire ültél le? - kérdezte meg közben.

- Ah, csak furcsa. Tetszik tudni, engem sohasem simogatnak..., főleg idegen nénik nem. - Felnézett rá. - És a néni olyan, de olyan szép!

- Köszönöm - súgta az, miközben az előbb még csak a szívét elöntő melegség, mindenét átjárta. A sajnálat és a szeretet eme furcsa keveréke valósággal megrészegette. Kis híján arra kényszerítette, hogy húzza magához, és leheljen puszt a homlokára. Talán meg is teszi, ha a kisfiú arca, az előbbi játszás közben rátapadó portól nem mocskos.

- Milyen a lakásotok? - kérdezte meg később, hogy levezesse furcsa, anyáskodásra hajló, ámde gyermek hiányában soha ki nem elégíthető érzéseit.

- Pincében lakunk, de a főnök... apukámat nevezem így, megígérte, hogy pénzt gyűjt, és vidékre, legalábbis külvárosba költözünk. Vesszünk egy szép, kis házat. Ő műhelyt nyit. Azt a pénzt is neki adom majd, amit a kutyasétáltatásért kapok. Összegyűjtöm, és ha sok lesz, odaadom neki...

- Mi az apukád foglalkozása? - vágott közbe a szépasszony, a fokozott kíváncsiságától kihegyezett hangon. Finom vonalú arcára mély érdeklődés ült, az amúgy is óriási szemei még jobban kitágultak.

- Autószerelő. Aranykeze van. A néni autóját is..., van?

A szépasszony tágra nyílt szeme mögött függöny gördült fel. Előbbi friss gyanakvása egyre jobban kiéleződött. Egyetlen pillanatra sem vette le mélyreható tekintetét, a fiúról, sőt pontról pontra végigpászta vele az arcát. Ellenállhatatlan vágytól hajtva ölelte át, mialatt a fülébe súgta:

- Mondd meg a teljes nevedet!

- Réti Tamás - vágta rá az. Egy ideig megdöbbenően nézte az egyre bizalmasabbá váló asszonyt. Ami előtte igen jólesett neki, most kifejezetten taszította. Nem kisgyerek ő, hogy babusgassák, puszilgassák itt mindenki előtt! Lám az előbbi fiúk is, mind őket lesik! Kájánul sutognak, és feltűnően feléjük vihognak. Nem szokott ő az ilyen babusgatáshoz! Az apja kifejezetten nőellenesre nevelte. Jutka néni sem igen kényeztette el. Szeretetét nem ölelgetésekkel és sűrű puszilgatásokkal fejezte ki. Ráadásul az asszony, most már nemcsak ölelgette, hanem szorosan magához szorította, és még több csókkal halmozta el.

Tamás, a tiszta erkölcsös nézeteitől ösztökélve, ösztönszerűen kiszabadította magát a szépasszony kezéből. Felugrott és rábámult.

A szépasszony arca elfehéredett. Szemében különös fények gyűltek. Arca megnyúlt. Szája széle vonaglni kezdett, óriási lelki tusáról árulkodtak, amelyekbe sok önmarcangolás is vegyült. Tamás megijedt tőle. Az asszony kezébe nyomta a pórázt, távolról, vigyázva, minden eshetőségre készen, nehogy megint elkapja.

- Vigye haza Uszit! - szólította fel inkább, mint kérte.

Hangja hirtelen elhalt, ugyanis az asszony szeméből két óriási, fényes könnycsepp buggyant ki, és gördült akadálytalanul végig a finom vonalú, ráncatlan arcának selymes bőrén. Ijedten nézte egy ideig, aztán újra rászólt:

- Mi baja van?

Az annyira összetört, hogy egyszerűen nem tudott megszólalni. Kezét feléje nyújtotta, amelyet Tamás éppen úgy érthetett hívásnak: jöjjön közelebb, hogy újra megölelhesse, mint a póráz feléje nyújtásának: vigye, és sétáltassa tovább Uszit!

Ezt az utóbbit választotta. Kikapta kezéből a pórázt. Felrántotta a vállát, és eloldalgott. Még örült is, hogy ha ideiglenesen is de továbbállhatott.

Néhány lépéssel távolabb, teljesen váratlanul, ismeretlen fiatalember mellett. Régen felfedezte, hogy figyeli őt és a kutyáját. Gyakran előfordult, ezért nem tulajdonított különösebb jelentőséget neki. Most megrettent. Ösztönszerűen magához szorította a pórázt, ám az idegen férfi, szó nélkül nekiesett, és kicsavarta azt a kezéből.

- Mit akarsz? - kiabálta Tamás dulakodásuk közben. - Add vissza! - Két öklével verte, és tovább ordított, mire a fiatalember egyszerűen fellökte, és hasba rúgta. A kutyát, egy bizonyos távon át pórázánál fogva maga után húzta a fűben. Valamivel később felkapta, a két karjába vette, és a közelben álló autójához futott vele.

Mindez olyan váratlanul, annyira gyorsan ment végbe, hogy noha nem volt teljesen kihalt a környék, az éppen arra járók csak akkor eszméltek fel, amikor az egyébként takarásban álló autó elindult. Ráadásul a rendszámot sem jegyezheték fel, mert továbbhaladtában is, sűrű bokrok takarták, amikor pedig előbukkant közülük, már annyira távol járt, hogy lehetetlennek tűnt leolvasniuk.

Tamás valami gorombaságot, ocsmányságot akart kiáltani utána, de egyetlen szó sem jött ki a száján. A fűbe vetette magát és sírt. Egyik kezével a szemét törölgette, másikkal a gypet verdeste.

Arra riadt fel, hogy az előbbi szép és olyan furcsán viselkedő asszony guggolt mellett, és simogatta. Mások is álltak ott. Olyasmit beszéltek, hogy hetente ellopnak egy kutyát... Menjenek a rendőrségre, és jelentsék...! Többen a kutyasétáltatókat szidták, ha rejtve is,

pártfogásukba vették az előbbi tolvajt, mert szerintük minden kutyát ki kellene tiltani a parkból. A szélsőséesebbek szerint, nemcsak be-tiltani, össze is kellene szedni és elaltatni valamennyit...

Könnyét két öklével kente szét az amúgy is maszatos arcán, mi-közben a szépasszonyra förmedt:

- Maga miatt történt! - Szinte fröcskölt a nyál a szájából, mialatt tovább dőlt belőle a keserűség. - Miért nem vitte haza Uszit, amikor kezébe nyomtam a pórázt...? Kicsi vagyok, velem könnyen elbánnak a nagyok...

- Ne félj, meglesz - súgta. - Feladok egy hirdetést, rá két napra, né-hány ezresért hazahozzák.

- Levonja a béremből?

Tamás, mihelyt észrevette, hogy a fiatalasszony szemeiből való-sággal patakszanak a könnyek, hirtelen elhallgatott. Felállt, és meg-döbbenően bámulta egy ideig. Mást várt, szidást, esetleg egy nyakle-vest, ezért is védekezett annyira. Egyetlen pillanatig sem vette le szemét az asszonyról. Merőn bámulta. Sírása elmúlt. Arcán a hirtelen rászakadó megdöbbenés, kézzelfogható jelei ültek. Tétován mozogva hátrált egy darabig, majd hirtelen megfordult, és ösztönösen elmenekült onnan.

Csak futott, futott... Az apja karjában kötött ki, aki az előbb ért oda. Az egyik kijavított autó kipróbálásának ürügyén kereste fel a Marczy-bányi teret. Az apja, ahelyett, hogy magához ölelte volna a kétség-beesett fiát, kissé távolabb tolta magától.

- Mit akart tőled az az asszony?

- Az ő uszkár kutyáját sétáltatom. Lejött, és képzeld: ellopták. A kezemből csavarta ki az a rohadt dög a pórázt. Ellökött és... Egy au-tójába vágódott, s elhajtott.

- Ki hozott össze ezzel a nénivel?

- Elmondtam, nem? A temetőből... az egyik sírásó...

- Nem mondott semmit a... néni?

- Még csak meg sem szidott.

Tamás agyának pólusai hirtelen kinyíltak, és a sejtelem: a szépasszony különös viselkedése, színváltozása nevének hallatán, s most az apja különös magatartása az asszony láttán... meggyőződéssé vál-

tozott, és elöntötte az egész testét: Ezek ismerik egymást! Közük volt vagy van egymáshoz, s mindez, így vagy úgy, miatta történt.

Végigmérte szemével az apját, azután megkérdezte:

- Ti ismeritek egymást, főnök?

Az apja hátat fordított neki, és lassan megindult az autója felé.

- Ne gyere ki ide többé! - Váratlanul szembefordult a fiával. - Se kutyasétáltatás, semmi! Érted?

Tamás közbe akart szólni, ám az apja letorkolta.

- Nem ismerem azt a nénit, és ő sem ismer engem. Egyszerűen szégyellem előtte, az ennyire szép nő előtt, hogy kutyát sétáltat a fiam.

Megrázta a fia vállát, és hogy leplet borítson előbbi viselkedésére, erőltetett humorral megkérdezte:

- Milyen kezem van nekem?

- Arany - vágta rá Tamás ugyanolyan erőltetetten, mert hiába színészkedett az apja, őt nem csaphatta be. Se az apja, se az a szépaszszony előbb, ott a füben! Igenis közük volt vagy van egymáshoz! Az ő apjának egy ilyen szép, előkelő öltözetű, ápolt asszonyhoz! - Ez járt az eszében akkor is, amikor beült a kocsiba, meg hogy sohasem kapta hazugságon az apját, vajon most miért hazudott? Miért pont most jöttek ide: a nő s az apja? Ezt nem állhatta meg, csak megkérdezte:

- Miattam jöttél ide?

- Persze - feléje fordult -, tehát nem sétáltatsz többé kutyát! Vége!

- Oké, főnök - vágta rá az, csipetnyi meggyőződés nélkül.

Egy mukkot sem szóltak egymáshoz a műhelyig.

4.

Idősebbik Réti Tamás, az után a Marczibányi téri látogatása után, amikor is megtiltotta fiának a kutyasétáltatást, újra ivott. Pedig előtte úgy, amint megígérte Tamásnak, feléje sem nézett az italboltoknak.

Tamás gyakran elment utána az italboltba, ugyanis az ő szavára mindig hallgatott. Hiába marasztalták az ivótársai, a fia egyetlen szavára otthagyták őket.

- Nem, a gyerek előtt nem! - mondogatta az ivócimboráinak. - Ne járjon a kocsmába, mert rászokik, mint az apja. Ne haragudjatok, de elmegyek. Lezülöttem, igaz, de nem vagyok piszok...

Tamás egy ilyen alkalommal, közvetlenül a kocsmá előtt, egészen váratlanul, az egyik ismerős fiúba botlott. A közeli térről ismerték egymást. Gyakran játszottak együtt.

- Te? - kérdezte tőle somolyogva.

Az nem válaszolt, csak a szája szélét húzogatta.

- Én apuért jöttem, bent iszik a kricsmiben. A tiéd?

- Mellette piál.

A két fiú az együtt érző, szomorú emberek savanyú mosolyával bámult egymásra. Guszti - mert így hívták a másik fiút - zavarát leplezőn a társára kiáltott.

- Gyere, csináljunk balhét! - Elkapta a kezét, és maga után húzta.

- Mi...itt?

Guszti szétnézett. Odébb egy nagy órásüzlet kirakata fénylett. Rámutatott:

- Verjük be!

- Hülye vagy? - Mentegetődzve tette hozzá: - Ennyire világosban?

Este volt ugyan, de a villanyok nappali fényt varázsoltak köréjük.

- Nézd, motor! - mutatott Guszti egy közelben kitámasztott kismotorra. - Szúrjuk ki a gumiját!

- Tiéd?

- Hülye vagy?

- Enyém se, akkor meg mi közöm hozzá?

- Éppen azért, mivel se nem a tiéd, se nem az enyém! Kiszúrjuk a gumiját. Lesben állunk, ha jön az ürge, jót röhögünk rajta. - Mutatta: - Ráül s placcs!

Előre vihogott sületlenségén. Ám Tamás fejrázása szájába fojtotta a röhejfoszlányait.

- Bemajréztál? - förmedt rá, miközben megbökte a mutatóujjával.

- Úgy nézek én ki? - nagyképűsködött Tamás.

- Haát...

Guszti öregebb és rafináltabb fiú volt, mint a társa. Céltudatosan ugratta a kissé vásott, ám jó akaratú fiút.

Tamás mindenre készen állt eléje.

- Ki nem szúrom, de a szelepet leengedem, oké?

- Mégis jó haver vagy.

Tamás már indult is. Guszti néhány lépésnyire követte. A kezét dörzsölgette a jó muri örömeiben, és többször is megismételte:

- Jó hecc lesz...

Tamást, alig engedte le a gumit, valaki máris nyakon csípte.

- Te rohadt - sziszegte a motor tulajdonosa, a jó harminc év körüli magas, de vékony férfi.

Egyik kezével fogta, másikkal az arcát verte: Nesze, nesze!

Guszti kaján vigyorogás közepette leste őket a távolból.

- Ne verjen! - kiáltott rá rémülten Tamás, miközben mindenáron ki akarta szabadítani magát a férfi kezéből. - Tudja, ki az én apám?

- Ki? - kérdezte a férfi, cseppet sem zavartatva magát. Abbahagyta ugyan a verést, de nem engedte el.

- Hatdanos dzsúdós... A kocsmában iszik. Szóljak neki?

- Cselgáncsos? Na ne mondd! Kocsmatöltelék! Te pedig, a börtönben végzed, ha így haladsz, öcsi!

- Az én apám nem köpnivaló kocsmatöltelék. Úgy meggyapálná magát, de úgy...

- Egyelőre én verlek téged, apád helyett, aki ilyen jól megnevelt. Kárt okozni másnak. Mi másból. A buliért, mi? - Újból arcul akarta csapni, de hirtelen meggondolta magát. - Tudod mit? Nem verlek tovább. Itt a pumpa! Te szépen felpumpálsz. Elég nagy vagy már. Nem?

- És ő? - Tamás a kajánul vigyorgó társára mutatott. - Guszti találta ki. Szúrjuk ki, mondta, ha nem eresztem le, ő biztosan kiszúrja a gumiját.

Megfenyegette a társát.

- Tetű vagy - kiáltott feléje. - Most lapulsz, mi? - A férfihoz fordult. - Szét tudnám szedni...

- Ezt majd intézzétek el egymás között! Kézbe a pumpát s fújtass!

Tamás jó öt percig pumpált. Izzadt. Teste, főleg a keze és a lába, egyre jobban elzsibbadt. Kétszer is elismételte: - Szét is verem a po-fáját, a biztos! - A társára gondolt. A dereka sajgott. Többször kezett

lábát váltott. Segédmotor volt, mégis sokáig kellett pumpálnia, mire a férfi végre megnyomkodta gumit, és kiejtette a várt szót:

- Elég!

Tamás éppen el akart futni, amikor megpillantotta az apját. A járda szélén állt. Mikor, hogyan került ki az italboltból, nem tudta. Az úton, közvetlenül előtte, fehér, Diesel-Mercedes vesztegelt. Ajtajában, legnagyobb meglepetésére, Uszi gazdasszonya, a Keleti Károly utcai szépasszony tartózkodott. Az apja darabos mozdulatokkal gesztikulált. Mindig így tette, ha ivott és beszélt. Ott, most ennél több történt. Szemlátomást vitatkoztak.

Tamás lábai a földbe gyökereztek. Csak állt, és mindaddig leste őket, amíg a motoros férfi meg ne lökte.

- Előbb azt mondtad, hogy szétvered a társad pofáját. Rajta! Vagy bejeddél, öcsi?

Tamás futásnak eredt. Egyenesen az apjához futott. Elkapta a kezét, és húzni kezdte. Ha másért nem, önvédekezéséért, mivel a nőtől féltette? Vagy ösztönszerűn szégyellte a szépasszony előtt az apja részegségét? Előtte ugyanis, még kint a téren, klassz férfinak nevezte az apját. Az olyan férfiak pedig, nem úgy néznek ki, mint most az apja. Esetleg nem akarta, hogy tovább veszekedjenek, szét akarta választani őket? Az apját kifejezetten szerette, ám a szépasszonyt is: amennyire haragudott rá, mert gazdag, ha nem is annyira, mint az apja a szívébe fészkelte magát.

Idősebb Réti Tamás, szótlánul megindult a fia után. Az asszony utánuk futott, és kedvesen Tamásra mosolyogva a vállára rakta a kezét, amit az apja egyetlen mozdulattal lesöpört onnét.

- Az én fiam vállára ne tegye rá egy ilyen nő a kezét!

A szépasszony dacosan megfordult. Minden ízében reszketően az autójához futott, és belevetette magát. Tamás jól hallotta, hogy sírt. Kérdőn lesett az apjára, aki megszorította a kezét, és megállt.

- Ne vájkáljunk a múltban, fiam!

- Csak ennyi? - ámult el a kisfiú.

- Egyszer én is voltam fiatal.

- Szeretted?

- Én csak anyádat szerettem.

Tamás megkönnyebbült, de nem sokáig szövögethette gondolatainak kusza pókhálóját, mert az apja váratlanul a vállára csapott. Tamás valósággal megrogyant.

- Ki vagyok én neked? - kérdezte felengedettsége színlelt jókedve jeléül, amit a fia azonnal átvett.

- Főnököm. Hatdanos nagymester - vágta rá cseppet sem vidáman.

- És milyen kezem van nekem?

- Arany.

Az apja erőltetetten felnevetett.

- Bolond vagyok...

- Tudom - vágott közbe előbbi hangján a fia -, én is az leszek. - Felrántotta a vállát. - Nincs kutyasétáltatás, oké. Veszekedtetek, oké. Mégis tetszik nekem az a néni.

- Miért?

- Mert szép. Mert csak finoman keni ki magát, nem hámlik róla az egész vakolat, mint más csajokról...

Még tovább mondta volna, ha az apja el nem kapja, és meg nem rázza.

- Neked ne tetsszen! Neked sohasem tetsszen az a nő, érted?

- Miért?

- Vannak dolgok, amikről nem illik beszélni, tehát hallgass!

- Oké főnök, kussolok!

Leverten ballagtak haza. Alig szóltak egymáshoz az úton. Az apja be akarta csalni a közeli cukrászdába, azonban Tamás nem ment be. Mindentől, mindenkitől undorodott. A krémes se ízlett volna most neki, pedig mennyire szerette!

5.

Idősebb Réti Tamás lábai majdnem a földbe gyökereztek, amikor megpillantotta a műhely ajtajában a tétovázó szép nőt. Olyan szemekkel nézte, mintha nem hinne az elébe táruló képnek. A munkaidő véget ért. Rajta kívül már csak ketten tartózkodtak bent a műhelyben: a főnöke, és az egyik fiatal segéd, akik, hol a megkövesedett férfira,

hol a szép és igen elegánsan öltözött nőre bólintgattak. Ragyogó szépségének és a férfi „csodás fogásának” áldoztak sanda pillantásaikkal: Végre nője akadt ennek is, de micsoda nője! Cuppantgattak-hűhóztak...

Réti Tamás a társaihoz fordult:

- Megyek. Sziasztok!

- Szevasz! - köszöntek el azok is, egyetlen pillantásra se véve le tekintetüket a szépasszonyról. Megmotozták, meztelenre vetköztették az illetlenséget jóval átlépő bámulásukkal. Sorra vették a testrészeit, és „férfi szemekkel” alaposan kiértékelték magukban.

Réti Tamás, a hatalmas ajtón kívül ácsorgó asszonyhoz ment. Nem köszönt neki, csak visszataszítón rámosolygott - amiről annak az jutott eszébe, hogy egyes embereknek sokkal veszélyesebb a mosolyuk, mint a haragjuk -, s a fejével előret intett. A nő mégsem indult el, amiért a férfi elébe vágott, mire ő szó nélkül követte.

- Mit akarsz megint? - szúrta bele odébb a férfi hangja, miután maga elé engedte.

- Feltétlenül beszélnem kell veled!

Réti Tamás megállt. Nem fordult a nő felé, a földet rugdosta cipője orrával, mialatt válaszolt:

- Már a múltkor megmondtam neked: Nekem semmi megbeszélni valóm nincs veled!

- Tamás az én gyerekem is. Én szültem. Az anyja vagyok! - jelentette ki hevesen, majdnem kiabálva az asszony.

- Erre csak most, tíz év múlva jöttél rá? - csípett bele a férfi.

A szép és elegáns nő az ajkát harapdálta egy ideig. A férfi akaratlan végignézte.

Dr. Kommendáné Laczkó Judit most is olyan szépnek tűnt a szemében, mint fiatalasszony korában. Szabályos vonalú, tiszta arcán le nem törölhető báj ült. Élénk kék szemét, hosszú szempillák övezték. Annyira hosszúak voltak, hogy ha nem ismerte volna, műszempilláknak nézné. Kissé hegyes, ám rendkívül bájos orra alatt érzékeny ajkai festetlenül is virítottak. Hosszú, vékony hattyúnyakát vastag aranylánc ékesítette. Teste sokkal többnek látszott, mint karcsúnak: emberi kéz alkotta műremeknek. Főleg hegyes mellei és kerek

csípői emelkedtek ki abból a különös bájharmóniából, amely az egész lényét s testét, karcsú lábszárát, hosszú combjait jellemezte. Drága, finom anyagból készült kiskosztümöt, túsarkú túllcipőt viselt. Fején kosztüméhez hasonló színű, széles karimájú kalap volt... Mialatt nézte, különös emlékeket felidézően arra gondolt, hogy ez a ragyogó nő valamikor egyes egyedül az övé volt. Szíve összeszorult, torkába görcs ugrott, testét furcsa és régen érzett zsibbadás járta át.

A szépasszony meg szebb ívelésű szája lassan megmozdult.

- Ülünk be - mutatta -, abba a közeli cukrászdába, és beszélges-sünk!

Némán lépdelték egymás mellett. A feltűnően szép és elegáns nőt sokan megbámulták. Aki mellett, az egyébként igen jóvágású, magas, szőke férfi, mint díszes tollú madár tükrében az egyszerű házi veréb, valósággal elszürkült.

Ugyanolyan szótlánul ültek le, amint ideértek. A férfi két kávét rendelt. Miután a nő nem kért italt, magának konyakot is rendelt. Amikor a felszolgálónő elment, az asszonyra lesett.

- Nos?

Idegesen dobolt az asztalon, az asszony zavartan játszott a terítő hosszú rojtjaival, még csak véletlenül sem nézett a férfira, mialatt megszólalt:

- Valamelyik opera első vagy második felvonásában énekeltem. Ideges vagyok, a címe... nem jut eszembe: Mindenkinek végig kell járnia a maga pusztájába vezető útját. Mindenkinek készen kell lennie, hogy helytálljon a maga pusztájában...

Nem folytathatta, mert a férfi közbeszólt:

- Te mersz beszélsz pusztaságról, akit végig fény és dicsőség övezett?

- Ismert opera-énekesnő vagyok. Nem primadonna, befutott, Európa-szerte jelzett, több mint középszerű énekesnő. A fél világot összejár-tam. Legalább három nyelven beszélek, énekelek... Tavaly jöttünk végleg haza. A férjem ismert tudós, biológus. Szép villa a Rózsa-dombon, pazar s értékes berendezés, ékszerek, nercbundák, ruhák tömkelege. Egész kis ruharaktáram van. Márkás, Diesel-Mercedes

kocsim... Nem dicsekszem, nagyon gazdagok vagyunk. Igaz, rengeteget dolgoztunk.

Beszéde közben kissé előrenyújtotta a kezét. Hosszú ujjával majdnem megfogta a volt férje karját. Az utolsó pillanatban rántotta vissza.

- Szerettük egymást, én... én mégis... elhagytalak benneteket. Akaratod ellenére váltam el tőled... Mondd Tamás! Mi lett volna belőlem melletted?

- Az, ami most vagy. Énekes, befutott, gazdag... Ugyan! - Váratlanul legyintett. - Tudod, mi vagy te?

- Pontosabban, aminek tartasz te! Kezdetben tényleg... több férfival... - Hebegése elakadt, nyelt egy nagyot, és folytatta: - Nézd, Tamás! Korunk embere a testiség zsarnoksága alatt áll. Én, múlt időben: zsarnokság alatt álltam egy rövid ideig. Magától érthetőnek tartottam, hogy az addig elfojtott ösztöneimnek minden igényét azonnal, maradéktalanul és gátlástalanul kielégítem.

- Ha most, itt nem te ülném velem szemben, azt vágnám rá - tört közbe a férfi hangja -, hogy a teljes nemi szabadságnak ára van. Elvesztettél valakit, amire te persze nem gondolsz? Még a legutolsó állat sem hagyja el a kölykét.

- Pincelakásban, egy kiszuperált mosókonyhában?

- Mennyire örültél annak is! Jobb, mint az albérlet! Emlékezz: hányszor elmondtad!

- Jó, jó s tovább? Örökké egy mosókonyhában élni!

- Nézd, Judit! Én mindent megadtam neked, ami az erőmből telt. Éjjel-nappal dolgoztam értetek. A csúcs felé törtem. Ha felérek, lett volna pénzünk dögivel. Mindenről, erről is, arról is le kellett értened mondanom. Érted! Igen, igen érted, hogy el ne veszítselek. Nem mondhatod, hogy én durva voltam hozzád. Teljesen egyenrangú félnek tartottalak. A férfi és a nő egyenlőségét én nem külön-külön képzeltem el. Együtt, egymást segítve, egymásért. Ketten együtt végezzük el a feladatunkat. Te énekelsz, én sportolok, közben szépen felneveljük a gyerekünket, akire, igaz nem számítottunk. Jött, s mi elfogadtuk, sőt akkor már akartuk is. Te...

Az asszony eddig erőltetetten visszafogott higgadtsággal hallgatott. Előtte is nyugodtságot színelve beszélt, most először pattant fel a hangja.

- Kis varrónő voltam egy nagy szövetkezetben és egyszerű kórista. Fillérekért dolgoztam a szalagon. Nap s mint nap ugyanazt tettem. Magánénekórák tömkelege... Monoton, unalmas sivársággal teltek el a napjaim. Főleg az a nyomor, amelyben éltünk! Mindenki a hango-mat, a szépségemet és az alakomat dicsérte. Mit értem vele? Egyszer, teljesen váratlanul felvirradt. Felfedeztek, elképesztő ajánlatokat kap-tam. Hogyan hagyhattam volna ki?

- Ne... ne mosd a tükört, Judit! Mert nem a tükör szennyes, hanem az arcod, a lelked, az egész lényed! Miért nem mondtad meg őszintén azt is, hogy ki fedezett fel, kitől kaptad azt a kecsegtető ajánlatot? A szeretődtől. A sok közül az egyik a „legsikeresebb” szeretődtől, aki-hez akaratomon és tudtomon kívül, engem paffra téve, telefonhívásra jártál, sok-sok pénzért. Így utólag összeszámolva lehetek vagy... hárman. - Az asztalra tenyerelt. - Azt merted mondani előbb, hogy szerettük egymást. Én téged igen, de te... te engem soha! Sőt, nem-csak engem, a saját édes gyereket sem szeretted.

- Igenis szerettelek Tamás. Mind a kettőtöket szerettem, viszont szilárdan elhatároztam, hogy mindenáron kitörök a nyomorból. Gyö-nyörű voltam, és az a hang! Milliókból egy. Igen, igen, kezdetben, mialatt az utamat egyengettem, tényleg... egymás után váltogattam a gazdag férfiakat..., de amióta a jelenlegi férjemmel élek, őt sohasem csaltam meg. Százezreket szórakoztattam mellette, hírnevet szerez-tem a hazámnak, mert a szép hang nemcsak különleges adomány, közkincs. Fojtottam volna magamba? Rejtettem volna véka alá?

- Eddig folyamatosan magadról beszéltél. És a fiad?

- Nem ő akarta, hogy a világra jöjjön. Te meg én. Mert korábban jött, mint terveztük? Elvetethettük volna. Én egyszer megemlítettem, de te hallani sem akartál róla. Nem elég a gyereket megszülni, fel is kell nevelni. Jó, egy évig te neveltéd, utána szépen leléceltél.

A szépasszony a homlokához kapott. Két tenyerébe szorította a fe-jét, és maga elé nézett. Színpadias jelenetnek tűnt, mégis mind a ket-

ten tudták, hogy nem az, nagyon is valódi, szívből fakadó érzelemnyilvánítás volt.

- Állandó büntudatban éltem, keltem, feküdtem le - rebegte. - A férfi arcába kapaszkodott a szemével, miközben folytatta: - Minde nem megvolt. Gazdagság, fény, csillogás..., én... én mégsem, sohasem éreztem magamat maradék nélkül boldognak. Más ember életét éltem a saját bőrömbe zártan. Most, amint visszagondolok a múltra, mintha tükörben látnám a tetteimet. Visszalátom, önmagam s hebegek. Mindaz, ami velem történt, nem igaz. Álom volt csupán.

- Én nem kupálódtam ki annyira, mint te. Nem tudok olyan szépen beszélni, kifejezni magam. Aljas dolgot tettél, sohasem bocsátom meg neked. Ezek után semmi, de semmi közöd Tamáshoz. Érted?

Közelebb hajolt az asszonyhoz, majdnem felállt. Arca dühtől vonaglott, ugyanakkor mihelyt szeme az asszony arcába fúródott, eltorzult vonásaiba némi nemesség vegyült. Fennkölt érzés bújta a szemébe, olyan, amire csak mély érzésű és erős férfiak képesek.

- Hányszor simogattad meg? Vettél-e neki te, a gazdag, egyetlen szem cukrot? Ültél-e az ágya mellett, láttad-e láztól kipirult arcát, tet-tél-e rá vizes borogatást? Egyáltalán, meddig mostál te szaros pelenkát? Mert miután elhagytál bennünket, én mostam meg Jutka néni. Hordtam a bölcsődébe, oda s vissza, ugyanígy az óvodába... Se szabadidő, se tréning, semmi. Esténként meséltem neki, imádkoztattam, hittanra járatam. Mindent megtettem, hogy még csak véletlenül sem legyen olyan, mint az anyja.

Ökölbe szorította a kezét, és a mellére csapott.

- Enyém a fiú, neked semmi közöd hozzá! Halott vagy neki, meghaltál, érted?

A szépasszonyt már az előbb szíven szúrták a férfi szavai, ezek az utóbbi mondatok pedig, valósággal letaglózták. Majdnem elájult. Kétszer is behunyta a szemét, s a fejét rázta. Szép hosszú haja ilyenkor lófarokszerűn lebegett. Arcbőre annyira elfehéredett, hogy a hajszálerei is kilátszottak. Nagyon nehezen szedte össze magát és szólalhatott meg:

- Azt hazudtad neki, hogy meghaltam. A téren említette, de igazi-ból csak most fogtam fel.

- Nem mindegy a kóbor kutyának, hogy hurokkal fogják-e be, vagy puskával lövik le valahol a határban? Itt hagyta bennünket, így legalább megnyugodott ő is, és körülötte a világ is.

- Tamás én nem végleg hagytam el a fiamat! Ezt neked is megmondtam a tárgyaláson, amelyre te csak egyszer jöttél el. Meggazdagodom, és gazdaggá teszem őt is. Ha továbbra is melletted maradok, jó, együtt neveljük fel, könyörgöm, hogyan? A szerelem mulandó. A nyomor, így vagy úgy, mert valld be a sport akkoriban nem sokat hozott a konyhára, minden nemes érzést megölt volna. Országos bajnok lettél, kaptál lakást?

- Ígérték.

- Mást is ígértek, de semmit se adtak! Vétek lett volna ott maradnom ekkora szépséggel és ilyen hanggal. De ha elmentem is, lélekben mindig veletek maradtam, s vagyok jelenleg is.

- Jelenleg is? Ugyanabban a mosókonyhában élünk, ám sokkal de sokkal jobb viszonyok között, mert zuhanyozót, WC-t, egy kis főzőfülkét is kaptunk. Jutka néni is a régi. Sokat segít. - Kissé elfordult, hogy felindult tekintete véletlenül se találkozzék az asszony szemével. - Gyere vissza! - súgta. - Meggazdagodtál, újra itthon élsz... - Megint szembenézett az asszonnyal. - Mi az akadály?

- A férjem. Tőled elváltam, és újra férjhez mentem. - Élesen megcsóválta a fejét. - Ami volt, elmúlt, nem lehet visszacsinálni. Annak a gazdagságnak, jólétnek a megszerzésében, amelyben élünk, neki is része volt... És szeretem is.

- Akkor meg mi a fenének kotkodácsolsz?

- Látni akarom az egyetlen fiamat, tudatni szeretném vele, hogy én vagyok az édesanyja. Szeretni...

- Azt mondtad: tavaly jöttél haza. Eddig miért nem kerested? Fogadom, ha nincs, az a... az a nyavalyás kutyasétáltatás...

- Nem, nem - tiltakozott hevesen az asszony -, mindenféleképpen felkeresem! Hallom, iszol - terelte el.

- Amióta elmentél, néha beszívok, de iszákosságról szó sincs, messze járok még attól.

A férfi, ugyanolyan váratlanul, amint az előbb az asszony közbe-kérdezett, felállt. Az asztal lapjához nyomta az öklét, és merőn a szép nőre lövellte szúrós tekintetét.

- Semmi, de semmi közöd nincs Tamáshoz! Érted? Meghaltál, a halottak pedig, nem támadnak fel, igaz?

Valamivel lejjebb eresztett hangon folytatta:

- Ne állj közénk, Judit! Tamás nagyon hozzám nőtt. Ne dúld fel egy kisgyermek lelkivilágát! Ha mégis megteszed, olyan botrányt csapok, hogy itt, nálunk s külföldön is írnak majd rólad az újságok. Vége szakad a szép karrierednek. Erkölcsei hullá leszel.

- Fenyegetsz, zsarolsz?

- Gondolkozzál rajta! Kérlek!

Az asszony összeharapta az ajkát, és mialatt rábólintott, szemében két csillogó olajszemecske ragyogott, hogy egyszerű könnycseppé átalakulva pottyanjon lehorgasztott szép fejéről a piszkos köre.

Réti Tamás a zsebébe nyúlt. Papírpénzt dobott az asztalra, megfordult, és faképnél hagyva a volt feleségét, határozott léptekkel kiment a cukrászdából.

6.

Idősebb Réti Tamás nemrégén ért haza. Ma nem túlórázott, s hiába hívták a társai, nem ment el velük sörözni. A fia tanítónőjét várta. Éva néni tegnap üzent neki, hogy jön. Útközben egy doboz Pilóta-kekszet, meg egy csokor virágot vett. A kekszet tányérra rakta, a virágot befőttes üvegbe dugta, majd mind a kettőt az asztalra helyezte. A takarítást szokás szerint Jutka néni végezte el. A tanítónő tiszteletere az asztalt is letakarta. Öreg volt, nehezeére esett a lépcsőzés, mégis kétszer is leballagott megnézni, hogy minden rendben van-e.

Idősebb Réti Tamás, éppen vele beszélgetett, amikor megérkezett a nyugdíjazása előtt álló tanító néni.

Az öregasszony azonnal magukra hagyta őket.

- Nem sokáig maradok - kezdte a tanítónő. A férfi hellyel kínálkozó mozdulataira leült, kézitáskáját maga elé helyezte az asztalra és foly-

tatta: - Egyszerű, tervbe vett látogatásról van szó, tehát nem azért jöttem, mintha valami különösebb baj lenne Tamáskával.

- Remélem is - rebegte a férfi zavartan. Keksszel kínálta, utána megkérdezte, hogy nem kér-e sört, esetleg konyakot, mert kávé elfelejtett vásárolni, ugyanis ő itthon sohasem iszik kávé.

- Ha mindenütt innék - kedélyeskedett a jó humorú tanítónő - dadolva mennék haza. Ma este még négy családhoz megyek. Ide, a - gondolkozott - nem jut eszembe melyik tömbbe. Mindegy, a szomszédos házakba.

Éva néni nem volt szépasszony, sőt...! Csak az élettapasztalat világított belőle, mint jó erős villanykörte, tette ragyogóvá az arcát. Nagyon régen tanított. Akkor került a körzetük iskolájába, miközben idősebb Réti Tamás a negyedik osztályból a felső tagozatba lépett. Ezért nagyon örült, amikor megtudta, hogy ő tanítja a fiát, és viszi fel elsőtől a negyedik osztályig.

- Tamáska elég jól tanul.

- Jobban meg lettem volna elégedve, ha azt az elég szócskát nem tetszett volna a jól elé tenni.

- Én is, ugyanis Tamáska sokkal többre képes fiú. Vígán kitűnő tanuló lehetne.

- Hármas magatartással?

- Tamáska nem rossz fiú. Csak szertelen, és kissé szétszórt a magatartása. Sajnos elég sokat verekszik.

- Ami azt illeti, azt én is szerettem.

- Eredményesen. Mert nem kis dolog egy országos bajnokság, meg az a sok-sok érem, ott - mutatott rá - a kredencben. Tényleg, miért hagytad abba, mert a korodtól ugye..., ha versenyző nem is, edző még vígan lehetnél.

- A gyerek miatt.

- Persze, persze. Nem mindenki tenné meg, amit te megteszel.

- Egyszerű melós vagyok, de a gyereket nem hagyom anya hiányában magára. Jó, ittam és iszok is néha, de tessék megkérdezni Tamástól: szenved-e valamiben hiányt? Minden héten, ha... többször nem is, moziba, színházba, sport rendezvényekre, meg a többi, meg a többi helyekre elmegyünk.

- Remélem gyermekeknek megfelelő darabokat néztek meg? Mert, amint el-elnézem a hirdetéseket, kirakott plakátokat, a televízió műsorait...

- Tessék szíves megmondani - vágott közbe, kissé illetlenül Réti Tamás -, hol játszanak manapság, olyan... olyan igazi gyerekdarabokat? Leginkább a cirkuszban és az állatkertben érzi magát a legjobban. Kilátogatunk a Margitszigetre, elmegyünk a Vidám Parkba, fel a Várba... és a térre focizni.

- Tehát - folytatta Éva néni -, a verekedés továbbra is fennáll. Mostanában, mintha más szokást is felvett volna. Néha teljesen magába zárkózik. Félrevonul és goromba... - A férfi arcát kutatta a szemével, mialatt váratlanul megkérdezte: - Miért nem nősülsz meg? Ennyire csinos, fiatal férfi, mint te, vígan kapna asszonyt.

- Mostohát? Mert hozzám talán oké lenne, de ettől a gyerek mostoha fia maradna.

Az ujjjaival játszott. Szép emlékei méhkasszerűen zsongtak felváltva a fejében meg a szívében. Volt feleségére gondolt, akit a szomorú történetek ellenére is szeretett. Mióta meglátta, egyre jobban gyötörte a szenvedélye. Mindenhová magával cipelte, hogy állandóan kínozza, egyetlen pillanatra sem hagyja nyugton. A régi tanítónőjére nézett, mert ha nem is tanította, gyakran helyettesített ötödiktől fel a nyolcadikig, és megszólalt:

- Van, aki a negyedik feleségét koptatja, nekem az egy is elég volt. Talán szebben is ki lehetne fejeznem, ha nem lennék ennyire tuskó... Az az egy pedig, meghalt, a fiam részére és az én számomra is.

A tanítónő néma, együtt érző pislogással adózott a férfi fekete szegélyű gyászának. Végül felállt.

- Nekem nincs több mondanivalóm. Itt sem történt változás, munkahelyed is a régi, esetleg ha kérdezni akarsz valamit, szívesen válaszolok.

- Nemsokára év vége lesz. S tanító néni helyett is beszélnek a jegyek. - A kekszre mutatott. - Tessék, legalább megkóstolni, néhány szemet elfogyasztani!!

- Édeset, amikor fogykúrára fogott az orvosom? Köszönöm Tamás!

- Se ital, se keksz, legalább ezt a csokor virágot, tessék elfogadni. Nem raktam vízbe, hogy ne kenje össze Éva néni.

- Na látod, a virágot szeretem. Köszönöm szépen.

Mindenki tudta: Éva néni semmit sem fogadott el, csak virágot.

Idősebb Réti Tamás egészen az udvarig felkísérte az ő régi, és a fia jelenlegi tanítónőjét. Fent az udvaron még egy kicsit beszélgettek, aztán az idős tanítónő elköszönt, és továbbment, el a következő háztömbbe, mert ebből a házból senki sem járt egy osztályba Tamással.

Alig ért vissza, a fia máris berobogott az ajtón.

- Ugye, nemcsak én fújom, hogy nőszül meg. Éva néni is ezt javasolta.

- Hallgatóztál?

- Ha...át! Nem mindennap jön el Éva néni hozzánk - válaszolta nevetve Tamás.

- A hallgatóság nem szép dolog, fiam!

- Kiszivárgott. Nem akartalak zavarni benneteket. Leültem a lépcsőre és vártam.

- Mégse voltál sehol, amikor kiléptünk.

- Átszaladtam Jutka nénihez.

- Előtte?

- Megkértem Budai Magda kezét.

- Micsoda?

- Ne rezelj be! Nem magamnak. Neked főnök.

Idősebb Réti Tamás a székre rogyott. A feleségére, a szép Laczkó Juditra gondolt. A megismerkedésükre, de végigfutott idegrendszerének mérhetetlenül hosszú villanyvezetékén a mézeshetek gyönyörű öröme is. Ezt az önmagától feltörő érzelmi gejzirt azonban most is, mint mindig, keserű gondolatainak folyamatos bugyogása lehűtötte. Arra a levélre gondolt, amelyet Judit hagyott az asztalán. Ilyesmi állt benne: Soha vissza nem térő szerencséje akadt. Kislánykorától dédelgetett álmai végre valóságra váltak... Még most is emlékezett, hogy mit suttogott e sorok elolvasása után: - Mialatt te énekórákra jártál s a kórusba, meg..., én szaros pelenkákat mostam... Ezért mindent feláldoz - olvasta tovább gondolatában Judit levelét -, a fiát is, akit csak ideiglenesen hagy el..., mert nem hazudott a múltkor, tény-

leg ezt írta... Szegényen megy el, de gazdagon, dicsfénytől, hírnévtől övezve tér vissza, és mindenért kárpótolja a fiát...

Majdnem felordított: - Addig neveljem én, mi! - De azonnal le is csillapodott, mert nagyon szerette Tamást. A fia viszonzta, valósággal imádta őt.

Semmit sem vesztett, semmit sem sajnált.

Gondolatainak eme váratlan buzogásából a fia hangja verte fel.

- Tudod, ki illene legjobban hozzád?

- Ki?

- Az a kutyás néni.

Idősebb Réti Tamás szemében szikra lobbant, mire a fia önkéntelenül védekező pózt vett fel.

- Jó-jó-jó, megmondtad: ne beszéljek róla. De ha egyszer nekem ő tetszik a legjobban.!

Az apja felállt, elkapta a fia vállát és megrázta.

- Soha! Érted?

- Mégis, mondjál róla valamit!

- Az az asszony azt sem érdemli meg, hogy a szádra vedd a nevét!

- Nem tudom..., mi a fene volt köztetek?

- Ne is tudd meg soha! Most pedig elég volt, érted!

- Oké, főnök.

- Budai Magdáról mi a véleményed?

- Bögyös nő, meg...

- Minden este imádkoztattalak - torkolta le az apja -, hittanra járatlak, te mégis így beszélsz? Mi az, hogy bögyös?

- De odavagy! Hallanád a többieket! Ők biztosan másként mondanák a bögyöst. Szóval nagyon rendes csaj...

- Néni.

- Oké, néni. Egyedül él. Sohasem láttam palival.

- Férfival.

- Oké, férfival - duzzogott, nem is beszélt tovább.

Idősebb réti Tamás, mielőtt megismerkedett volna a feleségével, évekig udvarolt Budai Magdának, aki akkor is itt lakott e házban. Talán el is vette volna, ha nem szeret bele Juditba. Judit nincs többé. Miután elhagyta őket azt híresztelte, hogy baleset érte s meghalt. Va-

lójában - érezte - nem hazudott, mert az ő számára tényleg meghalt. Erkölcsei hullává mumifikálódott. A válókeresetet Judit adta be. Ő csak az első, a békítő tárgyalásra ment el. Azóta, szinte semmit sem hallott róla. Művésznevet vett fel, melyet nem tudta, valahol külföldön él, hol, melyik országban azt sem tudta, igaz nem is érdeklődött felőle.

Most váratlanul megjelent. Előbb-utóbb elveszi tőle Tamást, legalábbis megpróbálja elvenni, mert hiába ígérte meg, nem hagyja nyugton. Ha másért nem, a pincelakás miatt ítéli oda a bíróság. Az is nyomós érv lesz majd, hogy egyedül, anya nélkül neveli... Tehát meg kell nősiülnie! Ha Judit nem, márpedig ő nem jöhet számításba, teljesen mindegy, hogy kit hoz ide, illetve Magdával két legyet ütne egy csapásra. Ezt a pincehelyiséget feladná, és... felköltöznének hozzá, a szép kétszoba-konyhás lakásába.

Még mindig fogta a fia vállát, most elengedte.

- Te csak úgy bementél hozzá?

- Nemcsak úgy, hórúkkmukk. Igen régen ismerem. Gyakran beszélgetünk. Főként felőled érdeklődött néhányszor, és Jutka néni is jónak tartaná.

- Tehát összebeszéltetek?

- Most kell anyu vagy nem? Én szereztem. A többi rád tartozik.

- Mit mondtál neki?

- Hogy... elepedsz utána. - Felnevetett. - De te nem mersz szólani. Meg én is nagyon szívesen elfogadnám anyumnak.

- Bolond vagyok...

- Én a fiad is az leszek.

Az apja közelebb hajolt a fiához, majdnem a fülébe súgta:

- Nos, milyen kezem van nekem?

- Arany - Tamás jól hátba vágta az apját, és tovább nevetett. - A fiad vagyok, nekem is az lesz. - Magához húzta az apja kezét. - Volt hatdanos nagymester vagy, az én nagyfőnököm, a világ legeslegjobb főnöke!

- Te... - az apja is hátba paskolta a fiát -, ő mit mondott neked?

- Azt, hogy keresd fel!

- Csak úgy állítsak be hozzá?

- Főnök - nagyképűsködött a fia -, minden tiszta. Minden ragyog. Minden sínen van. Beállítasz, és rám hivatkozol.

- Te tényleg a fiam vagy. - A fejét nógatta. - Mégis csak úgy...

- Amint látom, a virágot elpasszoltad Éva néninek. Felugorjak, hozzak másikat?

- Magda nem rajong a virágért.

- Honnan tudod?

- Udvaroltam neki.

- Te ennyi csajt bepaliztál? Azt a szép kutyás nénit, Magdát, anyut... Van még, akiről nem tudok?

Az apja válasz helyett megkérdezte:

- Mikor... mikor menjek fel hozzá? Ezt... nem mondta?

- Nem, de ha rám hallgatsz, rögtön. Most biztosan otthon találsz, és nem is vagy piás.

- Átöltözöm. Bátorításul lehajtok egy üveg sört..., és megyek.

A fia vállára tenyerelt. - Miattad teszem, kölyök. Csak miattad teszem! Mert egyébként nem érdekelnek a nők.

- Téged? - hüledezett Tamás kétértelműen, előbbi beszélgetésükre célozva.

- Anyád előtt több nőnek csaptam a szelet, de utána senki... Megyek, megyek, fiam!

Tamás hurrázni kezdett. Két kezét magasba tartotta, és kirohant. Meg sem állt Jutka néniig. Elhadart neki mindent, majd a kis ablakba könyökölt. Az apját leste, hogy mikor megy fel Magda nénihez. Mert azt az asszonyt tényleg szívesen elfogadta volna anyjának. Az apjának meg kell nősznie. Nem véletlenül mondta el annyiszor Jutka néni, és Éva néni is ezt javasolta neki az előbb. Márpedig, ha ő mondja, úgy kell lennie. Nagyon szerette a tanítónőjét, mindent megtett volna érte. Ha pedig asszony kell neki, Magda néni a legalkalmasabb...

Idősebb Réti Tamás remegve és falfehéren állított be, Budai Magda lakásába. Előszoba nem létezett, ezért egyenesen a konyhában találta magát.

- Szervusz - köszöntötte az eléje siető nőt. Olyan mozdulatokkal toporgott az asszony előtt, mintha fázna. Egyik lábával a követ dör-

zsölgette egy ideig, aztán lábat váltott. Az asszony kaján mosollyal, élvezte a jóvágású, erős férfi zavarát, miközben megkérdezte:

- Menjünk be a szobába, vagy...

- Itt is jó lesz - vágott szavába a férfi.

- Akkor foglalj helyet! - A hűtőszekrényhez lépett. Sört vett ki, felnyitotta, s mielőtt az asztalra rakta volna, feléje mutatta a címkéjét: - Te ezt szereted, igaz? Kőbányai világos. De ülj már le!

A férfi helyet foglalt.

- Hallom, a fiam megkérte nevemben a kezedet.

- Meg - vágta rá nevetve az asszony. Poharat rakott az asztalra, és teletöltötte sörrel.

- Egymagam igyak? - kérdezte meg a férfi.

- Igen, mert én még mindig nem szeretem a sört. Más meg nincs itthon. Minek lenne, ha nem iszom?

- Hát akkor - kezdte a férfi, miután az asszony is leült -, ha már így... így összehozott bennünket az a kölyök...

Hirtelen elhallgatott. Fejében különös gondolatok cikáztak, s vertek később tanyát. Judit elvesztése miatt érzett bánata, majdnem megfojtotta. A hosszú évek alatt összegyűlt keserősége tűzként égette a bensejét. Majdnem felrobbantotta. Mindezt Magda közelsége ébresztette fel haló ágyából, mert ha Magdára gondolt -, márpedig, a felesége elvesztése után, ha nem is gyakran, mint múltja szép darabjára: fiatalságára, ilyen-olyan, apróbb kalandokra, sokat gondolt rá -, nem tehetett róla, állandóan Juditot juttatta eszébe.

Elkapta a poharát, és ahelyett, hogy kiitta volna a benne lévő sört, egyetlen megfeszített mozdulattal összeroppantotta. Hihetetlen energia: bánat, düh s keserőség gyűlt össze benne, most kitört. Ha nem teszi meg, felordít, vagy kirohan, és menten leugrik az emeletről.

Egyetlen percre sem felejtette el Juditot, amióta megtudta, hogy itthon van, és beszélt vele. Most ezzel a pohár összeroppantásával mindent kiadott magából. Végtelen ürességet érzett, amitől, maga sem tudta miért, kissé lecsillapult.

Keze vérzett. Az asszony riadtan ugrott fel, kapta el és nézte meg.

- Csak a bőröd... Na hallod, ezzel az erővel akár az ütőeredet is elvághattad volna. Mire volt ez jó?

Nem várt választ. A szomszédos szobába rohant, ahonnan kis dobozzal tért vissza. Kötszert tartott benne. Az asztalra rakta, felnyitotta, vattát vett ki belőle, és letörölgette vele a férfi kezéről a vért. Utána bejódózta és leukoplasztal két helyen leragasztotta. Nem vitte vissza a dobozt, az asztalon hagyta. Seprőt, rongyot hozott. Az üvegdarabokat összesöprögte, a sört feltörölte, majd visszaült a helyére, és a férfihoz fordult:

- Mondd - somolygott kétértelműen a férfira -, mit akarsz te végeredményben tőlem? Bejössz, toporogsz, leülsz, némi habozás után beszélni kezdesz, de abbahagyod, és hirtelen összeroppantod a poharat. Mondhatom, szép leánykérés, vagy nem is ezért jöttél? Az erődöt fitogtatod?

- Judit meghalt. Ketten maradtunk. Ha nehezen is, de megvoltunk. Most, amikor végre megnőtt, egyre jobban hiányolja az anyját. - Nyelt egyet. - Hozzám jössz feleségül?

- A fiad miatt? Egyébként nagyon talpraesett srác, szeretem.

- Kettőnkért.

- Tíz év telt el. Eddig, miért nem jöttél?

- Hogy a fenébe jöttem volna, amikor két éve sincs, hogy elváltál.

Az asszony a blúza rojtos ujjával játszott, mialatt beszélt. Később lesöpörgette az asztalról a láthatatlan morzsákat, és kisimogatta a nem létező gyűrődéseket.

- Sokáig udvarolgattál nekem. Aztán az egyik napon szépen faképnél hagytál. Hogy megmutassam, én sem vagyok eldobni való nő, férjhez mentem. A feleséged meghalt... Ha szólsz...

Elhallgatott. Élesen a férfira nézett. Úgy ragyogott a szeme, mint friss esőcsepp a napsütésben. Arcán kéjes mosoly vibrált.

Valamivel később folytatta:

- Rendben van. Hozzád megyek. Te sem vagy már a régi, én sem. De mindezekről függetlenül még megpróbálhatjuk, nem? Nem holmi hirdetés útján ismerkedtünk meg, nem először találkozunk...

Még mondta volna, ha a férfi fel nem emeli a kezét.

- Igyunk rá egyet!

- Miből, ha egyszer összetört a poharad?

- Másik nincs?

- Szerencsére van - nevetett. Felállt, és egy másik poharat hozott. Még le sem ült, máris meggondolta magát. Visszament, és egy újabb pohárral tért vissza. Magának is töltött egy keveset, és megint felbontott egy üveg-sört. Még az előbb vette ki. Eddig a hűtőszekrény tetején állt...

Jó óra hosszáig beszélgettek. Már sötétedett, az udvaron is felgyújtották a villanyt, mire idősebb Réti Tamás hazaért. Egyetlen mukkot se mondott a fiának. Levetkőzött. A műhelyben zuhanyozott, itthon csak reggelenként mosdott. Lefeküdt, a falnak dőlt, és elaludt.

Tamás fanyalogva, hírekre éhes emberek kielégíthetlenségével bámulta az apját egy ideig, majd felrántotta a vállát, és tovább nézte a televíziót.

7.

Tamás feldúltan állított be Jutka nénihez. Szó nélkül a fotelba vetette magát, és sírásra hajló tekintettel nézte a kopott szőnyeget. Az igen öreg, rugós fotel, mintegy tiltakozásként a méltatlan bánásmód miatt, hosszú ideig nyikorgott.

A magányosan élő öregasszony a kisfiú mellé lépett, és a fejére rakta a kezét.

- Mi a baj, Tamáska?

Az még mindig nem szólt. Összeszorította az ajkát, és öreges mozdulatokkal csóváltgatta a fejét.

- Korán hazajöttél. Csak nem zavartak el?

Jól ismerte a fiút, félig ő nevelte. Miután az anyja eltűnt, akiről tényleg azt hitte mindenki a házban, hogy meghalt, azonnal pártfogásába vette. Esténként fürdette, ápolta, hasznos tanácsokkal látta el az apját: hol s mit vegyen a gyerekének. Napközben, ha valami okból zárva tartott a bölcsőde, később az óvoda, rendszerint ő vigyázott rá. S azok a régi, szép, gyönyörű mesék, igaz történetek, amelyekkel magához láncolta az érzékeny lelkületű kisfiút! Nem csoda, hogy a nagyanyjaként tisztelte.

Sem az öregasszonynak, sem Tamásnak nem éltek a rokonai. Jutka néni családja: három gyereke és a férje, a háború alatt - egyik emlékezetes őszi bombázás alkalmával - vesztették el az életüket, ugyanabban a házban. Tamás szülei is a romok alá kerültek, ám őket kiementették. Valamivel később estek áldozatul, a németek és az oroszok házról házra vívott harca közben. Vízért lopóztak fel a légoltalmi pincéből, ahol addig meghúzták magukat. Az udvari csapnál egy becsapódó akna végzett velük.

Talán a közös sorsuk hozta őket ennyire közel egymáshoz? Biztosan, ugyanis Jutka néni, idősebb Réti Tamást, az árván maradt fiút - Tamáska apját - szülei halála után, azonnal pártfogásába vette. Előbb rá, később a szintén „félárván” maradó, csecsemőkorból felnövekvő gyermekére, Tamáskára pazarolta szeretetét, amelyet mostoha sorsa miatt nem adhatott meg a majdan megszülető, s a nagyon remélt unokáinak. Mindezért, idősebb Réti Tamás cserében, nemcsak rokonának fogadta, hanem ebben-abbban segített neki, és anyagilag is támogatta, az amúgy igen csekély jövedelemmel rendelkező, szegény, volt takarítónőt.

Miután Tamás még mindig nem szólalt meg, az öregasszony rosszszat sejtve, a legközelebbi székhez hátrált és beleült.

- Csak... csak, nem történt valami... valami - hebegte, míg nem teljesen belezavarodott.

- Apu nem jött el - rebegte Tamás leverten.

- Hogyhogy nem ment el? Nem értem.

- Magdi nénivel órákig szobroztunk a folyosón. Ő puccosan, én a legjobb szerelésemben. - Végig simította a ruháját. - A főnök meg sehol.

- Magda néni mit szólt? - hüledezett az öregasszony elgondolkozva, mintha még nem fogta volna fel a történetek valódi értelmét.

- Képzelteri, mennyire lelombozódott. Az biztos, hogy nem áll többé szóba a főnökkel.

- Sírt?

- Nem. Csak... csak ácsorogtunk, később Magda néni leült, és beszélgettünk. Amint telt-múlt az idő, egyre nyomasztóbbá vált a hangulata. Olyan fehér volt az arca, mint a fal. Csak ült, ült, és a szája

szélét harapdálta. Én ki-kiszaladtam, leskelődtem, nézelődtem, hiába. Aztán hazajöttünk. Teljesen lejárattott bennünket. Egyik kövér néni többször is kijött, érdeklődött. Apu meg seholy... Ezt a szégyent! - húzta el szavát sírásra hajlón.

- Hátha közbejött valami. Bár... láttam én, jól láttam, hogy nincs így ez a házasság. Így kell viselkedni egy vőlegénynek, amint ő tette? Alig ment fel Magdához... Amikor pedig az esküvő részleteiről beszélgettünk: intézzék el maguk! - mondta és kész!

Felállt, a kisfiú elé lépett. Kezét a vállára rakta és lehajolt hozzá.

- Tényleg mondta Magda néni, hogy...

- Igen - vágott a szavába Tamás, a nélkül, hogy végighallgatta volna. - Nem áll többé szóba a főnökkel. Vége!

Az öregasszony letörten, fejét csóváltgatva lépdelt a konyhaszekrényhez. Nagy tál rétest vett elő, és az asztal közepére rakta.

- Nektek sütöttem, hogyha... hazajöttök. Egyél, kisfiam!

- Ezt nem hittem volna el róla - sóhajtott Tamás, öregesen, mialatt nehézkesen felállt, és kivett egy darab mákos rétest. Beleharapott. Mert hiába volt letört, megviselt, a rétesnek nem állhatott ellent.

- A szüleinket nem mi választjuk meg, kisfiam! Bár, ami azt illeti, a te apukád nem rossz ember. Iszik, mostanában főleg sokat iszik... Látdod, ez se tetszett nekem. Mert házasságkötés előtt, ha szerette volna Magdát... - Nem folytatta. Legyintett. - Ő csak téged szeret, nagyon szeret, kisfiam! Magda régen beleszeretett...

- Ki ne szeretné a főnököt! - kiáltott közbe két falás közepette, elragadtatott hangon a kisfiú.

A következő falat, miközben kipillantott az ablakon hirtelen a szájába rekedt.

- Apu jött meg - rebegette az előbbihez hasonlóan megütközötten, majd semmivel sem törődve, a félig elfogyasztott rétesmaradékot az asztalra rakta és kirohant.

Az apja nagyon ittasan tért haza. Alig bírta járni. Nyakkendője félrecsúszott, zakója kigombolva, haja a szemébe lógott, kezében összetört csokor virágot szorongatott.

Tamás eléje állt. Két kezét öregesen a csípőjére rakta, szája szélét jól összeszorította, fejét rosszállón megcsóválta.

- Alaposan kitoltál velünk! Nem volt szép tőled, főnök! Gyere, bevezetlek!

Átkarolta az apját, és megindultak. Csak akkor folytatták a beszélgetést, miután leértek a lakásukba.

- Miért nem jöttél el, főnök? - vonta felelősségre ott Tamás.

Az apja nem válaszolt. A virágot az asztalra dobta. Kibogozta a nyakkendőjét, és utána hajította. Ezután a cipője következett. Már a nyakkendőjével is nehezen boldogult, de ez még annyira sem ment.

Tamás nem állhatta meg szó nélkül.

- Ha már az ember a saját cipőjét sem tudja levenni, főnök...

- Nagy baj van - vágta rá az apja -, tudom. - Tovább kínlódott, végül egyszerűen lerúgta a lábáról mind a kettőt. Egyik az asztal alatt, másik a fal mellett kötött ki.

Tamás továbbra is az apja előtt állt.

- Miért nem jöttél el, apu? Szegény Magda néni! Jó, hogy csak ketten voltunk ott...

- Ő akarta így: Mi ketten, és te. Még Jutka nénit sem engedte meghívnom.

- Ez nem válasz, főnök!

Az apja a heverőn roskadt. Feje mélyen lekókadott, izmai elernyedtek. Két keze a bal térde mellett lógott.

- Jobb ez így! Hidd el, fiam: jobban van ez így!

- Sokkal előbb kellett volna meggondolnod, nem ott. Magda nénit odabolondítottad, te meg sehol.

Az apja felnézett a fiára, mire Tamás akaratlanul elhallgatott.

- Én csak egy nőt szerettem, szeretek manapság is, anyádat.

Nyála kifröccsent, s végigfolyt az ajkán. Az inge ujjával törölte le, pontosabban kente szét.

- Anyu halott. Feltámaszthatod-e?

- Hiába akarom, nem tudom elfelejteni! - csak azért nem ordított fel, mivel nagyon részeg volt.

- Az megoldás, hogy iszol miatta?

- Tudsz jobbat? A haverok között... elfelejtem, ha pedig velük vagyok, innom kell. Ördögi kör, tudom. Belepusztulok, fiam!

Olyan nagyot legyintett, s mennyire sután, hogy majd leesett a heverőről. Hosszabb időbe telt, mire visszanyerte eredeti egyensúlyát és folytathatta:

- Állandó feszültség alatt élek. Óriási energia halmozódik fel bennem, mint a... a mindent behálózó villanyvezeték végén a transzformátorban. Utcasorokat világít meg. Nagy gyárat, villamosokat hajt. A kapcsoló..., igaz az én kezemben van, de ha egyszer bedögölt. Sajnálom Magdát...

A fiára emelte zavaros tekintetét.

- Amikor megkértem a kezét, sokáig beszélgettünk, és a végén..., még csak, meg se csókoltuk egymást. Se akkor, se az óta. - Hado-nászni kezdett. - Úgy igaziból..., csak üdvözlésként. Szervusz, puszi, puszi, és... kész! Ennyiből állt az a nagy szerelem. Mi lett volna a vége? Mi... mi, mondd!

A heverőre dőlt.

- Anyád árnya mindenüvé elkísér. Hiába akarom, nem tudom elfelejteni. Hülyeség, de így igaz. Inkább belepusztulok. Nem... nem tehetek róla! Mert olyan nő, mint a te anyád volt, csak egy van. Hívtam, nem jött... Nem kellek neki...

Tamás nem szólt közbe. Azt hitte, a részegsége miatt beszél össze-vissza.

Idősebb Réti Tamás, egyetlen mukkot se szólt többet, pedig nem aludt el. Némán bámulta a plafont. Most ez egyszer eltúrta, hogy a fia felemelje a lábát, és úgy, amint volt, ruhástól betakargassa.

Tamás, ezután visszament Jutka nénihez, az apja pedig, addig bámulta a plafont, mígnem elaludt.

8.

Idősebb Réti Tamás mintha készakarva hívta volna ki maga ellen a sorsát, nemhogy leszokott volna az italról, ezentúl naponta lerészegedett. Ivott otthon, ivott a munkahelyén. Jutka néni naponta korholta. Tamás sírva kérte, hogy ne igyon. Hiába.

Senki sem tartóztathatta fel a saját vesztébe rohanó úton. Más iszákosok hosszú évekig melegszenek a leszámolásra váró igazság lán-goló palástja körül, az ő esetében a kihívott sors éles kaszája nagyon hamar lesújtott.

Tamás tanult. Az apja a saját heverőjén ücsörgött. Most nem lát-szott annyira részegnek, mint az utóbbi időben annyiszor. Néhány perce ért haza. Sehogyan sem tetszett Tamásnak, ezért tanulása köz-ben állandóan rajta tartotta a fél szemét. Egyre nyugtalanabbul tanult, végül a táskájába csapdosta a könyveit, és az apja elé vágódott.

- Mi bánt, főnök?

Alig fejezte be, némi kintről behallatszó zaj után, az ajtón két rend-őr lépett be. Se nem kopogtattak, se nem köszöntek, egyszerűen be-rontottak.

- Maga Réti Tamás? - rőffent fel egyikük közvetlenül az ajtóban, idősebb Réti Tamásra mutatva.

Az nem válaszolt. Azonnal felállt, és a fia elé lépett, aki előbbi ria-dalmából adódón szorosan az asztal mellé húzódott.

- Fiam! - A gyereke vállára rakta a kezét. - Elgázoltam egy kis-lányt. Ő jött nekem, én észre sem vettem az ütközést. Nem hagytam cserben, egyszerűen... nem vettem észre...

- Hagyjuk a minősítést az ügyészre! - szólt közbe az egyik rendőr. - Induljunk, mert elő kell állítanunk a kapitányságra!

Idősebb Réti Tamás elindult.

- Nem vagyok hibás - szólt vissza az ajtóból a fiának-, de mivel it-tasan vezettem, soha, de soha nem bocsátom meg magamnak, ha a kislány meghal. Menj át Jutka nénihez!

Nem csókolta meg a fiát. Nem nézett hátra, néhány lépés után kint nyomtalanul elnyelte a nemrégien letelepedett este. Csak az ő s a rendőrök lépései kopogtak tovább kísértetiesen, mialatt felfelé men-tek a lépcsőkön.

Tamás megkövülten állt az üres szobában. Nagyon megrémisztet-ték az események. Hosszabb időbe telt, mire magához tért. Gondol-kozás nélkül utánuk futott, mégis, mire kiért az utcára, már csak az induló sávós kocsik helyzetjelző lámpájának villogását láthatta meg.

Addig futott utánuk, amíg szusszal bírta. Miután teljesen kifulladt, a legközelebbi ház falának dőlt, és zokogni kezdett.

- Mi bajod van, fiam? - kérdezte meg valaki a járókelők közül.

- Nem mindegy az magának? - kiáltott rá, és tovább futott.

Egyenesen a kerületi kapitányságra ment. Hogy hol van, útközben tudakolta meg. A nagy, üveges ajtót zárva találta. Bent az asztalnál rendőr ült. Tamás az üveghez nyomta sírásától maszatos képét és belesett.

A rendőr felállt, és eléje lépett.

- Mit akarsz?

- Engedjen be!

Az, mielőtt válaszolt volna megrázta a fejét.

- Nem lehet. Mit akarsz?

- A parancsnokkal szeretnék beszélni - felelte sírós hangon Tamás. Eddig semmire sem gondolt, most jutott eszébe, hogy itt parancsnok is van.

- Én nem leszek jó?

- Tessék beengedni. A főnököt... - lenyelte feltörő bánatát és helyesbített -, apukámat, az előbb hozták be. El akarom mondani, hogy ő... ő nem olyan ember, mint amilyennek gondolják.

- Tűnj el! - kiáltott rá a rendőr mérgesen, miközben fenyegetően az oldalán lógó gumibotjához kapott.

Tamás azonban nem ijedt meg. Újra az üveghez nyomta előbbi sírásától maszatos képét. A vizsla szemében ragyoghat annyira mély alázat, miközben a gazdáját lesi, mint amilyen most az ő szemgolyóiban csillogott.

A rendőr kinyitotta az ajtót, és újból ráivallt.

- Nem kocsma ez, hé! Kotródj gyorsan haza!

Tamás odábbfutott, azonban jó néhány lépésnyire megállt. Csak állt és nézett. Az elzavart kutya néz így vissza a gazdájára. Lehetetlenség volt meg nem szánni.

A rendőr megcsóválta a fejét. Szánakozón nézte egy ideig, majd visszament, és bekulcsolta az ajtót. Tamás utána lopódzott, előbbi helyére állt, és újra az üveghez lapította az orrát. Nem szólt, csak könnyes szemével könnyörgött tovább, hogy engedje be.

A rendőr megint kijött. Most sokkal messzebbre zavarta, mint előbb, ám az nem tágított.

A rendőr egy ideig megátalkodottan nézte, majd megcsóválta a fejét. Ajkát összeszorította, s megenyhülten a kisfiú felé intett, hogy jöjjön vissza.

Tamás félve közeledett feléje. Amikor melléje ért, a rendőr kissé felengedetten rászólt, hogy várja meg ott. Ő bement, és felvette a telefonkagylót.

- Nyitrai tizedes, a kapus vagyok. Egy kisfiú van itt. Most hozták be az apját..., Igen, igen azt a cserbenhagyó gázolót... Zavartam, persze hogy elzavartam. Többször elkergettem, de bármit teszek nem tágit. Arcát az üveghez nyomja, és sír.

Levette a kagylót a füléről, és a kisfiúra szólt.

- Mit akarsz?

- Elköszönni aputól. Meg sem csókoltam... és megmondani: ő nem rossz ember. Senkit sem bánt, hiába hatdanos nagymester...

A rendőr szóról szóra utánamondta, végül helyére rakta a kagylót, és az ajtóhoz lépett.

- Gyere! - maga elé engedte a kisfiút. - Menj előttem! Végig a folyosón, addig a rácsos ajtóig.

Bent egy tiszt várta és az apja. Tamás azonnal az apjához futott és átkarolta. A tiszt megérintette a kisfiú kezét.

- Öt percert kapsz! Búcsúzzál el aputól, és menj szépen haza!

Tamás nem figyelt rá. Tovább ölelgette az apját, és zokogott. Az apja könnyeit nyeldesőn simogatta a fia szőke haját. Az előbbi, keménynek látszó rendőr megindultan elfordult.

- Most mi lesz velem, főnök? - makogta Tamás sírásától elcsukló hangon. Felnézett az apjára. Arca csupa maszat volt a sok-sok sírástól. Előbbi koszbevonatára újabb mély csíkokat rajzoltak a lecsurgó könnyei.

Az apja elnézett a fia feje fölött. Miután beszélni kezdett, mintha távoli, láthatatlan vetítövásznonról olvasta volna le a szavait.

- Először hazudtam neked, fiam.

- Mégis te vagy a bűnös? Cserbenhagyta?

- Nem. Szegény kislány miatt biztosan felmentenek. Bevonják a jogsimat. Igazuk van. Ittasan vezettem. - A mellére ütött, elkapta az ingét, és majdnem letépte magáról. - A kislány meghalt, amiért engem előbb-utóbb megöl a büntudat.

- De ha egyszer nem te vagy a... bűnös. Valamennyi autónak neki-szaladhatnak.

- Ha, ha... nem ittasan vezetek, hátha észreveszem, amint lelép a járdáról, és megállok... Egy kisgyermek életébe került a figyelmetlenségem. Annyi éves volt, mint most te. A garázsból akartam..., ám nem jöttem be egyenesen a rendőrségre, mert hazasiettem, hogy... lássalak..., elbúcsúzhassak tőled.

Szembenézett a fiával. Egyik kezével a vállát fogta, másikkal a haját simogatta.

- Most nem erről van szó, kisfiam! - Újra a távolba lesett, mialatt folytatta: - Tamás, a te anyukád nem halt meg. Az a... néni az anyukád, akinek a kutyáját sétáltattad. A neve: Doktor Kommendáné, Laczkó Judit. Híres énekesnő... Felfedezték, váratlanul kiváló ajánlatot kapott, és elhagyott bennünket. Külföldön éltek. A múlt évben tértek haza... Miután elment tőlünk, mindenkinek azt híreszteltem, hogy meghalt. Tudod, miért? - Újra a fiára nézett. - Mert szégyelltem, hogy engem, a...a csinos férfit, a híres cselgáncsost elhagyta a felesége.

Magába mélyedten hallgatott egy ideig, majd folytatta:

- Egyelőre maradj Jutka nénivel, de ha valami baj történne velem, keresd fel őt, és...

Tamás annyira hevesen rázta meg a fejét, hogy az apja akaratlanul elhallgatott. Számított ellenállásra, de hogy ennyire indulatosan tiltakozék, nem. Megdöbbenen, egyben együtt érzően bámulta a fiát.

- Engem senki sem érdekel - fakadt ki ugyanolyan hevesen Tamás -, csak te!

Élesen nézett fel az apjára.

- Ha ő az anyám, miért nem jött, keresett fel, látogatott meg... eddig?

- Mondtam: külföldön éltek.

- Onnan is haza lehet jönni egyszer-egyszer, amint haza is jött. És levél is van a világon! Te neveltél fel, ő elhagyott. Ha eddig nem érdekelte a fia, most a fiát nem érdekli az anyja. Ki ő nekem?

- Édesanyád. Ő a te édesanyád. Neked történt, ami történt, mellette van a helyed!

Harmadszor is elnézett a fia feje fölé.

- Sohasem felejttem el - folytatta erősen motyogva. - Viszont, ha elszárad a fa koronája, mert nekem mindenem, de mindenem ő volt, a gyökere sem élhet sokáig. Érted kisfiam?

A két rendőr meghökkenve bámulta, hallgatta őket. Régen letelt az öt perc, mire a tiszt újból megszólalt:

- Köszönj el, fiam, és menj szépen haza! - Az apjához fordult. - Elvitessem az... eredeti anyjához?

- Nem! - tiltakozott hevesen Tamás. - Van nekem otthonom, és Jutka néni is hazavár!

Idősebb Réti Tamás magához húzta a fia fejét, és homlokon csókolta.

- Bocsáss meg, amiért ittam. Nem iszom többé!

- Ez biztos?

Az apja nem válaszolt, csak rábólintott. Tamás a rendőrökhöz fordult:

- Jó ember, nagyon jó ember a főnök. Egyedül nevelt. Engedjék haza. Senkim nincs, csak ő...

Az apja csendesen eltolta magától.

- Ne felejts el soha, fiam. Mert bárhogyan történt is, bármiként viselkedtem is, én...én nagyon szerettelek téged. Isten veled!

Megfordult, és az ajtó felé indult.

- Menj haza! - kérte az apja, már az ajtóban járva.

- Rendben, hazamegyek, de az a nő, vagy ki, nem érdekel... Találkoztunk. Tudta ki vagyok, és megmondta?

Mást is mondott, ám az a sírásába fulladt, ezért senki sem értette meg. Zokogva ment ki a másik ajtón. Mindene remegett a sírástól. Ha nem vezetik ki, talán a falnak is nekiment volna, ugyanis lecsurgó könnyzuhatagától semmit sem látott.

Hosszú időbe telt, mire összeszedte magát, és hazaballagott.

9.

A kis Réti Tamás, amióta letartóztatták az apját, teljesen kicserélődött. Nem verekedett többé, teljesen magába zárkózott. Szabad ideje legnagyobb részét Jutka néniével töltötte el, vagy a környező tereken barangolt. És tanult. Ösztönszerűn tette. Jó jegyeivel akarta meglepni a majdan hazatérő apját, akit még nem ítélték el. Vizsgálati fogságban tartották bent a rendőrségen. Szemtanút kerestek, amit a rádióban is bementek, az újságok leközltek.

Tamás akkor is tanult, amikor Jutka néni beállított hozzá. Nem szólt a kisleányhoz. Tett-vett: összesöpört, letörölgette a port, helyére rakta a ruhákat, batyuba kötötte az összes szennyes ág- s fehérneműt, és ideiglenesen az asztal alá dugta. Ezután Tamás elé állt, akinek azonnal feltűnt az öregasszony szokatlan viselkedése. Főleg az arcát találta különlegesnek. Falfehér volt, és erősen megnyúlt. Szemében könny csillogott, ajkai remegtek.

Jutka néni a kisleány fejére rakta a kezét, és végre megszólalt:

- Három gyereket és egy kiváló férjet veszítettem el - nyögte inkább, mint mondta. - Évekig sínylődtem e szörnyű csapás terhe alatt, hurcoltam a szívemben a gyászt. Hányszor, de hányszor elmondtam: nem élem túl! És látod-látod, már a hetvenötödik évemet is betöltöttem.

Tamás merő várákózással nézett fel rá. Szemében a csodálkozás kezdeti csillogása mély értetlenségbe fulladt.

Az öregasszony arcát közben teljesen elöntötte a könny. Nem törölte le, hagyta, hogy azok sorban végignyargaljanak sűrű ráncainak mélyedéseiben s lepotyogjanak a földre. Magához húzta a kisleány fejét, és sóhajba fulladón folytatta:

- A mai naptól teljesen árva vagy, kisleányom.

- Mi...it mond! - rántotta el a fejét Tamás, hogy az öregasszony szemébe fúrhasa megdöbben tekintetét.

Mint hajnali fényben az erdő fái, értelmének előbbi szétesett cikcakkoskái egyre jobban összerakódtak és kivasalódtak.

Hirtelen felugrott. Jobb kezével szorosan az asztalba fogódzott, és tágra nyílt szemmel bámult tovább az asszonyra.

- A főnök... meg...halt?

- Egy rendőr közölte velem, mialatt te a napköziben tartózkodtál.

Tamás senkinek, még Jutka néninek sem mondta el, hogy az anyja él, és újra itt tartózkodik Pesten. Ő maga sem sokat gondolt rá, habár, mint bőr alá befűrödött szálla, kissé izgatta, de mást: se szeretetet, se vágyakozást, se gyűlöletet nem érzett iránta. Az, hogy az anyja mégis él, ráadásul azonos azzal a szépasszonnyal, akinek a kutyáját sétáltatta, aki neki akaratlanul megtetszett, kissé feldúlta ugyan, de semmit sem változtatott, eddigi életén. Állandóan az apja járt az eszében... Most minden megváltozott eddigi életének folyásában. Érzelmeinek első reakciójaként kifejezett gyűlöletet érzett az anyja iránt. Gyomrába görcs ugrott, torka kiszáradt, arca elfehéredett, szeme bepárásozott, idegeinek eddigi ideges tánca görcsbe csavarodott.

- Nem, ez... ez nem lehet igaz - dadogta sóhajszerűn, halkan, majd hirtelen, szorosan átkarolta az öregasszonyt. Szeméből valósággal ömlöttek a könnyek, mialatt rászegezte friss könnyfüggönyétől eltakart tekintetét.

- Ugye, nem igaz? - kiabálta.

Jutka néni nem válaszolt. Olyan nagyot sóhajtott, hogy a hozzásimuló kisfiú egészen megemelkedett.

Tamás elengedte az öregasszonyt.

- A miatt a szép, de... rohadt szuka miatt történt - motyogta, mialatt visszaült az előbbi helyére. Az asztalra dőlt. Egyik kezét kinyújtotta, öklével sűrűn verni kezdte és tovább sírt.

Az öregasszony fölėje állt, és újra megsimogatta a fejét.

Tamás váratlanul felnézett rá.

- Megölték..., agyonverték?

- Nem tudom pontosan. Megvadult-e s mi...? Az egyik rendőrt leütötte. Tudod, milyen erős férfi volt.

- Erős és nagyon ügyes - csillogott a kisfiú hangja könnyének szivárványán át.

- Kiugrott az ablakon, és...

Jutka néni nem folytathatta, mert Tamás újra felállt, támadó pózt öltött és rárivallt.

- A főnök sohasem tett volna ilyet! Egy hatdanos nagymester nem üt le csak úgy rendőrt, és nem ugrik ki az ablakon.

- Ezt mondta, meg...

Mivel Tamás újra visszazöttyent előbbi helyére, és tovább zokogott, Jutka néni megint elhallgatott. Egy ideig simogatta, vigasztalta.

- Óriási veszteség ért, kisfiam, de én veled maradok. Öreg vagyok, viszont egészséges. Talán elélek addig, amíg utadra engedhetlek. Felköltözől hozzám. Ezt a lakást leadjuk az ingatlankezelő vállalatnak. A pénzen eltemettjük apukádat, és sírkövet állíttatunk neki.

Tamás ráordított.

- Nem, a főnök él!

- A szívedben, ott tovább él, kisfiam.

Tamás előbbi zokogása pillanatokon belül elmúlt. Jutka néni papír zsebkendőt adott neki. Nem törölte meg vele az arcát, zsebébe gyűrte, és az ajtó felé indult.

- Hová mész? - ütközött meg az öregasszony.

- A rendőrségre. A tiszt ismerősömhöz.

Arra a tisztre gondolt, aki az apja őrizetbe vételének estéjén beengedte.

- Veled megyek.

- Egyedül megyek oda!

Elfutott. Hihetetlen keserűség öntötte el a szívét. Feldúlt érzelmei, a sanda remény meg a zord valóság késhegyén táncoltak.

Egyáltalán nem sírt, nem szipogott, de az előbbi sírás utáni szaggatott lélegzetvétele, ismételten össze-összerázta a testét. Agyában a gondolatok, mint kiszáradás előtt álló tó sekély vizében a halak, egytől-egyig kipusztultak. Semmire sem gondolt, csak ment és ment.

A rendőrségre indult, mégis, maga sem tudta, hogyan s miért a Rózsadombon kötött ki.

Egy ideig a Marczibányi téren lófrált, ahol Uszit olyan sokszor sértaltatta azelőtt. Több ismerős fiúval is összetalálkozott. Köszöntötték, játszani hívták, ám ő sorban lerázta magáról mindegyiket...

Arcvonásainak előbbi gyűrődései kisimultak ugyan, viszont a lelke teljesen összeráncolódott. A végtelen keserűség, amelyet mindenho-

vá magával cipelt, egyre jobban reánehezedett kicsinyke agyának tükrőfényes képzeletére.

Félreeső helyre vonult. Leült a fűbe, fejét a térdére hajtotta, és felsírt.

Nagyon sokáig sírt.

Mélyről fakadó sóhajtás rázta össze, miközben felállt, s bandukolón továbbment. Előbbi könnymaradványait a keze fejével kente szét. Nagyokat nyelt, valósággal zötyögött a torka, a hasa, egyszerre. Szomjúságot érzett, lábai remegtek, meg-megcsuklottak.

Az anyjáék villája előtt megállt. Meg sem kísérelte lenyomni a kilincset. Két kezével a vaskapu, cirádás díszítésébe kapaszkodott s belesett.

Hosszú, terméskövekkel kirakott, lépcsőkkel, füves, „pihenő” padkákkal tarkított, szép feljáró vezetett a gyönyörű, többtornyos, a színes cserepes épülethez. A parkot óriási lombozatú, meglehet, százéves, igen vastag törzsű fák, szebbnél szebb díszbokrok és szépen gondozott virágágyasok tarkították. A fák és a bokrok alját, mindent, ahol nem díszelgett virág, üde zöld pázsit borította. Az egyemeletes, s tornyokkal díszített villa előtt nyugágy hevert. Az anyja pihent, napozott benne.

Teljes csend vette körül. Az utca kihaltnak tűnt, bent sem mozgott senki, csak a madarak csiviteltek az ősi fák óriási lombjai között. A fejjel lefelé lógó csuszka hűj-hűjüzése néhány pillanatra minden más hangot, sárgarigó-fütttyöt, búbosbanka upupúp kiáltását... elnyomott.

A téglakerítés mellett, a szomszéd alig gondozott telkének kerítésdrótja több helyen kiszakadozott. Tamás az egyik lyukhoz osont, bebújt, és szorosan a kerítéshez lapulva továbblopódzott fel, az anyjával egy irányban, ahol a magas, téglakerítés betonlapjába kapaszkodva egyetlen nekirugaszkodással felhúzta magát a kerítés tetejére. Két lábát szétvetette, és lovagló ülésben ráült a betonperemre. Az anyját a kerítéstől néhány bokor választotta el, amiért ő semmit sem hallhatott, vehetett észre a történekekből. Nyugodtan napozott tovább.

Tamás egy ideig nézte. A gyűlölet, amely apja elvesztése után költözött a szívébe, egyre jobban az uralma alá hajtotta. Fogát összeszorította, és megcsikorgatta. Furcsa grimaszt vágott. Szeme távoli, az

anyjától jóval messzebb lévő pontra tapadt, mégis állandóan az járt az eszében, hogy minden e miatt a nő miatt történt. Ha nem jött volna haza, ha nem zaklatja fel az apját, minden másként alakul.

Legszívesebben leugrott volna a kerítésről, hogy - hiába az anyja - összevissza kaparja az arcát. Elcsúfítsa. A fülébe ordítsa: gyilkos!

Mégis, semmit sem tett, csak ült, és nézte. Végül megcsóválta a fejét.

- Nem, főnök..., ha te nem kellettél neki, én se kelljek!

Leugrott. Az a minden jóérzését széttépő gyűlölet, amely kezdettől kínoztta, ebben a pillanatban leküzdhetetlen, ördögi erővel tört fel gyermeki, de mostanra bekormozódott lelkiületéből. Egy kő hevert a kerítés tövében. Felkapta, és bedobta vele a nagy üvegablakot.

A díszes üveg óriási csörömpöléssel tört szét, és hullott apró darabokban a köre. Az anyja felsívított. A villából egy férfi rontott ki, nyilván a férje, akit Tamás a nyugati filmekből látottak alapján, akaratlan valamelyik „gorillához” hasonlított. A kerítés felé futott, és torkaszakadtából kiabált:

- Egy fiú... A kerítésen ült. Az előbb fedeztem fel, téged lesett, éppen el akartam zavarni...

Biztosan mondott mást is, ám Tamás csak ennyit hallott, mert elszaladt...

A kis fecske átka

Népi bölcsesség: aki szeretettel fogadja a fecskéket, annak házába nem üt bele a mennykő, aki viszont leveri a fészket, megbűnhődik miatta.

A hatéves Zsuzsika - naponként találkozunk - illedelmesen köszön, majd teljesen váratlanul az egyik házra mutat kicsinyke kezével.

- Ezek jó emberek.

- Honnét tudod, ki a jó, ki a rossz? - ámulok rá nyílt cinizmussal.

- ...nézd a fecskefészkeket! - folytatja tüstént előbbi felindulásából adódó suhinggal. - Nem szurkálták le.

- Máshol is vannak fecskefészkek - rángatom a vállamat bizonytalanul, ugyanis egyáltalán nem értem, hogy mire célzott az előbb. Mert jó: sok fecskefészke van az utcánkban. Itt-ott tényleg leszurkálják azokat. Manapság - sajnos - mindennapos látvány az ilyesmi.

- ...mert - folytatja, mintha egyáltalán nem hallaná, másodikosoktól szokatlanul bölcsen, és saját egyéniségéből kicsurgón gyermekien tisztán - vannak jó és rossz emberek. A rosszak nemcsak leszurkálják hosszú botjaikkal a fecskefészkeket, hanem - egy irányba mutat - nejlonsíkokat s nejlonzacsókat szögeznek, aggatnak az ereszeik alá. A szél lebegteti, zörgeti... A fecskék félnek. S zutty, eliszkolnak. Hol építsenek fészket szegénykéik?

- Összepiszkolják a szépen rendbetartott falakat - vetem közbe az ördög ügyvédjeként.

- Össze... össze! - zsémbelődik öregesen -, hol fészkeljenek, ha egyszer ők csak a házak ereszei alá építhetnek házat? És... és - a szavakat keresi, nem találja, amiért kissé összezavarodottan hebegve folytatja: - a tanító nénink, Éva néni is megmondta, gonoszság. Az ő ereszük alá ne, piszkítsák össze mások házában a falait! Igaz?

Furcsán néz rám. Szemében, zsenge egyéniségének zord felháborodása váratlanul lobot vet. Belém kap, s összeborzadok.

- A szomszéd néni... - megnevezi ki, jól ismerem - tegnap hosszú botot hozott ki, és zutty a fészkekbe! Három kicsi „nyuszka” fecskefi-

óka pottyant le a földre a fészekkel együtt. Ő - előbbi gyermekien őszinte felháborodása, gyászos fordulatot vesz az átélt gyermek lelkecskéjét vérig felkorbácsolódott hatások súlya alatt, majdnem elsírja magát - összetaposta. Az anyukájuk a néni körül csapkodott, sírt és átkozódott.

Megáll, s korát meghazudtolón rám bök a mutatóujjával.

- Tudod, mi a legszomorúbb? A néni terhes, és ha megfogja a fecskemama átka?

- Ne... ne! - intem le. Tenyeremet a szája elé tartom.

Ő elfut, én elgondolkozva folytatom az utamat, s morfondírozok. Hogy vannak jó és rossz emberek, ez tény, de nem csupán értékítélet kérdése-e, ki milyen? És megfoghat-e valakit egy fiókáit elpusztított, kicsinyke fecskemama elkeseredett csivitelése? Meg amilyen arányban fogynak - mert fogynak -, s pusztulnak a fecskék, olyan arányban szaporodnak a szúnyogok s a legyek, mind több és több, emberekre is veszélyes mérget kell kipermetezni elpusztításukra a helikopterokról.

* * *

Néhány hónap elteltével babakocsit toló, csinos fiatalasszonykát pillantok meg velem szemben a járdán.

- Jaj, de aranyos ez a cukibaba! - hallom az egyik kapuban ácsorgó asszony előlegezett nyájaskodását, hiszen még nem is látta a kisbát. - De... - üti meg a fületem azon melegében a következő, erősen letompított: merje-e megkérdezni, avagy hallgasson, alig sóhajnyi megdöbbenése -, mi... mi történt a kicsinyke szemecskéjével?

- Koraszülött. Sokáig feküdt inkubátorban. Majdnem megvakult szegénykém...

- Meggyógyul? Drága..., drága kicsikém! - riadozik, sopánkodik, kissé mesterkélten az előbbi asszony.

- Nagyon biztat az orvosunk.

Föléje hajol, s meglehetően keserű sóhajok közepette, gyengéden igazít valamit lappangó mélabússágát, levezetően a baba ruhácskáján.

Szemében messzire kisugárzó fények csapnak át, az állandóan fölötte keringő fekete szárnyak tollrésein.

Megdöbbsenten lesek, hol a fiatal anyukára, hol a házukra, amelynek a kapuján, szemem láttára tolta ki a babakocsit, benne a szemsérült picinykáját, és a levert fecskefészkek gyászos nyomaira, a szélben lengedező nejloncsíkoskákra...

Ő volt az, aki az elmúlt hónapokban - kis Zsuzsika szerint - leszúrta a fecskefészket, s összetaposta a fiókákat.

Miért történhetett meg, ami megtörtént...? Talán, mert aki számon tartja a verebek számát, az a fecskékről s fiókáit kegyetlenül összetaposókról megfedkezhet-e?

Nem tudom.

Fickó..., és a csillagok

Gasparik János az ölében hozta be, rakta le a földre a balesetet szenvedett kutyáját: Fickót. Szeme láttára ütötte el az autó, amely ráadásul meg sem állt. Jobb is - fenyegetődött magában a magas és az átlagosnál sokkal erősebb férfi -, azon nyomban agyoncsapja a vezetőjét, mert már messziről látnia kellett a macska után rohanó kutyáját. Igaz, Fickó nagyon öreg, sokkal lelassultabbak a reflexei, mint régen, ám ha a vezető kissé körültekintőbb, lassít csak megússza a gázolást. Ő az árokba dobált szemetet gereblyézte össze, mert rettenetek az emberek, mindent eldobálnak. Fickó a nyitva hagyott kapun követte. Szokásához híven, mert máskor is kijött, végigszaglásztta a járdát, kutyaszokás szerint „lekezelte” az útjába eső fák töveit... s a szomszéd drótkerítése mögött idegesen csaholó kutyájával zavar-gászták egymást, versenyt futva oda-vissza...

Már a helyszínen rádöbbsent, hogy Fickó menthetetlen.

Hívására előbukkant felesége, mindezt látva, szó nélkül a közelben lakó állatorvosért rohant.

Fátyolos szemekkel, a kétségbeesésétől összeomoltan leste, a földön meg-megvonagló, hátsó felén vérző kutyáját, majd melléje guggolt és gyöngéden, mintegy vigasztalón megsimogatta a fejét, aki ráemelte vérbe borult szemét, fájdalmasan vonaglón, erejének utolsó morzsácskáit összesöpörve kinyújtotta a nyelvét, hogy húségének jellelül, haldokolva is megnyalja a kezét.

- Szegény... szegény Fickó! - sóhajtott Gasparik János, némi lelkiismeret-furdalása közepette, amiért kiengedte a kapun. - Sajnálom...

Abbahagyta a simogatását. Fejét két hatalmas tenyerébe temette. Agyában Fickóhoz szorosan kötődő gondolatok, események ébredtek, repkedtek fekete varjúszárnyaikon körülötte.

* * *

Akkor történt, amikor a ma tizenhárom éves fia, Danika, aki jelenleg iskolában van, még járni sem tudott.

Szép nyári délután volt.

Danika megszokott helyén, a hatalmas eperfa sűrű s nagylevelű lombjain selymesen átszűrődő, napsugaras részén aludt, a letolt födelű babakocsijában. Felesége a közeli virágoskertben felváltva kapált, gyomlált, tépdeste le az elszáradt rózsavirág csúf aszalványait.

Csengettek, mire ő, nehogy megismétlődjön és felferje az alvó kisgyereket, a ház takarásában lévő vaskapuhoz rohant.

Tyúkokat írtak össze. Minden évben ezt tették oltás előtt.

A szomszéd ház erkélyén pehelyaplanát a napos vaskorlátra teregető asszony, arra figyelt fel, hogy a babakocsi felborult, Danika a földön hever: - Te jó Isten! - felkiáltással hirtelen megfordult, és csak rohant-rohant, a lépcsőkön le, ki az udvarra, onnét tovább...

A feleségével a kapuban akadt össze, aki még mindig az önkormányzat megbízottjával trécselt. Erős kétségbeesése miatt, csak makogott és makogott, végül elkapta a kezét, s az eperfához húzta, ahol legnagyobb megdöbbenésükre csak a felborult, üres babakocsit találták...

- A vízóra aknája! - sikított fel a felesége mindent elérve, mialatt az örültek megszállottságával rohant a fedél nélküli aknához, ugyanis ő, az ilyen napsütéses időben, rendszerint leemelte a vasfedelet, s a nyílás mellé fektette, hogy a nyirkos üreg kiszáradjon kissé.

Danika nem esett bele.

Futottak ide, futottak oda, végül, mivel a nyitott ajtón át az előszobából Fickó vakkangatása ütötte meg a fülüket, berontottak a házba. Danika boldogan hötyörészve játszott Fickóval, aki az előbb megmentette az életét. Mert, ha nem ragadja meg a szájával a ruháját, húzza be a szobába, a menni nem, ám mászni már kitűnően tudó kislíú, menthetetlenül magára rántja a felborult babakocsiját, vagy az igen közeli aknába zuhan.

Máskor a szőlőjéből tért haza. Kerékpárját azzal a szándékkal, hogy pénzt vesz magához, utána azonnal továbbmegy permetezőszert vásárolni, az utcán a ház falának támasztotta. Fickóra bízta a megőrzését, akiről jól tudta: még ha hívják, sem mozdul onnét, amíg vissza nem ér.

Nem így történt, ugyanis a baromfiudvar kapuja, máig sem érti miért, hogyan kinyílt. A tyúkok zöme kiözönlött az udvarra, ahonnét, ha Fickó nem „intézkedik”, az utcára is kimerészkednek. Igen ám, de mialatt visszaterelte azokat, egyik arra vetődő kölyök ellopta a kerékpárját.

Fickó habozás nélkül utána vetette magát, s az éppen arra haladó autó „segítségével” -, amelynek az eleje elkapta a lopott kerékpáron az utcán kalimpálva menekülő fiút - „megcsípte”. Szerencséjére nem sérült meg. A kerékpárt az utcán hagyta, ő elfutott.

Fickó a kerékpár mellé hasalt. Útban volt, ezért több arra jövő autó is megállt, ám hiába próbálkoztak az elzavarásával, a kerékpár odébb tolásával, a kutya hihetetlen vehemenssen, acsarogva támadta őket. Végül, mivel többen ismerték, valaki beszólt neki, és ő hazahozta a sérült kerékpárt. Fickó hűen követte...

* * *

Egyik nyári zápor után, a benti járda melletti gazos rész kapálása során, a járdára verődő, agyagos sáron elcsúszott. Nagyon erősen beütötte a karját, ráadásul megrándult a dereka is. Hiába minden erőlködése, kísérletezése, nem tudott talpra állni. Fickó melléje húzódva, felváltva nyalogatta a kezét és az arcát, végül megkerülte a házat - mert a kapujuk közelében csúszott el, a lakás bejárati ajtaja messzire esett, hiába is kiabált volna -, ahol addig kaparta az ajtót, amíg a felesége ki nem jött. Addig-addig ugatott, ugrált előtte, amíg melléje nem csalta. Ő segítette végül is talpra állnia.

* * *

Valamelyik disznóölés után a húst az udvar végében lévő, deszkából készült „házikóban” füstölték meg.

Egyik éjjel el akarták lopni az egészet.

Fickó, hiába a spray, amellyel lefújták, a vastag botok, amelyekkel püfölték..., csak megfutamította őket. Mindebből semmit sem észleltek, ugyanis Fickó nem nagyon szeretett ugatni. Semmitől sem visszariadva, megingathatatlanul támadott. Reggel a füstölőhöz ballagva, meghökkenve fedezte fel a földön szanaszét heverő szalonnákat, sonkákat, kolbászokat és a kutya itt-ott vérző, megdagadt testét, begyulladt szemét...

* * *

S a legutóbbi eset?

Néhány héttel ezelőtt, egyik nyúlketrec ajtaja -, ugyanis szenvedélyes, híres nyúltenyésztő - kinyílt. A kisnyulak sorban lepotyogtak a földre. Fickó, mivel éjszakánként többször is végigjárta az őrzésére bízott területet, mindent észrevett. Addig-addig kaparta, lökdöste orrával az ajtajukat, vakkantgatott, mígnem felébresztette őket. Kijöve, elkapta a pizsamája szárát, és a nyúlólak felé húzta, ahol a tetthelyen megállt.

* * *

Rengeteg minden, ez-az jutott még eszébe. Napokig mesélhetne Fickó „cselekedeteiről”, hűségéről, ám azt senkinek sem mondta: olyan kutya, aki mindent tud, csak beszélni nem. Egyrészt, közhely, valamennyi kutyáját kedvelő gazda ezzel dicsekszik, meg Fickó még ennél is többet tudott: Nem beszélt, hanem a gondolatait kitalálva cselekedett...

Bőséges emlékezésének szertekalandozásában a macskája zavarta meg. Fickó mellé osont - amit eddig sosem tehetett meg, mert ha nem is üldözte a saját macskájukat, megtúrte, ám barátságát, közeledését sohasem fogadta el -, s megnyalogatta a fejét, amelyet Fickó gyenge nyüssítéssel viszonzott.

Gasparik János megilletődötten suttogta: Úgy... úgy Mici, búcsúzz el tőle!

Miután a macska elsomfordált Fickó mellől, mert még így, halálos betegen is, sokévi egymás mellett élésük ellenére is tartott tőle, Gasparik János, újra a nagybeteg kutyája mellé guggolt, és megint megsimogatta.

- Nem tudok segíteni rajtad. Ne haragudj, Fickó!

A kutya neve hallatán kinyitotta kissé a szemét, s kínosan felfelnyögött néhányszor, mire Gasparik János, a kutyája szenvedését enyhítón, újra és újra megsimogatta.

- Nemsokára itt lesz az állatorvos, és elaltat. De nem halsz meg. Emléked tovább él, nemcsak bennünk, mivel Danika emlékeibe is befészkelted magad, mint az én szép gyermekkorom első kutyájára: Szamosra emlékszem, ő is fel-felemléget majd téged.

Lecsatolta a kutya nyakörvét, - Fickó, most először, mintha búcsúzna, fájdalmasan nyüsztett s vakkantgatott - és a közeli nyúlólak előtti nyitott fészker gerendájába vert szögre akasztotta.

- Így ni! Ha látom - suttogta visszafelé jövet -, te jutsz majd eszembe. Te, aki ki-be jártál a lakásba - a lábával nyitotta ki, bent addig-addig nyomta a hátsófelével, amíg a zár be nem kattant -, aki más-ként jelezted az idegen s az ismerős érkezését, akibe kapaszkodva Danika végleg megtanult járni, aki egyedura voltál az udvarnak... - Nem folytatta. Könnyeivel küszködően nyeldeste a nyálát, mígnem váratlanul megfordult. Ásót és kapát ragadott. A szépen gondozott virágoskertbe lépett. Ásóját közepébe szúrta, kapáját melléje fektette a földre. - Ide temetünk, Fickó.

Visszaballagott a haldokló kutyájához, és folytatta:

- Esténként, ha kiülünk a gangra, te virággá változva integetsz majd felénk a rebbenő szélben. És ez évről évre így lesz, mert ebbe az udvarba nem teszi be a lábát többé kutya. Aztán, ha majd meghalok - még sűrűbben nyeldeste, bús szeme két sarkában néhány könny-csepp is megcsillant -, egy s ugyanazon csillagra ülünk, és lelesünk a kertbe...

Hangja elcsuklott. A hatalmas, erős ember, akit soha, senki sem látott nemcsak sírni, könnyezni sem, most potyogó könnyeitől, szétöredezett szavaival, erősen szipogva folytatta:

- Elbúcsúszok tőled, Fickó, mert nem akarom, hogy... Ismersz..., nemsokára itt lesz az állatorvos.

Lehajolt, és megsimogatta a hűséges, haldokló kutyája fejét, aki életének utolsó maradékaként, utoljára kinyújtotta a nyelvét, hogy megnyalja a gazdája simogatását viszonzón a kezét.

Eközben a kapun belépő felesége és az állatorvos megilletődötten figyelte.

Gasparik János zavartan felegyenesedett. Elfordult, hogy titokban letörölje a könnyeit, aztán a közben odaérkező állatorvosra lesett, aki kezével és arcának mimikájával szomorúan közölte, amit már kezdet-től tudott, hogy a kutya menthetetlen.

Szomorúan rábólintott. A zsebébe nyúlt, és elővette a pénztárcáját.

- Kifizetem, mert én...

- Nem - hárította el az állatorvos. - Máskor intézzük el!

Gasparik János, ekkor a feleségéhez fordult:

- A kertbe, a leszúrt ásó mellé temessétek el! Alulra s rá szalmát rakjatok! - motyogta elhalón, majd, mialatt az állatorvos a táskájába túrt, a mérget tartalmazó fiolát kereste, elfordult. - Szólok Dömének - a szomszédjuk volt -, hogy temesse el! Én sétálok ezalatt...

Pufi, a malac

- Azt kérdezted tőlem, miután visszautasítottam a sült húst... Igazad van, csak megjegyeztem: évtizedektől nem eszem disznóhúst. Miért? Mert biztosan megkérdezed, ha meghallgatsz, elmondom...

Rendben van! Tehát régi évfolyamtársaim... Miért régi? - vetetted közbe. Mert engem szabályosan vagy szabálytalanul, nem tudom, de nem is érdekes már manapság, kizártak az ország valamennyi egyeteméről... Miért? Megmondom én, persze-persze, hogy nem titok. Mint afféle néhány forrófejű fiatal, meg akartuk változtatni a világot. Bal felől vagy jobb felől? Egyrészt, semmi jelentősége nincs már manapság, másrészt, kissé hosszadalmas lenne, és ugye a mondókámnak se ez a témája...

Igazad van - nevetett fel talányosan -, ott hagytam abba, hogy az évfolyamtársaim... Oké... oké, a volt évfolyamtársaim szilveszteri bulira hívtak Pestre, ahová hosszabb tanakodás, önmarcangolás után felutaztam. És - váltott a hangja derűsebb színre - egy szopós malacot nyertem az éjféli tombolán. - Hosszabban nevetett, két kezét régebbi tanakodását imitálón széttárta. - Mit csináljak vele? Kínáltam ennek-annak. Nem... nem kell! - húzódtak el tőlem messzire, nehogy..., szóval, érted, ugye?

- Adjátok vissza a malac gazdájának! - javasoltam végül is a szervezőknek.

- A Lehel piacon, egy ládában árulták. Ki tudja ki, s hol jár az óta? - válaszolták.

Egyszerre emelte fel a két kezét, lógatta le az ujjait, amelyek ebben a pillanatban éppen úgy tűntek, mint „szolgáló” kutya lábának lelógó végei.

- A villamos peronján utazva a nagykabátom alá rejtve, a száját befogva vittem, mert többször fel akart visítani a kis huncutja, akkor pedig engem menthetetlenül leszállítanak. Szerencsére, lévén újév első napja, alig utazott néhány személy a kocsinkon, tehát kidöcögünk végre az autóbusz-pályaudvarra, ahol a hazafelé vivő buszon, a leg-

utolsó ülésen húztam meg magamat. Ám hiába minden fortély, huncutság, hamarosan felfedezték az utasok a kismalac jelenlétét... Nem, egyáltalán nem szóltak meg, sőt, ki kiflit, ki sütit... nyomott az akkorra már mellettem lévő ülésre helyezett - amelyet az egyik utas adott át - kismalac szájába. Még a kalauz is odajött, aki a körülöttem ülő és az álló utasok, no meg az én kérésemre nem emelt kifogást a négy lábú, kis utas jelenléte ellen, sőt, meg-megvakargatta a hasát: kocikocikámnak, kis pusikámnak becézgette... Otthon - siettette önmagát, másabb, kissé érdekesebb színt adva a hangjának - vegyes érzésekkel fogadták. A húgomat nem érdekelte. Igaz, ő csak ünnepnapokon tartózkodott otthon, a távoli városban tanult, lakott kollégiumban. Apám: jó lesz hízonak, gyakorlati oldaláról szemlélte a kis állatkát, anyám a fejét csóválgatta: hordhatom neki a drága tejet, mert ezt még cumiztatni kell...!

Mind a két kezével egyszerre tenyerelt az asztalra.

- Kis ládában tartottam, szorgalmasan cumiztattam, etettem, gana-joztam, aljaztam... A következő nagyobb ládát, mert az eredetit hamarosan kinőtte, nem az előszobában, hanem a nyitott gangon helyeztem el, ahol, halljál csodát, a macskánkkal és a kiskutyánkkal összebújva vészelték át a hosszú telet. Hihetetlenül összeszoktak. Gyakorta játszottak: hancúroztak, öröm volt nézni őket... És a ragaszkodás, amelyet irántam tanúsított! Felfoghatatlannak, már-már megghatónak tűnt. Igaz, kizárólag én etettem, láttam el, készítettem neki egyre nagyobb ládát, mivel disznóolunk? Az nem volt. A kicsike tyúkólban pedig, egyetlen percig sem maradhatott meg. Ha bezártam a kifutó ajtaját, a tyúkoknak esett, az összes farktollukat kitépkedte, amiért ugyancsak kikaptam anyámtól. Hogy... honnét akadt, telt rá időm? Amint mondtam is, kizártak az egyetemről, amíg jobbra nem fordult a sorsom, otthon segítettem apámnak a nagy kert és a háztáji földjének megművelésében. A határba menet előtt, ebéd után és este etettem meg. Mialatt evett, állandóan mellette tartózkodtam, vakargattam a hátát és a fültövét... S tudod, mi lett a vége? - gyöngyözött a nevetése. - Igazad van. Bármennyire hihetetlen is, a közismerten étkes malacokhoz képest Pufi csak tőlem fogadott el ennivalót. És - folytatta az előbbihez hasonlóan fel-felgurgulázó nevetéssel -

úgy követett, mint a kutya. Csodálkozol? Igazad van, mert gazdáját hüen követő kutyáról rengeteget hallani. De hallottam én ilyenféle macskáról, borjúról, csikóról, sőt saját szememmel láttam a falunkban gazdáját követő rókát, sőt fáról fára ugráló mókust...

Persze, persze, ebben is igazad van. Ki-kinevettek, gúnyoltak miatt, mert míg kicsi, oké, de egy nyolcvan-százkilós állat már nem malac, disznó kullogása a gazdája után, igazi gúny tárgyának számított. Én élveztem, viszont a szüleim, mi tagadás, szégyelltek. Az a kifejezés, hogy nem törődtem vele, túlzás. Lassan..., ha akartam sem tehettem mást. Jött, követett, és kész! De..., hallgasd csak miket csinált még! Reggelente apám legnagyobb mérgére, mert ha Pufit lassan meg is szokta, a „magatartásával” sosem békélt meg, ő ébresztett fel bennünket. Akkor, amikor megéhezett. Addig-addig lökdöste az orrával az előszobánk ajtaját, amíg ki nem mentem hozzá... Jól vetetted közbe, szabadon járt-kelt az udvaron, ahol egy hatalmas ládában „lakott”... Miután meglátott, mintha félne a dorgálásomtól, mert valamennyi szavamat, kézjeletem mind megértette, hihetetlenül intelligens, okos állat a disznó..., kellő távolságra futott tőlem - riszáló, kerek fenekét, kunkori farkát máig magam előtt látom -, ledokkolt, felém fordult, csillogó szemekkel, nevetésszerűn néhányat röffentet, majd az etető edényhez futott, s vissza mellém... Igen... igen, Pufi mindent tudott, megértett, csak beszélni nem akart... Helyesen mondtad: kárt is okozott. Virágot, bokrot, csemetefát, mindent letarolt. Össze-vissza túrta az udvarunkat. Egyik gödör s hant a másikat érte, amelyeket háromnaponként betúrtam. Pufi - hahotázott visszafogottan - a hátam mögé lopódzott, s a már betemetett gödröt, dafke újra kitúrta az orrával. Szinte kiprovokálta, hogy megzavarjam. Odavissza rohángáltunk az udvaron. Ő vígan visított, én hangosan nevettem... Aztán ha valaki belépett a kapunkon, melléje szegődött, és sűrűn röfögve az előszoba ajtajáig kísért. Lefeküdt, megvárta, amíg kijön, és visszakísért a kapuhoz. Rettentő muris volt. Ha netán azt akartam, hogy ne kísérgessen a faluban, visszazavartam, s bekulcsoltam a kaput. Semmit sem ért, csupán késleltettem kissé, mert lyukat túrt a kert felőli drótkerítésünk alatt, vagy az éppen bejövők s kimenők mellett ügyesen kilopódzott, és addig-addig rohángált, míg meg

nem talált. Persze, nem egyszer velem jött, ezért tudta, hogy körülbelül hol kell keresnie... Jól... nagyon jól mondtad - emelte fel balja után a jobb kezét is -, a kutyák persze hogy megtámadták, naná, de mennyire mérgesen, ám Pufi vadkanmód nekik esve, nem egyet, súlyosan megsebesítve, hamarosan tekintélyt vívott ki magának a körükben.

Sokáig hallgatott. Újabb emlékek gyűltek, hullottak ki, mit érdekes, mit kellene még elmondania, esetleg átrostálnia a történetecske nagy lyukú rostáján, mígnem így fakadt ki:

- Mi lett a vége? - kérdezted. Igazad van, mivel kissé hosszú lére eresztettem a történet rántásának meleg vízzel való felengedését. Levágtuk. Hihetetlen, bár mi célból nevelnének s hizlalnának fel egy malacot, minthogy levágják? Tiltakoztam, persze hogy tiltakoztam ellene: hagyjuk tisztességben megöregedni, és természetes halállal kimúlni! Egy disznót? Ámuldoztak a szüleim s mások. Ráadásul váratlanul értesítést kaptam Budapestről. Munkahelyet ajánlottak, s azal biztattak, hogy elintézik az esti tagozaton való továbbtanulásomat is... Tehettem mást? - fakadt ki önmarcangolón, önmagát okolón mindenért.

Tragikus megrendüléssel a hangjában, vizesen csillogó szemekkel folytatta:

- Szerencsétlenségemre végignéztem... - A homlokát veregette, szája szélét dühödten összeszorította. - Sohasem felejttem el Pufi vérbe borult, engem, a barátját, a hitszegőt vádoló, rám meredő, kerekre tárgult, riadt szemeit: Te is? Fájdalomtól vonagló, várhabos arcának haláltusáját, a velőig hatoló, a segítségemet kérő visítását..., mert én valamennyi, de valamennyi röffenését megértettem.

Mindent otthagya rohantam be a házba..., és sírtam.

Azóta - sóhajtja újból előbukó gyászának adózón - nem eszem sertéshúst, de más húst is csak szerivel, leginkább szárnyast. Mert - les körbe együttérzést keresve -, ki érti meg a gazdát, aki odaadón neveli, eteti, vakargatja a malaca fejét, a hátát és a hasaalját, büszkén mutatgatja másnak, hogy mennyire kövér az ő kocája. Pusi... pusikámnak becézi, végül kegyetlenül megöli. De a gazdasszony is, aki kezdetben túróval, főtt tojással eteti a csibéit. Pi... pi... pikémnek becézi

őket, végül sorban levagdossa azokat. - Gunyoros hangon folytatta: - Így nyuszi... úgy nyuszikám, így bari... barikám, amúgy boci... bocikám! Micsoda képmutatás! - háborgott.

A fejét csóválta egy ideig, össze-összerázkódott, végül mindentől iszonyodón elhallgatott.

Böske, a ló

- A ló, mondják, amint az elefánt az egérre, nem lép rá az emberre. - Gyuri bácsi élesen felhorkan. - Ugorjon csak valaki a robogó lovas kocsi elé! Mások azt tartják, hogy a lovak csak a tiszta vizet isszák meg. Próbálják ki! Ne adjanak nekik csak egyetlen napig vizet, megisszák-e, például a zavaros vizet? Azt is hírsztelik a lovakról, hogy a cukrot mindennél jobban szeretik, könnyen magunkhoz lehet cukorral édesgetni őket. Szeretik a cukrot, igaz, ám legjobban a zabot kedvelik. A cukor csemege, egy-egy szem, esetleg egy marékka, és elég, amíg a zab, a széna, a lucerna, a lóhere... mindennapi eleségük. A lovak idomításánál tényleg nagy a cukor szerepe, egyébként...! Isten mentsen rászoktatni őket!

Egy valamiben mindenkinek igazat adok: a lovak egyáltalán nem kötődnek szorosan a gazdájukhoz. A hátslovakat, ha nem is egyenlő eséllyel, bárki meglovagolhatja. Az ígáslovakat, akárki befoghatja. - Sokat sejtetően emeli fel a mutatóujját. - A rúgós és a harapós lovak kivételével. A többi, mivel egész lajstromnyi tulajdonságokat tulajdonítanak a lovaknak: éjjel is hazatalálnak, csak akkor haladnak biztonságosan a sötétben, ha égő viharlámpa lóg a kocsijuk hátulján, az igazi gazdájukat nyerítéssel, legalábbis felhorkanással köszöntik..., és így tovább. Mind igaz lehet..., lehetett, egyes esetekben, egyébként mese.

Nekem a lovakról - hosszan néz maga elé, arcán mint egymás után felgyulladó gyertyák, különféle fények villannak fel, folynak szét lobogva, hogy még jobban kiemeljék az ajkán csüngő mosolyát -, nem tehetek róla, réges-régi szülőfalumban élt: Fagyos Palya jut eszembe. Ez volt-e az igazi neve, már nem emlékszem rá pontosan. Egy biztos: öregek s mi gyerekek, mindenki így nevezte a falunkban. A hajdani palóc nagycsaládokra tipikusan jellemző, de ez az udvar már nem volt igaziból az, a Bagó-udvarban lakott.

Bagó-udvar! - emeli fel a hangját elmélázón. Előbbi lobogó visszaemlékezésének nyílt gyertyafényei, mint mozgó tükörből visszaverő-

dő szivárványszerű, színes csillogások, sorban villannak fel s hamvadnak el, helyükbe egyszínű, folyton-folyvást fénylő pír költözik: a nosztalgia. - Hatalmas, közös porta, amelynek kertje hosszan felvezetett a hegyoldalba. Az utcai részről nézve, egymással szemben, a bal és a jobb széleken, két hosszú ház sor állt. - Fejét felüti, két szemét erősen gondolkodón, mintha láthatatlan fényképet nézegetne messzelátókhoz hasonlóan összeszűkíti. - Talán-talán jól emlékszem - húzza szét a szavakat, ajkai úgy mozognak, mintha számolna, kezével hol erre, hol arra mutat - ebben két, abban három család lakott. Az udvar kellős közepén keskeny út, amely fel, az azt lezáró istállóval egybeépített pajtához vezetett. Azon túl, de már a hegyoldalban, kezdődött a nagy kert... A portát kettészelő, imént említett út bal és jobb oldalán disznó- és tyúkólak sorakoztak, de...de a jobb oldalon..., igen... igen, jól emlékszem - erősíti meg önmagát - az utolsó lakással szemben kapott helyet Tóth Pista bácsi kicsinyke suszterműhelye.

A régimódi, aranykezü mester emlékének adózón, fénylőn bólogat, les a távolba egy ideig.

Azt nem mondhatom - húzza el a szavakat kissé -, hogy... előtte nem, ám utána egészen biztosan nem létezett, igen... igen - győzködi újra és újra önmagát - nem létezett több olyan suszter, mert a világból is kizavarta volna, nem tudom, miért, aki őt cipésznek nevezte... Neki nem volt szüksége, sem cipőfelsőrész-készítőre, sem ilyen-olyan kiegészítő szakiparosra. Mindent egymaga csinált. Dratvát sodort, csirizt főzött, manapság azt sem tudják sokan, mi az. Egy, vagy többsorosan varrt díszítéseket készített, lakkot égetett a talpszélekre... Semmi másra nem volt szüksége, csak egy darab jó minőségű bőrre meg talpra, és egynéhány járulékos anyagra... Ő készítette, nemcsak a falunk, hanem a környék „valamirevaló” családjának az összes cipőjét. Csizmákkal viszont nem foglalkozott. Biztosan meggazdagodott volna, ha nem iszik. Egyszer... - nevet fel jóízűn, s kér bocsánatot, amiért ennyire széthúzza az eredetileg elmesélni szánt történetet - a Bagó-udvarral átellenben, az út túloldalán lévő hentesüzletbe, erősen ittasan állított be. Mivel a pult előtt több vevő is tartózkodott, az üzlet közepére tántorgott. Jól kihúzta magát, erősen nyáladzón, már amennyire ittassága miatt kibökhette, elkiáltotta magát:

- Tudjátok, ki vagyok? Egy ember! - Jobb öklével olyan nagyot csapott a mellére, hogy a jelenlévők hahotázásának közepette hanyatt esett.

Jó... rendben, folytatom! - nevet fel enyhén, mintha számon kérte volna valaki az időhúzását. - Tehát, a Bagó-udvar! A jobb oldalán lévő hosszú ház végében, ugyancsak kis, disznó- és csirkeólak sorakoztak, az előbb említett suszteré, azokon túl, közvetlen a hegyoldal aljában, Kabak Borka néni különálló háza kapott helyet, amíg a bal oldali sorom, a már szintén említett hosszú ház után, de azzal keresztben Fagyos Palya kicsike háza húzta meg magát a mögötte álló, másik, de az előbbinél már sokkal kisebb istálló takarásában.

Szegény Palya bácsit egyáltalán nem áldotta meg az Isten. Felesége, már a nevére sem emlékszem pontosan, vékony és beteges asszonyka, egyetlen lánya: Mariska, mozgáskorlátozott és szellemileg fogyatékos lány volt, aki két, hosszú copfjába font, óriási szalagokkal... napestig egy kis fapadon üldögélt, néhány, olykor-olykor melléje csapódó asszony társaságában. Fagyos Palya a megghatódottságig szerette.

Fejét oldalra fordítja, s mint aki felolvasása közben a mese elkövetkező epizódját előre tudja, elámultan mosolyog.

Az előbb azt mondtam, hogy szegény, Fagyos Palyát nemigen áldotta meg az Isten..., akinek, megjegyzem titokban igen sok, elcsent tojást, olykor záptojást is eladtunk, hogy sutyiban cigarettát vagy csokoládét vegyünk azok árán. Jól emlékszem, három fillért adott két tojásért. Ez mindaddig tartott, amíg az öreg plébános úr: doktor Hernitz Gyula, cigarettázáson nem kapott bennünket. Az éppen akkor épülő Csúszik-féle házba húzódva, olyannyira szívtuk, fújtuk a füstöt, hogy valóságos füstfelhő szállt, tolult ki az ablakok helyéül kihagyott réseken... Részletesen kivallattott, majd alaposan elvert bennünket. Milyen nagyokat csapott a kezünkre a bütykös ujjai végén lévő gombás körmeivel, manapság sem felejtettem el! Ráadásul beárult a szüleinknek, akik otthon újra elpáholtak bennünket. Fagyos Palyának is szólt, hogy többé ne vegyen tőlünk tojást, és büntetésként, egy ideig ne vigyen minket magával a közeli városok piacára, vásáraitra! Ugyanis Fagyos Palya nagyon szerette a gyerekeket. Azon

kívül, hogy magával vitt, olykor-olykor a piacokra, s a vásárokra, amelyek rettentően nagy élvezetnek „kalandnak” tündek, örömek számítottak valamennyi gyerek részére, bárhol találkozott velünk, felvett a...

Elhallgat. Kihegyezett mutatóujját az ég felé böki.

Nem a szekere, két oldalán és hátul leemelhető oldalú, széles platójú „féderes” kocsijára.

Mi volt Palya bácsi foglalkozása? Termény- és gyümölcskereskedő, amiből, hiába a szorgos munkája, kiváló szakértelme, hosszú-hosszú évek múltán sem gazdagodhatott meg. Éppen csak eltarthatta az így szerzett jövedelméből kis családját..., majdnem azt mondtam: meg a lovát. Nem! Ezen a téren önellátó volt: Amíg másoknak lesz mit adniuk a lovuknak, addig nekem is! - mondogatta, senki előtt nem titkolva, szégyellve, hogy útközben, mert állandóan a közelebbi, és a távolabbi környéket járta, ha tehetne, majdnem valamennyi őrizetlen, de ki őrizte volna az egyetlen mezőőrön kívül, aki, ki tudja, hol járta éppen akkor a határt..., boglyát, kazlat megdézsmált. Nem sokat „emelt el”, annyit, amennyi éppen belefért a kocsija aljában arra a célra ügyesen kiképzett vagy az ülése alatti tágas helyre. Bizonyítsa be valaki, ha nem érték, márpedig őt sosem érték tetten, hogy nem vette! A zabot a szérűkön, a cséplőgépek mellett dolgozóktól, leginkább cigányoktól „kapta” eladhatatlanságuk miatt visszamaradt gyümölcsért, uborkáért, paprikáért, paradicsomért... Tíz-tizenöt zsákkal is „összeszedett” egy-egy aratási-cséplési szezonban... Nem, nem! - tiltakozik élénk derűvel Gyuri bácsi - Fagyos Palya nem volt csibész, csupán életrevaló, talpraesett, a kereskedelem minden csínját-bínját ismerő szegény ember. No de - csillog a szeme, arcán a sanda visszaemlékezés árnyai, mint szél játékának segítségével a fantomok táncot lejtene - eredetileg Böskéről, a közönséges lónak egyáltalán nem nevezhető, derék állatról akartam mesélni Elnézést e gyenge adomáért, amely, így vagy úgy kikívánczolt belőlem.

Szíve mélyéről felszakadó sóhaja az egész testét megrázza.

Amint mondtam, ha nem is az egész országot, a közeli és a távolai környéket össze-vissza járta. Például cseresznye, meggy, alma, körte és több más gyümölcs termeléséről híres helyeken, olcsón fel-

vásárolta az éppen akkor érő gyümölcsöt, s mást és a legközelebbi városokban, falvakban, főleg a nógrádi, népes, ipari településeken, némi felárral eladta. Ilyenkor, mármint különféle szezonokban, néhány napig nem tért haza. Ugyanezt tette a paprikával, a paradicsommal, és a többi konyhakerti növényekkel, főleg a dinnyével. A télen is elálló gyümölcsök, és termények egy részét hazafuvarozta, tárolta és alkalomadtán eladta. A már említett és más árukon kívül tojást is vett, s adott el otthon s másutt.

Rengeteg kocsma „akadt” az útjába. Nem kellett nógatnia, gyeplőjével irányítgatnia Böskét, beállt ő magától is eléje, vagy az udvarba! Ha Fagyos Palya véletlenül elaludt a bakon, éles nyerítésével és első lába patájának kaparásával költötte fel. Palya bácsi, miután felébredt, zabostarisznyát akasztott a nyakába. Ha már elfogyott a zab, fél hónaljnyi szénát vagy lucernát dobott eléje, a földre, amelyet Böske jóízűen elropogtatott, majd pontosan, honnét e kimért idő, senki sem tudta, egy biztos: órát lehetett volna igazítani hozzá, egy fél óra eltelte után iszonyatos nyerítésbe kezdett. Tette mindaddig, amíg a gazdája ki nem jött hozzá, s meg nem veregette a nyakát. Mondókám legelején, a lovak génjeibe mélyen beivódó, utódról-utódra, öröklődő tulajdonságairól beszéltem, mert nem csupán betanítás, az idomítás, az idomítás kérdése a lovak viselkedési módja. Egyébként köztudott, hogy a ló egyike a legkönnyebben idomítható állatoknak... Nos, Böskét senki, főleg Fagyos Palya nem tanította, hacsak nem szoktatta erre s másra.

Merőn néz, felváltva maga elé és a távolba. Ajkát meg-megvakargatja.

Hallottam olyan lelketlen személyekről, akik úgy szoktatták rá a lovukat, a kocsmák előtti megállásra, hogy sört itattak velük, esetleg kockacukorral kedveskedtek nekik... Fagyos Palya, az említett zabon, száraz vagy zöld szálastakarmányon kívül, semmit sem adott Böskének.

Egyszer a határban, egyik útszéli kazal tövébe húzódva aludt, ugyanis ott hált meg, ahol éppen ráesteledett. A lovát ilyenkor szabadon engedte, aki, amíg jól nem lakott, legelt, később melléje hevert a földre... Arra ébredt fel reggel, hogy Böskét sehol sem leli. Ellopták.

Hosszabb fejkargatás, lótás-futás: bejelentés a legközelebbi csend-őrörsön, fogatszerzés, amelynek kocsija után kötve, az övét hazahúztatja, mérge és elkeseredése közepette végre hazajuthatott.

Böskét harmadnap reggelén az istállója előtt, rá várakozva találta. A csendőrök közlése szerint, jó tíz kilométernyi utat tett meg, ugyanis a tetteseket, egyik besúgójuk révén, utólag sikerült nyakon csípniük...

Kétszer ismétlődött meg hasonló eset. Egy ízben a fajászlóból kiszakított, nyaklója, lehet fékkötőnek nevezik, végén csüngő karikával tért haza. Aztán - folytatja, Böske dicső emlékének adózón - éjjelente a legtávolabbi településről is hazahúzta a kocsiját, amelyen Fagyos Palya vagy a bakon végignyúlva, vagy a kocsijába dobott szénán fekve aludt. Az istálló előtt megállt, és addig nyerített, kaparta patájával a földet, amíg fel nem ébresztette.

Végül - komolyodik el, arcára a gyász fekete fátylai vetnek árnyat - egyik tragédia a másikat követve zúdult Fagyos Palya, amúgy is ingatag lábakon álló vállaira. Elsőként a beteges felesége halt meg. Szépen eltemettette, illőn meggyászolta. Marikát a szomszédok, mert a Bagó-udvar nagyon összetartott, úgy éltek ott a családok, mint a legjobb rokonok, szárnyuk alá vették, megható odaadással kezelték..., ám nem kellett sokáig pátyolgatniuk, mert az anyja utáni sóvárgásába, az amúgy sem egészséges s mozgásában korlátozott, értelmileg fogyatékos nő, nemsokára belehalt.

Temetése után Palya bácsi ivásra adta a fejét. Egyre kevesebbet és kevesebbet járt vidékre... Érdekes - idézi fel Gyuri bácsi régi emlékeit halovány, vastag, fekete szegélyű nosztalgiával bekeretezetten -, hogy hazacsalogassák a kocsmából, ahol egyre többet és egyre hosszabban tartózkodott, Böskét valamelyik szomszédja, féltve a „sárga földig” való lerészegedésétől, tudva, hogy a ló egészen biztosan hazacsalogatja, szabadon engedte. Böske a kocsmá elé ballagott, ahol addig-addig nyerített, kaparta dühödten a földet, senkit sem engedve a közelébe, mivel az eladdig szelíd ló rúgóssá és harapóssá változott..., amíg, ha másért nem, a vendégeit féltő kocsmá tulajdonosa, hazatérésre kényszerítette az egyre hűtlenebbül viselkedő gazdáját,

aki nevetség tárgyává válva a faluban, a farkába kapaszkodva dülöngélt végig az utcán.

Minden megmozdítható vagyonát eladta és elitta, mígnem az egyik napon, éppen vizet húzott a gémeskúton, a szívéhez kapott, összeesett, és a segítségére sietők karjai között meghalt.

Rettentő nagy sár volt, ugyanis az előtte való napokban megállás nélkül esett az eső. Senki sem vállalkozott a hegyre felvezető, hosszú, kanyargós, agyagos, sáros úton a Szent Mihály lovára helyezett koporsó biztonságos felvitelére a temetőbe, ugyanis akkoriban még nem létezett a temetőben ravatalozó. Háztól temettek. Végül is a bíró javaslatára a koporsót a pajtában magára hagyott kocsira helyezték. Böskét elébe fogták, aki a halottas menet előtt baktatva, mert rengetegen, szinte az egész falu részt vett a temetésen, szépen felhúzta a kocsit, rajta a koporsót a hegyre.

Gyuri bácsi két kezét keresztbe rakva, az asztalra helyezi. Arcáról a régebbi képzeletbeli gyertyák fényei sorban kialudnak, az előbbi különleges ragyogás helyébe, szomorúságának szellője hátán keringő felhők vetnek árnyat. Olyan hangon folytatja, mint aki maga sem hiszi el, amit mond, noha igaz, ám annyira hihetetlen, hogy egyszerű, gyarló, emberi ésszel felfoghatatlan. Önkéntelenül beleborzong.

Böske a szertartás alatt az egyik hatalmas hársfa alatt ácsorgott, amíg az első göröngyök szívszorongató borzadályal meg nem kopantak a koporsón. Teljesen váratlanul összerázkódott, bús fejét felcsapta, néhányat horkantott, majd szépen elindult.

Senki sem törődött vele, mert bizonyosan hazatalál. Otthon az istálló előtt vár, amíg a temetésről hazatérők közül valaki ki nem fogja.

Ám Böske, most az egyszer nem talált haza. Hová lett ő és a kocsija? Senki sem tudja, holott nemcsak a falusiak, hanem a csendőrök is hetekig keresték. Megnehezítette a helyzetüket, hogy Csehszlovákia alig kőhajításnyira esett onnét. A határfolyó: az Ipoly vízállása, a kitartó esőzések következtében nagyon megemelkedett, azon átkelni lónak kocsival együtt? Híd a környéken, sehol, tehát...?

Maradt az örök rejtély!

Gyuri bácsi szemében két könnycsepp buggyan elő szíve meleg forrásából, csillog az ablakon beszűrődő napfényben, mígnem az

egyik, Fagyos Palya, a másik Böske emlékének adózón le nem perren a kabátjára...

E kettő könnycsepp együtt, a régi Bagó-udvarért, amelyet a modern idők szele szertefűjt. Egyetlenegy család - pajta, istálló, Pista bácsi műhelye..., sehol - sem él manapság a régiek helyén..., és az ahhoz kapcsolódó fiatalságáért.

Az öregasszony kiskutyája

Rettentő hideg volt.

Az öregasszony vastag sálját a szájáig felhúzta. Cipőjére - szégyellje magát az idő s ne az, akit rákényszerít - dohogása közben, hogy ne csússzon, zoknit húzott.

- Érdekes - motyogta félhangosan ballagása közben, mert amióta meghalt a férje, s egyedül él, igen sokat motyogott - tükörfényes az utca! De...de, miért nem csúszkálnak a gyerekek? Bezzeg az ő gyerekkorában! Egyik lábukon korcsolya, mert kettőre már nem telt mindenkinek, a másikkal lökdösték magukat... És a sinkózás, amelyet manapság, ha akad még néhány, errefelé is fakutyának neveznek?

Mert - higgadt le azonnal -, amíg az ő gyerekkorában újdonságnak számított, ha egy-egy autó végigfutott a falun, ma lassan a WC-re is autóval járnak, holott mást sem hallani, csak hogy: így a szegénység, úgy a szegénység!

- A kiskutya! - mosolyodott el a következő utca sarkán. - És megint az autók után futkos! De miért csak a világos színű autók után lohol? Mert - jött rá valamivel később - hasonló színű autóból dobhatták ki a minap. Még mondja valaki, hogy a kutyák nem tudják megkülönböztetni a színeket! - Sóhajtott. - Nem ő az első és sajnos nem is ő lesz a legutolsó kutya, akit kidobnak az autóból. Gonoszak, nagyon gonoszak az emberek! És ez a szerencsétlen kis jószág meg, ha a gazdája visszajönne érte, örömeiben a farkát csóváltatva ráugrana, hozzábújna. Összevissza nyalogatná a kezét. Mert ő a hűtlen gazdájával ellentétben, ezek után is hűséges maradt hozzá.

- Kutyuska! Kicsi, kivert kutyuskám! - szólította, mire az átugrotta az árkot, ám onnét kezdve már csak félénken araszolva közeledett, minden pillanatban készen az elmenekülésre. Zavarták, megverték, egyesek kövel dobálták, hogy elűzzék a portájuk elől. - Ne félj! - bátorította szelíd reszketettséggel. - Én nem bántalak. Gyere... gyere!

S a kiskutya, bizalmatlanul, ám barátkozási szándékát kifejezőn, lehasalt, farkával buzgón fényesítve a jeges járdát, lassan csúszott tovább. Ám bizonyos távolságban, ahonnét még megverése nélkül könnyen elfuthatott, megállt, s egész testében remegve, szomorúan nyüszítve lesett az öregasszonyra, aki a szatyrába kotort, hogy elővegye azt a kolbászdarabot, amelyet a lánya cicájának szánt.

Kibontotta, és eléje rakta a földre.

És a kutya leküzdve eddigi elemi bizalmatlanságát, felkapta, megfordult, s hátra-hátralesve a közeli, hatalmas, lelógó ágú, öreg szilvafához futott, lehasalt, és mohón befalta.

- Na látod! Vannak még jó emberek - szólt utána az öregasszony. - Gyere... gyere vissza, kiskutyuskám! Téged a hűtlen gazdád, engem a gonosz menyem dobott ki, habár nekem még van fődél a fejem fölött. - Felegyenesedett. A kiskutya követte. Fejével a lába szárához simult, ő gyengéden megsimogatta. - Az uram meghalt. Átadtam nekik a lakást. Én a ház végében lévő külön bejáratú szobába húzódtam. Én főztem, mígnem a menyem, az a gonosz tyúk, egy idő után újabbnál újabb kifogásokat emelve kijelentette, mert a fiam papucs, egyetlen szót se szólt, ezen túl nem tart igényt a főzőmre... Később a fürdőszobából is kiutált. Öreg vagyok, ki kell fertőtleníteniük utánam a kádat. - Az eddigieknél panaszosabban folytatta: - A konyhából is kitúrtak... A hátulso szobában levő régebbi, megszokott, öreg kályhám helyébe sparheltet raktak: melegít, meg azon főzhetek is magamnak! Dehogy melegíti be, ennyire hideg időben azt a magas hődályt, amiért ezeken a hideg napokon a lányoméknál húzom meg magamat. És fürödni is náluk fürdök. Titokban, mert hátha kiutálnak ők is. Az öregség - egyik kezével tovább simogatta a kiskutyát, másikkal szájánál a bepárasodott sálját igazgatta - nagyon elcsúfítja az embert. Gusztustalan, lógó lebernyegek, redők, ráncok mindenütt...

Ketten is feltűntek a távolban, ezért elengedte a kutyát, s csendesen elindult. Ám a kiskutya nem tágított többé mellőle. A lánya házáig követte, ahol az öregasszony a földig érő ezüstfenyőfa alá ennivalót és vizet vitt ki neki... Hazafelé ismét melléje szegődött. Otthon a ház előtti, járda szélén lévő tujabokrok alatt készített helyet a részére...

S ez így ment napról napra, végül az öregasszony itt is, ott is fekvőhelyet s evőalkalmatosságot eszkábált neki. A lánya családja mit sem törődött vele, ám a fia, a menyé unszolására többször is szóvá tette: mennyire csúnya a szép tuják alatt az a sok papír, rongy! A sűrűn arra járók rosszallón csóválgatják a fejüket, meg a szemeteseket várón kihelyezett, ezzel-azzal teli edények felforgatása miatt megszólják őket... Mire az öregasszony a hűséges kiskutyáját védőn így fakadt ki: Nemcsak én, már ez a kis szerencsétlen állat is tudja, mennyire gonosz emberek vagytok. Ha hívom, se teszi be a lábát a kaputokon...! Végül a fia a feleségével történt „kiadós” veszekedés után, belátva, hogy az anyja nem tágít a kiskutyája mellől, s mivel félt a szomszédok haragjának fokozódásától, mert ugye senki sem kedveli az „ilyen” kóbor kiskutyát, amely ráadásul felforgatja a szemetes edényeket is, végre „megengedte”, hogy bent az anyja szobája előtti részen meghúzzhatja magát, sőt egy kisebb kutyaólat is összetákoltsa neki. Ám a kiskutya, mintha megérezte volna, hogy nem szeretik, messzire elkerülte őt, a feleségét s a gyerekeiket, akiknek az anyjuk szigorúan megtiltotta, hogy játsszanak vele. Bizalmatlanul, már-már acsarogva figyelte őket. Ha hívták sem ment oda hozzájuk, sőt, miután hógolyóval is megdobálták, mialatt ők az udvaron csúszkáltak, hancúroztak, végig az óljába behúzódva várta, hogy végre bevonuljanak a lakásukba. Ha nem is ennyire, de igen bizalmatlanul viselkedett a felnőttekkel is. Egyedül a gondozója, az öregasszony mellett oldódott fel, érezte magát biztonságban, maradt hozzá a meghatódottságig hűséges.

Az öregasszony végre társra talált. Eddigi kirekesztett élete - sem a saját gyerekei, sem az unokái nem becsülték eléggé - megváltozott. Akadt végre, aki a segítségére szorult, akit dédelgethetett, aki mindent végtelen hűségességgel hálálta meg, szeretete, védte...

A környéken lakók lassan elfelejtették a kiskutya régebbi „csínytevéseit”, megszokták az öregasszonyt ide is-oda is, még a vásárlásaira is elkísérgető kiskutyát.

- Mindenkinek van valamilyen bogara - suttozták a háta mögött. - Neki a kiskutya.

Január utolsó hetében az öregasszony fia és a családja kétnapos sítúrára a közeli hegyekbe kirándult, amiért is teljesen egyedül maradtak otthon.

Egyik reggel, az udvari WC-re igyekezése közben - mert a menyé a benti WC-ről is kitiltotta, olyképpen, hogy az ajtót, amely összekötötte az ő szobáját a „nagy házzal”, egyszerűen bereteszte -, a járda, hiába szórta le előző este hamuval, az éjjeli ónos eső miatt csúszott, elesett, és combnyaktörést szenvedett, amely következtében magatehetetlenül hevert a jeges járdán. A kiskutya fájdalmasan nyüszítve kerülgette, felváltva nyalogatta a kezét és az arcát...

- Nem bírok kiabálni, de ki is hallaná meg? Segíts kiskutyám! - esdekelt kétségbeesve, fájdalmasan nyögdécselve.

A WC az udvar legvégén állt. A szomszédos kertek és nem a házak közelében, télen, pedig ugye, senki sem tartózkodik a kertekben.

A kiskutya kétségbeesetten rohant a kapuhoz, ahol addig-addig ugrált fel a kilincsre, amíg a kapu néhány ujjnyi résnyire ki nem nyílt, amelyen át kitornászta magát az utcára, ahol ugatva futkosott, kapkodta el az éppen arra járó férfiak nadrágszárát, az asszonyok szoknyája szélét, hogy buzgón a kapu felé huzigálja őket, amelynek az lett a következménye, hogy a férfiak belerúgtak, a nők, pedig segítségért sikoltoztak... A sok sikertelen kísérletezése után, a sarkon túli szomszéd kapujához futott, amely előtt az öregasszonnyal elhaladva, oly sokat „harcolt” a zárt kapu alsó részén kidugott, habzó szájjal csaholó kutyával. Most hiába annak veszett, vad s harcias vonyítása, amellyel a szomszédos kutyákat a betolakodó elleni heves harcra mozgósította - ahányan voltak a környéken, most mind ugatott - neki, neki ugorva a vaskapunak, erősen nyüszítve, kaparva követelte, hogy kinyissák!

Kutyájának iszonyatos vonyítására és a környező udvarokban csaholó ebek eszeveszett ugatására, a kapuja döngetésére, kaparászására felfigyelő szomszéd végre a kapuhoz sietett, amelyet - kutyájának ki-rohanásától félve, csak alig résnyire nyitott ki. - Elámulva, saját kutyáját meg-megrúgva: maradj már, ciha, felkiáltásokkal lesett az ismert, furcsán csaholó, erőszakos kiskutyára, aki elkapta a nadrágja szárát, és hevesen maga után húzta... Ő megsejtve valamit, sietve be-

csapta a kapuját a vadul támadó kutyája előtt, s kíváncsian követte az előtte állandóan ugató, ugrándozó, hátra-hátraleső kiskutyát.

Ő vonszolta be az öregasszonyt a szobájába, hívta ki mobiltelefonján a mentőket.

Ám hiába a gondos kórházi kezelés, az öregasszony alig egy hétre rá, combnyaktörése szövődményként tüdőgyulladásban meghalt...

A kiskutyát a vele eddig is gonoszul bánó háziak: gondoskodják róla tovább a község - felkiáltással kizavarták az utcára, aki mit sem törődve a gonosz üldözőivel, az állandóan zavargálóival, reggelente a kapu előtt várakozott, hogy a megszokott időben, társa híján egyedül, fájón nyüsztve, sok embert szánakozásra késztetve, végigszaglássa a megszokott utat, régi helyére, a fenyőfa alá telepedjék... Késő délután ugyanúgy visszakullogott az öregasszony házának környékére, hogy másnap reggel minden előről kezdődjék.

Vizet, élelmet nem fogadott el többé.

Végül az öregasszony fia és a szomszédok panasza nyomán, ugyanis éjjelente a házat védőn, valamennyi arra haladó embert megugatott, „hatósági embert” küldtek ki a községházáról a kutya befogására, ám hiába keresték itt is, ott is, úton-útfélen nem találták meg sehol.

Jó hét elteltével akadtak rá a temetőben. Kicsinykévé összeaszalódott, élettelen teste az öregasszony sírja mellett hevert.

Hogyan jutott ki a temetőbe, miként találta meg az öregasszony sírját, örök titok maradt.

Frici, az őz bosszúja

Masinszky Alajos jó félórája tapossa az egyre növekedő havat. Az előbb még csak szállingózó hó, holott rendkívül nagy a hideg, valósággal szakadt. Szinte szúrnak az apró jégkristályok, amelyek ki tudja honnét..., talán a tájra szakadó hóval együtt, az alsó és a felső légkör hőmérsékletének különbsége miatt válnak ki a ködből? Orra alatt két, kicsi jégdarab lóg. Letörli, meg-megszívna, ha tudná, ha hosszabb-rövidebb ideig össze nem ragadna a két orrlyuka. Egyre gyakrabban kell pislognia, hogy ne hulljon szemöldökéből szemébe a hó. Bőszáru csizmájába is beszemtelenkedik a hideg s a hó, amelyek újra és újra belecsípnek a lába szárába, amivel gyorsabb haladásra készítetik. Sietne is, ha az egyre gyarapodó hó markából kiszabadulhatna!

Mellette a hatalmas, alig látja, félig kiszáradt fa törzsén odatévedt, fehér, fején piros sapkát viselő harkály, a tőle megszokott kitartással kínlódik: kopog és kopog. Elkeseredetten veri-veri hosszú csőrével, nyilván leküzdhetetlen éhsége készíti e hiábavaló küzdelemre. Féreg sehol, csak lehulló, barna kéregdarabok mindenütt...

Amint telik az idő, úgy gyarapodik a hó vastag, fehér paplanként beborítva mindent. Némely apró fenyőfácskának már csak a fele látszik ki. Egyik alól vörös folt kerekedik elő: hóval kínlódó róka farka, régi török zászlóként - igaz, az lófark volt - lengedezik utána. És a nyoma, amelyet a hóban húzott, alig látszó vájatként végesetlen végig.

Leveleitől régen megfosztott óriási fákról, apró, a hó fehérségével vetélkedő, letöredező gallyacskákkal versengve, kisebb-nagyobb jégcsapok potyognak - nyilván a most leszakadó hó az oka -, ütnek lyukakat a friss hóban. Nem sokáig látszanak, mivel az egyre szakadó hó sorban betemeti mind. A jégdarabokkal egy időben hópamacsok csusszannak le az igen jeges ágakról, zuhannak a hóval viaskodó férfi fejére, aminek nem csak az ágakra fagyott jég, egy-egy megriasztott madár az oka.

Masinszky Alajos, valósággal izzad, mire beér a néhány házból álló tanyacsoport legközelebbi, a többiektől távoli, közvetlen az erdő szélén, a fák között meglapuló házikójához.

Mátyás Vince, vadőr nyit ajtót.

- Már vártalak - fogadja tárt karokkal, szívélyesen, holott csak néhány éve ismerik egymást. Masinszky Alajos három, régi járásnyi területű erdeinek hites felügyelője, a közeli városcában lakik. Szenvedélyes fényképész. Több kiállítása nyílt, de könyv alakban is megjelent leghíresebb fényképeinek néhány szép példánya. Ebben a szép erdőben gyakorta megjelenik, innét az ismeretség, már-már szoros barátság, ugyanis Mátyás Vince, nem egy, a fényképezés céljaira speciális leshelyet készített, szállást is adott néhány éjjelre neki... Most is tudta - elvégre jelezte -, hogy itt tartózkodik, s ezen éjjelen a vendégszobában alszik, amelyet a vadőr állandó jelleggel biztosít, tart rendben, leginkább a vadászok részére. Eredetileg későbbre várta, ám a hirtelen leszakadó hó miatt gyanította, hogy jóval előbb megérkezik. - Verd le a havat, és gyere... gyere!

Segít a nagykabátját levetni. Elveszi a kucsmáját, sűrűn a saját térdéhez verdesi, hogy leperegjen róla a ráfagyott hó, majd a fényképezőgépe következik... Valamennyit a közeli falra erősített fogasra akasztja. Mindez a régi házhoz toldott, vasvázból és tiszta üvegből készült előszobában történik, ahonnét szinte maga előtt tolva a bal kéz felőli ajtóhoz kíséri.

- Tessék... tessék! - szívélyeskedik, készségesen előre nyújtott kezével ajtót nyitva neki. - Foglalj helyet a jó meleg búbos kemence mellett! Dobd le a csizmádat, mind a két zoknidat, mert biztosan viizes. Nemegyszer gyalogoltam hóban, szárítsd meg a meleg kemencefalon! Én bort forralok a konyhában.

- Be akarsz rúgani?

A vadőr kissé színészesre sikeredetten tárja szét a kezét.

- Egy liter kettőnknek! Sok? És ugye, hosszú az este, szép csendesen elszopogatjuk...

- És beszélgetünk is.

- Persze... persze - vágja rá, mialatt a konyha felé indul.

Csekély negyedóra múlva tér vissza. Egyik kezében cserépkancsó, benne forrón párolgó, zamatos forralt bor, a másikban két bögre. Az asztalra rakja. A vendége felé eső bögrét színültig megtölti, mire az némi malíciával megjegyzi:

- Te fél ember vagy.

- Hozzád, egy ennyire nagy terület vezetőjéhez képest...

- Hagyd! - torkolja le az. - Nem az erdészet vezetőjeként, barátodként ülök - mivel a zokniját levetette, mezítlábasan a csupasz földre terített, csíkos, házilag szőtt, rongyszőnyegen lépkedve, cinkosan mosolyogva az asztalhoz ül, s gyorsan hozzát teszi: - most már tényleg ülök. Nehezen jöttem el, mert hű de jól esett a meleg kemencének dőlnöm, felraknom csupasz lábamat a meleg padkára!

- Nemcsak apám és nagyapám, az ükapám is ebben a kis házban élt s lakott a családjával. Én semmit sem változtattam rajta.

- Kivéve - helyesbített a vendég - azt a kis előszobát, mert...

- Így igaz - vág kapásból közbe a vadőr -, meg bevezettetem a vilányt, amelyhez az oszlopokat, összesen százhatvanhármát, én termeltettem ki, és adtam a saját részesedésemből - mentegetődzve emeli fel a jobb kezét - természetesen az erdőgazdaság hozzájárulásával, mert szabálytalanságot, csalást - néhányat höttyint - csak olykor-olykor.

- Melyik erdész nem..., de - tekeri a szó fonálát másik orsóra a vendég - tudod mit nem értek? - Fészkelődik, húzza kissé belezavarodottan a szót, mintha máris megbánta volna, amiért elkezdte, ugyanis innét-onnét már hallott valamit, ezért jól tudja: faggatódzásával vendéglátójának fájó pontjára tapinthat.

- Kérdezzél nyugodtan! Ha tudok, válaszolok - vágja rá a vendége zavarát feloldón -, ha nem mellébeszélék, mint a régi, jó párttitkárok.

- Miért hagytad ott az erdészetet, lettél vadőr?

- Elmondom, de előtte... - Felemeli a bögréjét, s a magasba tartja: - Isten... Isten!

Koccintanak és isznak. Miután lerakják a bögréket, Masinszky Alajos, a vendég elismerő bólogatásával, jóízű cuppogásával jelezi, hogy igen ízlik, s jólesik neki a forralt bor, Mátyás Vince, közelgő magyarázata előszeleként megcsavargatja az orrát, fintorogva les a távolba,

mialatt egyre erőteljesebben dobol a nyakán verőérének koromfekete jajsza.

- Nem hagytam én ott. Így-e! - Mind a két lábát felemeli, s erőteljesen meglódítja. - Két lábbal egyszerre rúgtak ki.

- Miért? - pattan ki a szó a vendég szájából, kissé mutatósan.

- Mert... a hírhedt Dóramajorban... Ismered, jó két kilométernyire innét... Egyébként, ez a Dóra híres agyaggalamblövő világbajnok, exvilágbajnok, mert - nosztalgikusan legyint -, mikor történt az! Övé volt a major. Amolyan kis, igazi úri földbirtokosként tartottuk számon. Pesten lakott... Ha hiszed, ha nem, ötször, ha láttam a saját majorjában. Beszélgetni, társalogni... soha. Államosították. Kostelepet alakítottak ki a helyén, amelyet közvetlenül a Földművelésügyi Minisztérium alá rendeltek: Egyszer-kétszer-háromszor kértek. Utoljára, maga a telepvezető is felkeresett: lőjek ki őzet, vigyek vagy tíztizenöt fácánkakast és néhány nyulat..., mert ismét és ismét magas vendégei lesznek. Gáspár Pista, a... vadászmesterünk, nagyon szerettem, hosszan tartó pajtási viszony alakult ki közöttünk, meghalt szegény, mindenbe beleegyezett, ugyanis a kostelephez sok jó föld, meg erdő tartozik. Sokszor kisegítették a vadásztársaságunkat. Vadföldet kaptunk, ocsút és sok egyéb terményhulladékot adtak, amelyeket télen a vadaink etetésére használtunk fel... Kapom a fülest - egyik párttagtársam keresett fel személyesen -, a minisztérium, ilyen-olyan igazgatóságairól, nem először, sokadszor érkeznek néhányan. Nőket hoznak magukkal, s nagy orgiákat rendeznek. Milyeneket, kajánul nevetve sorolta. Ha nem hiszem el nézzem, bizonyosodjam meg a saját szememmel. - Néhány fintort vág. - Megnéztem. Öt-hat szépen felöltöztetett: fehér kötény, fejkendő... - mutatja -, tanyasi asszony főzött-sütött a nyolc-tíz férfira és a négy titkárnő címén fizetett - szintén mutatja - elöl-hátul nagy izés kurtizánokra...

- De szépen megtisztelted őket - neveti ki a vendége, ám a vadőr nem ad rá, folytatja:

- Alaposan lerészegedtek, és az egyébként is állandóan körülöttük sündörgő, magukat illegető-billegető „aligszoknyás” lányokat sorban „szobára” vitték...Te - röhögött kajánul -, jóval előtte, a lányokra mutatgatva, aki odahívott..., nem nevezem meg ki: nézd, még izé sincs

rajtuk. Igaza volt. Nem részletezem. Művészember vagy, bőséges a fantáziád. Képzeld el, mi történhetett ott! Nem maradtam sokáig, egyébként a konyhában „sertepeltem”: fehér kötény, miegymás, meg felszolgáltam, eközben igyekeztem jól megnézni, hű képet alkotni a történekről.

Elhallgat. Némán lesi a kis ablakot, közömbös pillantásokat vetve a kint újra megélénkülő hóviharra. Mindenén átnézve, szemöldökét összevonva, szája szélét el-elhúzva idézi fel önmagában múltja eme rémképeit.

- Másnap - folytatja hosszúra nyúló, elmélázó hallgatása után - személyesen a járási pártbizottság első titkárának jelentettem, mint párttag, a területem legmagasabb párttisztviselőjének. Hosszú vajúdas, egész éjjeli álmatlanság után döntöttem így. Erre késztetett a becsületes múltam, és ugye az öntudatos, nem idézőjelben, szó szoros értelmében vett, hithű igen régi pártagságom...

No! - csap a tenyerével csendesesen az asztalra. - Ez történt délelőtt nyolc és kilenc óra között, s késő délután már ki voltam rúgva. Maga az erdészkerületem igazgatója keresett fel, nyomta kezembe a munkakönyvemet... De - kap a két kezével egyszerre a csészéje után, fejével a vendége bögréjére bök - igyunk, mert a forralt bor hidegen ugye... - a folytatást lógni hagyja a levegőben.

Koccintanak és szürcsölön isznak. Az üres bögréket, a helyzethez hűen, erősen visszafogottan, már-már ünnepélyesen, koppanás nélkül rakják vissza az asztalra.

- Mégis - állt elő a vendég élénk érdeklődést tanúsítón -, mivel indokolta? Mert... mert - hebeg.

- Alaptalanul, minden ok nélkül megrágalmaztam a legfelsőbb szervünket... Így, a szervünket, nem egyes ezt meg azt az embereket. Meg klerikális volt az összes le-felmenő ősöm, én is az vagyok. Su-tyiba járok templomba...

- Ezeket előtte nem tudták? - háborog a vendég.

- Szerinte, és ezt jól kihangsúlyozta, most, mármint akkoriban jutott a tudomásukra. Nézd - tárja szét magyarázón a két kezét -, ezek az erdők 1948 előtt mind a Váci Káptalansághoz tartoztak. Mi, mint alkalmazottak, ugye... Érted?

Rövidke, nyomatékos hallgatás után folytatja:

- Erőtéljesen elkaptam a két karját, és valósággal kényszerítettem, hogy azonnal jöjjön ki velem a Dóramajorba. Ami igen feltűnt, készségesen ráállt, ha akkor nem is, később sok mindenre rádöbbsentett.

Két nagy öklét egyszerre, szavai súlyához mérten, ütemesen veregeti az asztal lapjához.

- Legnagyobb elképedésemre s mérgemre mindent, de mindent le-tagadtak. Az asszonyok...? Ott sem jártak, semmiről sem tudnak! Főzni-sütni ők? Azt ugyan nem! A párttagtársam, aki kihívott s kajánul közölte, hogy a lányokon nincs ízé, semmit, engemet sem látott ott. Odahívni? Na, ne vicceljek már!

Káoszba veszőn les a társára, mialatt elpattant húrhoz hasonlóan remeg a hangja.

- Képzeld el, miként éreztem magamat!

- Mint Napóleon Waterloo után - jön a válasz fejhangon.

- Te, én, én éveket öregedtem. - Megint legyint. - Mindegy, elmúlt. El a fenét! - teszi hozzá savanyún. - Ugyanazok, de tényleg ugyanazok a személyek ülnek manapság is, hatvan valahány évesen, ebben-abban az igazgatóságok irodáiban. De egye fene! Folytatom! Elvették a szolgálati fegyveremet, egyenruhámat. A ház maradt. Ez, mert ugye a sajátunk. Másnap kiléptem a pártból, lemondtam a tanácstagságomról, a végrehajtó bizottsági tisztségemről, és remete-ként teljesen visszavonultam.

- Jó - jegyzi meg a vendég együtt érzően, kire-mire füstölgően - az erdészet ugrott -, nyilván azért ez a felengedett hangvétel, mivel a két bögre forralt bor megtette a hatását -, a vadórség?

- Kézzel-lábbal, de akkor sem túloznék, ha azt mondanám: tűzzel-vassal harcoltak-küzdöttek értem. Egy emberként álltak mellém a vadásztársaságom tagjai. Volt elődöm lemondott a javamra, nyugdíjba vonult. Még kirúgatósom hetében megválasztottak vadőrnek, amelyet sokáig ellenzett az erdészet: az ő erdejükben? Azt nem! Szurkálták... szurkálták belém és társaimba a töviseket, mígnem megnyugodtak. Igaz: ment ám miattam a küldöttség ide-oda, ahová kellett.

Újra isznak, mígnem a forralt bor az utolsó cseppig elfogy. Mátyás Vince, felkapja az üres kancsót, és szó nélkül kisiet a szobából.

Újabb kancsó bort, de azt már nem forralva, és két tányért, egyikben kolbászt, a másikban füstölt szalonnát, meg egynéhány szelet kenyeret hoz be, valamennyit az asztalra rakja, majd igen barátságosan kínálgatja a társát: Tessék! Parancsolj!

Csendesen esznek és isznak... Masinszky Alajos visszaballag a kemence padkájához, ahol felveszi az előbb levetett, de most már száraz zokniját. Mielőtt, a csizmájába bújtatná a lábát, szabadkozik, amiért előbb a havas lábbelijében jött be, és lépett a szőnyegre, amelyen, a már elolvadt hó csúnya nyomokat hagyott, amelyeket a vadőr egyetlen kézlegyintéssel nyugtáz:

- Ott egye meg a fene! - amint a szavajárása volt.

Miután újra egymással szemközt ülnek, a vadőr, mintegy élete útja előbbi vázolásának folytatásaként, tovább beszél:

- 1989-ben végre rehabilitáltak. Ami igaz, az igaz, törvénytelenül mondtak fel, csakhogy én nem álltam kötélnek: Jó nekem úgy, amint vagyok, és ugye a korom...

- Te... - vág közbe a társa, szemmel láthatón fejben számolgatva -, hetvenegy éves vagy?

- November elején töltöttem be.

- Ötvennek, ha kinézel. Nem a szívélyes vendéglátásért, a barátságunk okán, őszintén - hangja fennköltté válik - te... te még ötvennek sem nézel ki. Igen-igen fiatalos alkatú ember vagy.

- Valamennyi fogam megvan. - Összekoppintja. - Kórházban csak beteglátogatóként jártam. Az orvost messzire elkerülöm. Minek is keresném fel, amikor kutya bajom nincs. Viszont - vált a hangja hirtelen drámaivá -, szegény feleségem halála nagyon megviselt. Ötvenéves korában hagyott itt, most hatodik éve, ugyanis sokkal fiatalabb volt nálam. Hamvait, itt a környéken szórtuk szét, ahová majd az én hamvaim is kerülnek egykor... Mint a nyírfa, ha megnyesik, csak könnyeztem, siratom olykor manapság is. - Nyel egy nagyot. - Két fiúnk közül az egyik Németországban, a másik Amerikában él. Kettős állampolgárok. A Németországban élő fiam évente háromszor-négyszer, az amerikai gyerekem egyszer-egyszer látogat meg. Viszont én még egyszer sem jártam náluk. Nemcsak náluk - csappan le a hangja -, a faluba sem, hacsak ismerőseim, barátaim temetésére,

fontos, hivatalos ügyeim elintézése okán nem teszem be a lábamat. Eleinte erre is, arra is meghívtak, mára elfelejtettek.

Vállát felrántja, tekintetét kissé káoszba veszőn a távolba fúrja s hallgat.

- És... és anyagilag? Elvagy? - kérdezi a társa, csak hogy megtörje az elnehezült csendet.

- Nyugdíjam csekély, viszont a vadásztársaságom néhány ezressel megtiszteli a munkámat. Fa ingyen van. A mindennapi ebédemet inét a tanyáról kapom, természetesen ellenszolgáltatásért. Egyik háziasszony főz nekem, és mos rám. Emellett én kezelem, igaz már megvan az utódom is, mostanában tanítom be, a fácántenyésztő telepünket, amiért prémium jár. Meg a csirke...! Olykor százezer forinton felüli a bevételem. Tavasszal veszek néhány ezer napos csibét. A közeli tyúkfarmról szerzem be a kiselejtezett kakasokat, igen olcsón, s kiadom ide a környező házakhoz, tanyákra felesbe, akik teljesen szabadon, az erdőkben, a mezőkön tartják, nevelik fel azokat kirántani való csirkesúlyig. Egyébként semmi, de semmi igényem nincsen már. Így jó, amint van. Hátha még élne a feleségem is! - teszi hozzá megrepedt nagybögőhöz hasonlóan, kongón, majd hirtelen a társa felé tárja a két kezét. - Egyél még! - kínálgatja szívélyesen. - És igyál is! Ne törődj a hóviharral! Saját lovas kocsimmal viszlek be holnap a városba. És... - vált a hangja vidámabbá, majdnem élvezetgégé -, ezután sokkal vidámabb történetet mesélek el neked, mert elegend lehet a búból s a bánatból. Egyik, megkedvelt özemről lesz szó. Ezt a sztorit nem hagyhatom ki, főleg neked a művésznek - amelyet feltétlenül el szeretnék mondani.

Masinszky Alajos, a vendég, felfokozott érdeklődése, valósággal dorombol a legyűrhetetlen kíváncsiságtól. Természetesen közrejátszott az elfogyasztott további bor is. Kezét jóízűn összedörzsöli, szemei kíváncsian csillognak.

Mátyás Vince váratlanul felugrik, és az asztalon lévő kosárra les.

- Bocsáss meg! Látom, a kenyér elfogyott. Azonnal hozom... - Már indulna is, ha a társa ugyanolyan hirtelen, mint ő az előbb, fel nem állna, és el nem kapná a kezét.

- Nem! Ne hozzál semmit! Nem, nem ehetek többet közvetlenül lefekvés előtt! - Mind a két kezét a hasára szorítja. - A gyomrom! Talvaly operáltak fekélyel. Azóta szigorúan diétázom. Többször, de keveset!

- Megértelek. - Merőn, testbeszédével kérlelően lesi az arcát néhány pillanatig. - Amint érezheted is, friss, garantáltan házi kenyér...

- Nagyon kedves vagy, és tényleg finom volt a kenyér meg minden. Láthattad mennyit ettem, ebből is, abból is. Máris feszül a gyomrom. Köszönöm!

Mind a ketten visszaülnek a helyükre, de egyetlen mukkot sem szólnak egyelőre. A kintről beszűrődő szélvihar félelmetes tombolását hallgatják, s élvezik az azzal szembeni kényelmes helyzetüket: a meleg szobát, az italt s a biztonságot.

- Ezt a kérdéses özgidát - kezdi végre a vadőr, társa hangtalanul is sürgető kíváncsisága nyomán - egyik ingoványos részen szedtem fel. Az anyját, tévedésből, valamelyik kocavadász, vagy igen lelketlen orrvadász löhette le. Felneveltem... - Maga elé néz, s az orra alatt somolyog. - Nagyon szerette a kiflit. Minden hajnalban, télen-nyáron pontosan háromkor csörög a vekkerem. A hurkosok, az orrvadászok miatt kelek korán, s megyek ki az erdőbe... Szóval felkeltem, s az udvaron egy kiflit nyomtam a szájába, amelyet mohón befalt. Minden célzás, elgondolás nélkül, szeretetből tettem. S mi lett a vége? - nevet fel üdén. - Egyszer elfelejtettem felhúzni a vekkeremet, s mire ébredek fel? Magától megjelent az ajtóm előtt, és az első lábával megkapargatta azt, sürgetően követelte a megszokott kiflijét. Nem kellett többé vekker, mert Frici, így neveztem el, pontosan három órakor felébresztett. Szabadon járt-kelt, mindaddig, amíg egyszer a termelőszövetkezet agilis elnöke be nem panaszolta: Nem hagyja békén a közeli paradicsomtáblában kapáló asszonyokat. Az agancsával döfködi őket. Visítoznak, a kapájukkal hadonászva menekülnek, ki merre lát, vagy lefekszenek a földre, mivel a fekvő asszonyokat nyugton hagyja. Ma is, mármint akkor, kerek perec megtagadták a munkát. Esküdznek-fogadkoznak: nem és nem! Bárhol dolgoznak, de itt az erdő szélére, amíg be nem fogják, vagy ki nem lövik az özet, többé nem teszik be a lábukat...! Rendben - mondom, - azaz a fenét

van rendben, utánanézek, s ha igaz..., mert köztudott: az asszony nép félős fajzat, egyszerűen megijednek a barátságosan közeledő, játszadozni akaró baktól s szétrebbennek... Pechemre igazuk volt. Saját két szememmel győződtem meg Frici kifejezetten támadó szándékáról. A sárgarépa-táblában történt, ahol nyílegyenesen a répát egyelő asszonyokra rontott. Egyeseket fellökött, ám a földön heverő asszonyokat tényleg nem bántotta. Férfiak is dolgoztak ott, őket nem zaklatta... Kis teherautót kértem a termelőszövetkezettől, felraktuk rá Fricit, és átszállítottuk a harmadik, ha nem negyedik - attól függ, melyik irányból nézzük -, határba, egyik erdészbarátom területére. Na, mondom..., - de, mielőtt folytatta volna a társára, mosolyog, s késősegesen széttárja a kezét -, ha már nem eszel, legalább igyál!

- Nem... nem! - szabadkozik az. - Köszönöm, késő van, se ital, se étel több...

- De hiszen alig ettél! Jó... jó - tárja szét a kezét engedelmesen -, diétázol...

- Ne vedd sértésnek, de nem ehetem többet. Két, szép szelet, finom kenyér, igen ízletes kolbász, némi szalonna... este? Egész éjjelt végighánykolódom, mert ugye, gyógyszert, azt nem hoztam magammal.

- Persze hogy megértelek. Engedelmeddel! - Feláll. Felszedi az asztalról a két tányért. - Visszaviszem a kamrába, hogy a szaga se bántson. Szaga? - Az orra elé tartja, majd előbb az egyiket, utána a másikat, étvágygerjesztőn megszagolja. - Illat, illat, pajtás!

Pajtásnak se nevezi, ha előtte nem isznak meg egy liter forralt meg egyéb bort.

Mialatt kivitte a kamrába, Masinszky Alajos feláll. A hatalmas régimódi, és mégis nagyon praktikusnak tartott kemencéhez lép, s szorosán a padkára telepedik.

- Képzeld el! - ezekkel a szavakkal lép be a vadőr, de amikor meglátja a kemence padkájára telepedett, s jóízűn elnyúló társát, hirtelen elhallgat. Melléje lép, és barátságosan a vállára ver.

- Látod, az öregek is értettek valamihez.

- Isteni érzés elnyúlni itt a padkán, de... de nagyon kérlek, folytasd, mert igen érdekel a Frici sorsa!

- Egyik reggel - nevet fel, mialatt visszaül a helyére - arra riadtam fel, hogy valaki az ajtómat kaparássza: Frici! - ugrottam ki az ágyamból örömmel, mert nagyon sok elhagyatott, árva özet felneveltem, de akadt malac, mókus s más állat is, azonban egyik sem nőtt ennyire a szívemhez, mint ez a hűséges, kezes Frici. Gyorsan felöltözködtem, kisiettem és átöleltem a nyakát. Kifli helyett, mert nem számítottam rá, kenyeret nyomtam a szájába.

- Megette? - csúszott ki a vendég szájából.

- Naná!

- És az asszonyok, mert ugye, gondolom nem zavartad világgá Fricit? Szavaid rajongó rezzenéseiből érzem, hogy így történt.

- Megbékéltek vele. Megfordították a kapájukat, s a nyelével nekiestek. Ordítottak, visítotztak... Világgá zavarták.

- Tényleg elmenekült? Másik erdőben húzta meg magát? - érti félre a vendég.

- Nem...nem! Sőt, hallgasd csak! Azon túl állandóan mellettem koslatott, kutyamód kísérgetett. A faluban, és környékszert beszéd tárgyává vált, sőt az egyik újságtól is megkerestek: cikk, fénykép, miegymás. Félretettem, később megmutatom.

- A faluba is bekísért? - csodálkozik rá a vendég.

- Ah! Az erdön túl, a mezőn át az első házig, ahonnet, miután eltűntem a szemei elől, visszatrappolt az erdőbe. Egyszer - emeli fel a hangját ábrándozó múltidézésé közben -, ez a szelíd őz, majdnem megölt egy embert.

A társa megátalkodottan les rá, mialatt folytatja:

- Minden nagyképűség, beképzeltség nélkül állíthatom: szeretnek, ezen és a környező tanyákon élő emberek. Köszöntenek, szívélyes szavakat váltanak velem, érdeklődnek hogylétem felől, már csak az őseimre való tekintettel is respektálnak, viszont haragosom, ellenségem nekem is akad néhány a környéken, főleg a faluban. Tudod - vált eddigi felszabadult hangsúlya mély tenorra -, hány orvvadászt, hurkóst elkaptam ebben az erdőben?

- Gondolom... - húzza a társa a szót.

- Meg nem mondhatom. Maradjunk annyiban, hogy sokat. Na, az egyik többszörösen büntetett előéletű pofa egy levélkét tűzött Frici

agancsára. Nagyon szelíd állat volt, bárki megsimogathatta, özbögés idején kívül. Igazis, akkor messzire, ki tudja, hová kóborolt.

- Levelet? - álmélkodott a társa, kissé felemelkedve előbbi elnyúlásából.

- Engem fenyegetett meg benne: Ha tovább üldözöm, kivégez, az őzemet megöli... - Frici - nevet fel előbbi s az elkövetkező szavai súlyához cseppet sem illően - felöklette miatta. Férfit sose támadott meg, neki a hasába szúrt. Vértett, de nem esett össze, menekülésre fogta a dolgát. Frici utánatrappolt, néhányszor a fenekébe, a combjába döfött, ám az előbbihez képest, nem okozott mély sebet, csupán csúnya fekete foltokat hagyott... A puskáját eldobta-e, vagy elvesztette, egyik vadásztársam találta meg, szolgáltatta be rá néhány napra. - Legyint. - Nem részletezem. Kórház, rendőrség s tárgyalások sora... Két évre ítélték el az ürgét, jogtalan fegyvertartásért és életveszélyes fenyegetésért. Viszont, mérgekre, engem is köteleztek, írásban szólítottak fel, hogy Fricit, ennyi és ennyi napon belül szállítsam el, igen ezekkel a szavakkal, az erdőből, vagy lőjem le!

- Te...? - sürgeti meg a vendég a hallottak súlya alatt roskadozón.

- Az állatkertbe került. Egyetlenegy évig bírta ki a fogságot. Tetemét hazahoztam, és szépen eltemettem az erdőben.

- Hát ez...- áll fel Masinszky Alajos, nyújtogatva, roptatva az izma- it, csontjait - tényleg érdekes történet. A hóvihár előtt sikerült egy- két ritka szép természeti jelenséget lencsevégre kapnom, meg ez a nem mindennapi eset! Örülök, hogy idevert a hóvihár, noha amúgy is itt hálтам volna meg, de egészen biztos, hogy nem beszélgetünk ilyen sokáig. Viszont mostanra nagyon elálmosodtam.

- Hát akkor - így a vadőr - tegyük el magunkat holnapra!

A vihar közben teljesen megszűnt. A sűrű kék égen remegtek a csillagok, de feltűnt a Hold is. Az erdő fái a rájuk nehezedő hó terhe alatt, a pelyhecskék kristályszemcséinek, jól látható visszaverődése- ként, kísértetiesen szikráztak.

Amilyen gyönyörű a téli táj, olyan félelmetes az erdőre nehezedő, hóvihár utáni mély csend.

Cserri, a szarka

Barokk bútorokkal berendezett dolgozószoba. Háromrészes könyvszekrény. Egyik rekeszében elrugaszkodásra készülő, kitömött szarka les le ránk fénylő üvegszemével.

- Ez... a közönségesnek tűnő szarka, az idők folyamán hírhedt madárrá vált, bár semmi különös képességgel nem rendelkezett. Még beszélni sem tudott, holott, mondják: egyes szarkák igen... - Legyint. - Mindegy! Hallottam, és kész! Szóval, tette azt, amit az örök természet, sorozatos átöröklődések révén a génjeibe táplált. A nagynénemtől örökölt, sajnálatos halála után.

Arcán szent rettenet, szemében a tűzimádó ősember csodálata vibrál, mialatt a madárra tapasztja a szemét.

- Leülök és csak nézem a valamikori szabad, a vadvirágos, a csodálatos mezők, a szél hátán zúgó erdők fölött, a vad légörvények hullámzásaira bízva magát, széttárt szárnyakkal mozdulatlan, vagy a levegőt fürgén szelő madarat... - Sőhajtva folytatja: - Balesetemből adódón, amely következtében a jobb felem majdnem teljesen lebénult, kilátástalanságom, nagyobb részt a négy falhoz kötődöttségem miatti elcsüggedésem, búsan kesergő szívem zajlása olykor lecsendesedik. Lelkem mély fájdalmát, mert testileg semmim sem fáj, megmegújuló bús keserűségemet, szomorúságomat, a már letűnt, a régebbi és sikeres életemtől fájdalmasan búcsúzó, keserű pillanatait, az eladdigi éveim nyüzsgésének zajlását, ingerét, lassan már az emberi szót, a simogató tenyerek melegét a vigasztalást..., nem arra egyáltalán nincs szükségem... is elfeledem. Ez a madár mindenért, de mindenért kárpótol. - Mind a két kezével egyszerre legyint. - De nem egy félig nyomorék, pontosabban mondván: maradandó mozgáskorlátozottsággal gyógyuló, el-elcsüggedő, ha „még” nem is beteglelkű, lassan kialakuló kisebbségi érzéseitől gyötrődő ember önsanyargatását akarja hallani, hanem e különös madár hihetetlen történetét. Hát elmondom!

A nagynéném - kezdi szinte teljes zökkenő nélkül, ugyanezen hangszínnel - haldoklott. Cserrit, mert így nevezte el a szeretett, a dédelgetett, a megszelídített szarkáját, azzal bízta ránk, hogy a legutolsó leheletéig viseljük gondját! Amelyhez elegendő... Szóval, az egész vagyont, amelynek értékét csak milliókban lehetne meghatározni, ránk hagyta. Többek között - körbemutat - ezt az igen értékes, több darabból álló, barokk stílusú dolgozószooba-bútort. - Ajkát gyászosan fanyalogva összehúzza, néhány pillanatig hallgat. - Rá két... Nem - húzza a szót elgondolkozva -, három napra meghalt. Temetés s mi minden következett...

Engedjük ki az ablakon! - gyorsítja meg a történet elmesélésének menetét. - Mert e szarkának nem bent a szobában van a helye - tört ki dühösen a feleségem, alig egyhétnyi ajnározás után, mert ugyanúgy, amint a nagynénémnél szabadon garázdálkodhatott: röpködhetett, ugrálhatott a szobánkban s mindenütt. Nézzem csak a sok tollat, vedlett, amelyeket széthullajt! Rendszeresen felborítgatja a kávésbögréket, beletapos a kiömlött kávéfócsába, és széthordja, összeken vele mindent... Ellopja a mokkacukrot, letépi a függönyt, a horgolt asztalterítőt szétszaggatja, nézzem csak meg a szövetbéléses, drága villanyernyő, szép díszeit, és így tovább, mert bőven volt miért panaszkodnia. - Fejét élesen felüti. - Mivel hosszú évektől a legnagyobb békességben, szeretetben élünk, ráadásul a feleségem odaadó szeretettel, hüen ápolt, lévén orvos, kezelt, amikor majdnem teljesen mozgásképtelen voltam..., ráadásul igazat adtam neki, mert Cserri csak egy valamiben bizonyult részünkre akkoriban elfogadhatónak: szobatiszta volt. Ornitológus barátom nem hitte el, mert, ugye szerinte a madarakat lehetlenség szobatisztaságra nevelni, amíg saját szemével nem győződött meg, hogy Cserri, ha piszkítania kellett, az állandóan nyitott ajtajú kalitkájába repült. Felugrott az egyik falécre és mindig ugyanarra a helyre pottyintott. Egyébként ennivalóját is, leginkább felvágott darabkákat, tojást, ilyen-olyan gyümölcsöt... a kalitkájában fogyasztotta el, ugyanígy az elcsent mokkacukrot is a kalitkájába vitte, verte szét a csőrével s csipegette fel. Szóval - mosolygott, két kezével mondandójához imitáló mozdulatokat téve - a négy háztömbből álló, négyszer négylakásos villasor első háztömbjének a második emeleti

ablaka ki..., és a nagynéném igen kedvelt Cserrije szabályosan, nem ám kis lelkiismeret-furdalásom közepette, kidobott a szabadba. Miért volt igen súlyos lelkiismeret-furdalásom? A nagynéném végakaratára miatt, aki szigorúan a lelkünkre kötötte: amíg él...! A többit találja ki! Meg ez a szelíd szarka is közrejátszott abban, hogy nagyon értékes vagyont örökölhettünk, noha annak előtte sem „álltunk rosszszul”.

Legnagyobb meglepetésünkre, nem „felejtette el” a repülést. Igen boldogan és magabiztosan röpködött. Irigyen, könnyes szemmel néztem utána, mert én a nyomorék férfi, igenis nagyon irigyeltem, amiért ő... - fanyalogtam keserűen - én nem! - Nagyokat nyeldes, elszomorodottan bámul egy ideig maga elé, majd teljesen váratlanul, szinte meghökkentőn, testét hirtelen feltörő hötyögés rázza meg. - Alig egy órára rá megkoppant az ablak üvege: Cserri! - örvendezett, legnagyobb meglepetésemre, kitörő örömmel a feleségem. - Nocsak! Visszajött!.

Nos - mosolyog hüen tovább szelíd emlékezéséről ragyogó arccal -, attól a bizonyos naptól kezdve Cserri szabadon röpködhetett ki és be, ugyanis lévén nyár, én állandóan teljesen kitárt ablak mellett dolgoztam az íróasztalom előtt. Viszont - emeli fel a mutatóujját - a benti terét némileg korlátoztuk. A dolgozószobámon és az előszobánkon kívül máshová, mivel szigorúan becsuktuk az ajtókat, nem ugrálhatt, nem röpködhetett be... Aztán rá nemsokára - nyújtja meg a szavait, vakargatja meg kissé elgondolkozónak tűnőn a fejét -, Cserri legnagyobb bánatára ismét bezárult az ablak. Szemmel jól láthatón szenvedett az eladdig élvezetes, szabadon röpködés, ki-be mászkálás utáni szobafogságától. Miért zártuk be? Mert Stanci néni - nevet fel buzgón -, nem ez az igazi neve, ám a régebbi viccek női figuráját utánzón mindenki így hívja a villasoron. Persze hogy tudja, de nem haragszik érte. Talán azért nevezték el Stanci néninek, mivel kicsi, kövér asszony. Nem pletykás, csak úgymond: minden és mindenki iránt érdeklődő asszony. Mivel rendkívül agilis, minden lében kanál típusú, és az elmondottak után talán furcsán hangozhat, de így igaz, segítőkész, és a négyszer négylakásos villasor tulajdonosai, mi közös képviselőnknek választottuk meg, amit ő boldogan és igen jól telje-

sítve a feladatát visel azóta is... De..., bocsánat e hosszadalmas kitérésemért - tárja szét engesztelően a két kezét. - Egyszóval jelezte, hogy mindenki vigyázzon, mert titokzatos tolvaj vagy tolvajok garázdálkodnak a környékünkön, surrannak be a lakásokba! Kikhez? Sorban megnevezte őket. És kizárólag, fényes ékszereket, felsorolta miket emelnek el. Nyomozók jártak a szomszédos két házban. Tehetetlenül, megátalkodottan állnak a titokzatos, a legkisebb nyomot sem hagyó tolvaj vagy tolvajokkal szemben... Cserri szarka, amely madarokról az a hír járja, hogy „nagy tolvajok”. Főleg a fényes tárgyakat kedvelik, azaz lopogatják el. Közölve, hosszan megbeszélve, alaposan kitárgyalva ezt a feleségemmel, a legnagyobb egyetértésben mindent átkutattunk vele, ám semmit sem találtunk, viszont... jobb az elővigyázatosság jelszavával, meg mindenki tud már a környéken Cseriről, így meg úgy, akaratlanul gyanúba keverhetnek, mert ugye az emberek...! Tehát csukva tartottuk az ablakot. Szellőztetéskor Cserrit, vehemens tiltakozása, szárnyacsapkodása, rikoltozása ellenére, a kalitkájába zártam.

Rá két napra Stanci néni újabb híreket hozott: Megint és megint eltűntek ékszerek, holott a kérdéses lakásokban, mindent zártak. Ezekben a lakásokban, havonta hárommillió forintnál is többet kereső, gyermek nélküli, illetve nagyvállalkozó házaspárok laknak, tehát bőven akadt mit elemelniük a tolvajoknak... A tizedik... - a plafont nézve töri a fejét néhány röpke pillanatig -, meglehet a huszadik napon történt. Stanci néni hosszan és igen tarkára színezetten, de szinte egy szuszra ledarálta a legújabb híreket: Az őrző-védőszolgálat egy-egy embere strázsált a kérdéses házak főbejáratai előtt, mégis több ékszer is kiloptak a velünk szomszédos, ház, szép lakásaiból, ahol néhányat készakarva, próbára téve az igen rejtélyes tolvajt, a fészklődő tükör előtti pipereasztalon hagytak... A férj a saját feleségét gyanúsította meg. Miért? Mert, terjedt lépcsőházszer, Stanci néni susmusa révén, persze ezt az utóbbit - nevet fel kajánul - nem ő mondta el, én teszem hozzá, hogy ezzel-amazzal a színésszel, zenésszel, énekes-sel... látták kettesben, biztosan nekik adogatta, meg trehány, szinte marokszám vásárolja az ékszereket, hordja haza nyugati útjairól, amit sosem zár el. A hálószobájukban, a fürdőszobájukban, meg...

mindenhol szétdobálja azokat. Itthon hímringyókat, kurafikat fogad titokban, tart ki... Rendkívül rosszul élnek a férjével. Ki erre, ki arra lép félre...

Nehézkesen feláll. A fotelének támaszkodva, már-már rádőlve, kissé visszafogottan, majdnem titokzatosan folytatja:

- Cserrit teljesen váratlanul, se előzetes levertség, se gubbasztás, semmi..., megdögölve találtuk a kalitkájában. Szerintem megfulladt, gyanítottam, közöltem a feleségemmel, ami később be is igazolódott.

Fejét a föld felé csüngeti, szája szélét harapdálja egy ideig, majd másabb, fátyolosabb hangon tovább suttogja:

- A feleségem még aznap elvitte a Mezőgazdasági Múzeum egyik munkatársa által javasolt preparátorához. Kitömte. Azóta a jelenlegi helyén „pihen”, késztet engem nap s mint nap, újabb és újabb elmedülésre az életemről, a nagyon lassan csökkenő nyomorúságomról, a hogyan továbbról..., az e világról és a túl-világról való meditálásomra.

Nehézkesen kiegyenesedik. Teljesen béna lábát, a padlót súrolva, kissé rángatódzva hátratulja, kezét a derekához szorítja... Miközben lépésről lépésre tovább zötykölődik, mondókáját egyetlen pillanatra sem szünetelteti.

- Az előszobában - az ajtófélfának dől, s a tükrös, lambériázott előszobafal, alig ötven centi magas, a fal hosszát véges-végig követő szekrényke melletti, úgyszintén barokk stílust képviselő, rekeszes, cipőtartó szekrénykére mutat -, ott! Teljesen véletlenül, magam sem tudom, miért éppen akkor a fakkokban lévő cipőimet nézegettem, húzogattam ki, raktam vissza. Azon gondolkoztam, hogy melyiket selejtezzem ki, mivel bénaságom okán többé nem húzhatom a lábamra, például a túrabakancsomat.

Különös, megfejthetetlen, szent remegéssel, mint kisgyerek a cikázó villámokra, néz egy pontra, jobbik kezének tenyerét felfelé tartja, mint aki manapság is kételkedik abban, amit nemsokára elmond, meglebegteti.

- Rettentő nehéznek tűnt. - Régebben teljesen béna, mostanában gyógyuló kezét, sután fel-le mozgatja. - A rendszeres torna hatására egyre jobban mozog, de terhet emelni, segíteni vele a másik kezem-

nek, az nem megy, ezért az éppen közelemben matató feleségemet hívtam segítségül. Majd leültünk. A lélegzetem elállt, a feleségem egyik kezével a melléhez kapott: hú mi van itt, elképedéssel bambán lesett, felváltva rám s a túrabakancsomra... Nem, nem részletezem, nem húzom tovább a szót azzal, hogy mit éltünk át akkor s ott. Felbecsülhetetlen értékű kincseket találtunk a túrabakancsomban. Ilyen olyan drágakövekkel veretes pecsétgyűrűk, arany karperecek, fülbevalók nyakláncok, nyakkendő csiptetők, mandzsettagombok..., egy magas karátszámú, vastag és aranycsatos, ugyancsak arany női karóra... - Az íróasztalára mutat. - A listát a mai napig ott őrzöm, bárki megtekintheti!

Ugyanolyan kalimpálódással, amint előbb, az ajtóig battyogott, visszabotorkál az igen széles foteléhez, amelybe régebbi, majdnem teljes bénaságának maradékaként valósággal belezuhan, ám, amint az előbb, most sem hagyja abba a mesélését.

- Telefonkagyló fel, mindezek közölve a rendőrséggel! Alig egy órára két, szimpatikus, idősödő nyomozó keresett fel bennünket. Látni kellett volna az igen sokat tapasztalt nyomozók fura arcát, amint a túrabakancsom tartalmát az asztalra borítva nézték, s hallgatták a látottakhoz fűzött mondókánkat, mert minden kétséget kizárón, a tettes Cserri volt. Ámde, miként lopkodhatta be azokat a bakancsomba? Amíg nyitva volt az ablak, igen, de később a zárt ablakok, ajtók esetén, mert akkoriban tűnt el az aranytárgyak zöme, miként osonhatott ki és vissza? Megjegyzem a túrabakancsom szára igen magas. A szárait lehajtva, valósággal bele kellett szorítanunk a szűk fakkba, ám Cserri ügyesen, a hiányos cipőfűzők közötti nyílásokon rakosgatta be, amint később kiderült, a több milliós vagy az alig, esetleg nullaértékű fényes bővlikat. Többórás és minden lehetséges részletekre kiterjedő kutatás után fejtettük meg a rejtélyt. - Az egyik sarokban lévő ajtóra mutat. - WC, ugyanis ez a szoba, amint a többi, négy teljesen egyforma villában valamennyi gyerekszobának készült. Mindezt a hozzátartozó külön WC és kézmosó. Szellőztetését, ablak híján a falba beépített ventilátorral oldották meg a tervezők, amelyeknek lapátait, kívül rácsos kerámia, belül... olyan szitaszerű burok védi. A villanykapcsoló felkattintása után lép működésbe. Hogyan s mint, a

tetején, alulról láthatatlan, gyárilag kiképzett, miért, ne kérdezze, ökölnyi hézag tátong. Ezzel egy időben a másik talány is megoldódott. Ha ez ilyen, ugyanolyan annak a szomszédos két háznak, illetve a károsult lakások tulajdonosai WC-jének a ventilátora is. Az ajtót, igaz résnyire állandóan nyitva tartom, mert bénaságom okán, e szűk helyen lévő WC-t, magas termetem, hosszú lábaim miatt nem használhatom. Régi írógépemet, és néhány régebben kiselejtezett könyveket, ezt-azt tartunk benne... Ezen a lyukon kibújt, amazokon a házakban lévő, kerámia rácsainak résein, a ventilátorok lapátai között és a belső szitán, lévő lyukon be! Így közlekedett Cserri. - Előrebök a mutatóujjával. - Irány az imént említett lakások! Érdekes, tudták meg a nyomozók, mondták el nekünk, azokon a helyeken sem, miért..., semmi közünk hozzá, ugyanúgy, mint mi, szintén nem WC-ként használták azokat a kis helyiségeket. Az ajtókat leszerelték, helyükbe, úgyszintén nem tudom miért, függönyöket aggattak... - A fotelja børszélére csap az egészséges kezével. - Nem húzom tovább a szót! A károsultak a nyomozókkal együtt átjöttek, és egyetlen gyémántkövetétes gyűrű kivételével minden egyes darabot felismertek, meglették, és a bizonyos papírmunkák, egyeztetések után átvették, és a mi sűrű bocsánatkérésünk közepette elvitték.

Most először, ám kissé kajánul, hangosan felnevet.

- Tudja, hol találta meg ugyanaz a két nyomozó a hiányzó gyémántköves-betétes gyűrűt? A preparátor ujján. Tehát, Cserri ugyanattól a gyűrűtől fulladt meg, amelyet a mi mesterünk a szarka felboncolásakor szépen kiemelt a gégejéből, és eltulajdonított.

Hihetetlen - emeli fel rajongón széthúzott hangját -, ennyi értéket összehordani egyetlen kis madárnak, ám igaz!

Mély csend van. Még a falon függő, hosszú, fényes ingájú óra, mint valamennyi bútor itt s máshol, barokk, elálmosító kat-kattogása is hallatszik.

Fent Cserri, soha többé meg nem változtatható pózban les le ránk... De nem! Mert mintha ebben a pillanatban cinkosan ránk kacsintana...

Kutyahúség

Mottó: Egyes kutyák mindent tudnak, csak beszélni nem.

- Az én kutyám: Botond, merthogy így hívtuk, pontosan ilyen volt - emeli fel a szépen leterített asztalról a boros poharát Garamvölgyi Vendel, ámde mielőtt a szájához emelné, hosszan maga elé tartja, meglötyögteti, majd az aranysárgán fénylő, bukés borát, mint egy varázsitalt, alaposan megbámulja. De hát a jó bor az is. Egyébként az igen szelíd embereket megvadítja, más szilaj egyéneket kezes báránnyokká, sokakat tüzesekké, másokat melankolikusokká, ki-kit elszántakká, dalra fakasztókká, vagy éppen búskomorakká változtatja. Végre a szájához emeli, belekóstol, cuppant, majd többszöri bólogatások közepette - mire gondol éppen: a bor zamatára, másra, mialatt lerakja az asztalra. Nem tudom. - Ott kezdődött el - folytatja lassú, méltóságteljes csordogálással -, hogy élt a városkánkban egy neves kutyaidomár. Jakus Pistának hívták. A rendőrségnek dolgozott. Kutyákat nevelt, idomított be bizonyos feladatok elvégzésére. Öttel-hattal kezdte. A „tehetségteleneket” kiselejtezte. Csak kettőt-hármat képezett ki, úgy kétéves időszakonként. Ezt a bizonyos Botondot magának, azaz pontosabban vezérkutyának szánta, amelyet - lévén fogékony - tökéletesen betanít, a többiek, így vagy úgy követik majd. Egyszer - mélézik el néhány pillanatra -, máig sem tudom... - mentegődzik a fejével, a kezével egyszerre -, tényleg fogalmam sincs, mi történhetett vele. Rádőlt a fa vagy más..., egyszer válságos állapotban hozták haza az erdőből, mivel főállásban-e vagy csak mellékesen, erdőkerülőként kereste, avagy egészítette ki a sovány kenyérrevalóját... Haldoklott. Magához hívatott, ugyanis híres..., nem pontosítok: sikeres vadászként tartottak számon akkoriban. Vele, mint erdőkerülővel, csakúgy mint az erdősszel jó barátságot tartottam. Azt mondja..., nem - komorodik el a hangja, fejét lehajtja - suttogetta inkább: Botondot rád bízom! Egyetlen szót sem mondott többet. Sőhajtott. Feje oldalra billent és meghalt. A felesége mindent hallott, ezért nem okozott gondot később, hogy átvegyem az igen értékes kutyának számító, okos Bo-

tondot, amelyért, noha nem lévén fajtisza, egyszerű farkas és vizsla keverék volt, feketeszénként csillogó szőrrel, ezer forintot is megkaphatott volna abban az időben, amikor az ezer forint még igen nagy pénznek számított. Igaz, egy ötszázast - szegény asszony volt, Pistától nem sok mindent örökölt -, én is „leperkáltam” érte. Egyszerű kicsinyke parasztházban laktak, szedett-vedett bútorok... Nem részletezem, ha nem is a legszegényebbek közé tartoztak, szegények voltak.

Olyan arccal néz maga elé - homlokán a bőrt, s a szája szélét sokat sejtetően összevonja -, mint akinek az a legnagyobb gondja, hogy miként mondja el azt a sok-sok történetet, mind elmesélje-e vagy sem, amelyek ahhoz a kedves állathoz kötődnek. Végül két öklét az asztalra fekteti, s kezdetként olyan arccal mosolyog, mintha arcára vasalták volna a vigyorát. Majd teljesen váratlanul, az én nagy megütközésemre, szinte teljes erejével felröhög. Nevetése hirtelen elnyújtott kandúrmacska nyávogásával kezdődött, amelyet halk csuklások követtek, a legvégén hosszú lónyérítéssé fokozódott.

- Az a pali, akiről mesélek - fulladozik egy ideig, majd hirtelen megszokott kerékvágásba tereli mondandójának löcsöskocsi-kerekét -, élete legvégéig megemlegeti Botondot. - Az asztalra csap, mire a poharakban, a kancsóban hullámozni kezdenek a borok. Mintha erről jutna eszébe, felemeli előbbi öblös poharát, mintegy jelezve, hogy kövessem példáját, felém integet a fejével. Kiissza, majd kissé illetlenül, mit sem törődve velem: üres-e, nem-e a poharam, teletölti a saját poharát s folytatja: - Egyik éjjel óriási csaholásra riadok fel. Azonnal tudtam, hogy Botond embert fogott, mert a kutyák sokféleképpen ugatnak. Fül és egy kis gyakorlat kell hozzá, hogy elkülönítsük: mikor játszik, mikor zavar el idegen kutyát a vadászterületéről, mikor ugatja meg a macskát, mikor ingerelik, miként támadja meg az idegen behatolót... Magamra kaptam a köntösömet, s rohanok ki. A kerítés tetején - magas téglakerítés volt, áll manapság is -, egy alak guggol. Lent Botond, mind magasabbra és egyre magasabbra ugrálva, megérkezésem után sokkal erőteljesebben támadta az illetőt, mire az visszaugrott a másik oldalra, ahonnét felmászott a kerítésre és elfutott... Rá egy vagy két hétre tudtam meg a rendőrségen... Ja! - kap a

fejéhez. - Azt még nem mondtam, hogy akkumulátorral működő, éjjeli vadászatokon, leseken használatos lámpámat is magamhoz vettem, s váratlanul az illető pofájába világítottam. Szép, mondhatni igen különleges fajtyúkjaim és galambjaim voltak, vannak manapság is, azokat akarta ellopni, amint ugyanazon az éjjelen öt-hat-hét helyről is, valamennyi szomszédunktól összeszedte az aprójószágokat, még a nyulakat sem kímélte. Persze, hogy felismertem szembesítéskor a rendőrségen. Három hónapig csücsült miattam, pontosabban az ellopott sok-sok aprójószágok miatt.

Megvakargatja a feje búbját, s kissé elkomorultabban folytatja:

Persze... némi kellemetlenséget... Kellemetlenséget? Bajt is okozott néha. Csak egyet említek a sok közül. Léván kan kutya, tüzelés idején valósággal megvadult a szukákért. Legkisebb elnézés s ő máris kiszökött a kapun. Azelőtt vadul támadta, mint legtöbb kutya a postásunkat, ilyenkor sunyin meglapulva követte a kapuhoz, ahol a legkisebb résen át is kiszökött a nyílt utcára. Egy ízben kidöntötte, de mennyire hosszan a szomszéd, egyébként gyenge állapotú léckerítését. Az udvaron ugyanis láncra kötött szuka várta. Természetesen nekem meg kellett csináltatnom a kerítését. Máskor a feleségem nem kulcsolta be a kaput. Ő észrevette, mert mindent megfigyelt, s kinyitotta... Egyébként szabadon járt ki-be a lakásunkba. Lenyomta két lábával a kilincset, és kész! Be is csukta. Az ajtónak farolt, s addig-addig lökdöste, amíg be nem kattant a zár... Kiszökött az utcára, ahol, mint a legtöbb jó házőrző kutya, senkit sem bántott, támadt meg, ennek ellenére, nagy testével sok embert megfélemlített. Járkálhattam utána feszt.

Hallgat, s somolyog.

- Szégyelltem, persze hogy szégyelltem - folytatja valamivel később. - Aztán - emeli feljebb a hangját, vidámabb színt öltve a hangréseibe - a legkisebb fiamat ő tanította meg járni. Elébe feküdt. Az alig egyéves fiúcska a fülébe kapaszkodott. Ő felállt, és szinte maga után húzta a botladozó-tipegő Zsoltikát. Egyre messzebbre s messzebbre mentek. Amikor a fiam el-fáradt, a földre tottyant, melléje feküdt, majd rövidke pihenő után, megnyalogatta a kezét, fejét elébe tartva, szinte buzdította, hogy újra kapaszkodják a fülébe... Azt a

büszke nézést, amikor rájuk csodálkoztunk, s elismerően megveregettük a nyakát a feleségemmel, amely Botond szemében vibrált, sosem felejttem, felejtjük el.

Megint elhallgat. Tekintete a poharamra téved. Bocsánatkérő mosolya s mozdulatai közepette teletölti borral. Kínálgat..., iszik, s lerakja a poharát. Tekintete, mintha elszabadult gondolatai, hol a fellegekben, hol körülöttünk lebegve, fantázia madaraivá váltak volna, holott érzem, mind valóság, amiket elmondott, és újra belekezdve elmond majd.

- Egyszer, a nem tudom, mi történt velem, se előtte, se utána..., felment-e, leesett-e a vérnyomásom, meg - szédültem és elestem. A fejemet beütöttem, elvesztettem az eszméletemet. Botond segített rajtam, mentette meg az életemet. Bent, az alacsony heverő mellett fekve tértem magamhoz, ahol Botond az arcomat nyalogatta. Feltételezésem szerint - senki sem tartózkodott otthon, a család a Balatonon nyaralt, én másnap készültem utánuk -, hogy s mint, meg lehet magamhoz térve, belekapaszkodtam, szerencsére az ajtó nyitva volt s úgy tántoroghattam be...

Elérzékenyül, majdnem könnyezik. Hangja, miután folytatja, befátyolosodik.

- Máskor is megtörtént, hogy megmentette az életemet. Elmondom, hogyan, ám előtte még elmesélek valamit. Hallgassa csak! Ellentétben a már elmondottakkal, egyik reggel arra ébredtem, hogy ellopták az összes tyúkomat, s a galambjaimból a nagyobb testűeket. Amint láthatja, a városka szélén lakunk, mögöttünk a határ, pontosabban a nagy kertünk s az erdő. Nagyon megszidtam Botondot, aki, miután megmutattam neki az üres ólakat, valamennyi korholó szavamat elérte, szégyenkezve hátrált, s igen halkán, de annál fájdalmasabban nyüszített... Botond azon az éjjelen, szokásától eltérően bent kukszolt az előszobában. Ki... kiment, mert mondtam, bármikor kinyitotta, becsukta az ajtót.

- Jó - szakítom félbe -, belülről értem, hiszen elmondta előbb: hátra farolt, s így vagy úgy benyomta, de kívülről?

- Két első lábát beleakasztotta a kilincsbe, s lassan hátrálva, behúzta maga után - feleli, olyan arccal mosolyogva rám, mint tanár a buta

nebulójára. Miután folytatja is sunyin somolyog. - Éppen a rendőrségre készültem, amikor Botond váratlanul eléem rohant. Elkapta a nadrágom szárát s erővel maga után húzott. Legnagyobb meglepetésemre, az erdőre nyíló felső kapunk nyitva volt, pontosabban kifeszítették. Tehát azon áthatolt vagy hatolhattak be a tolvajok. Hogy én ezt nem vettem észre! - korholtam magamat, holott tüzetesen átnéztem mindent. Az erdőben, nem messzire tőlünk, kimustrált, de azért még jó karban lévő öreg autóbusz-karosszériát helyeztünk el, mi vadászok. Terményt tároltunk benne, amelyet telente a vadetetőkhöz szórtunk. Mellette rengeteg letépett, igen: letépett s nem vágott tyúk- és galambfej hevert. A tolvaj vagy tolvajok, ide hozták, zsákban-e, miben, nem tudom, az értékes fajtyúkjaim, galambjaim javát, ahol egyszerűen végzett vagy végeztek velük.

Legyint.

- Rendőrség, tárgyalás, mert tüstént akadt egy-két gyanúsított, mi egymás, és egy... egy... nagy semmi. A kenyérboltba tartottam, ahová Botond is utánam szökött. A feleségem mellől lógott meg. Három férfi ért mellénk a járdán, mire Botond, teljesen váratlanul az egyikükre, a középsőre támadt. Visszarendeltem. Engedelmeskedett, de amikor az ijedségtől megmerevedett emberek kiabálva, átkozódva továbbindultak, Botond utánuk rontott, s mindig ugyanazon férfira támadt. Mellettünk, nagy meglepetésemre, rendőrkocsi fékezett állt meg. Az a rendőr szállt ki belőle, akivel Jakus Pista, az elhunyt, neves kutyaidomár állandó kapcsolatot tartott. Tudott az esetről, hiszen személyesen meséltem el neki fajtyúkjaim, értékes galambjaim ellopását. Gyanút fogott, amiben az is segítette, hogy a kérdéses férfi futásnak eredt. El akart menekülni a helyszínről. Utána hajtott, elkapta, és előállította az őrsön. Igen, ő volt a tolvaj! Ugyanazt a nadrágot viselhette, amelyben ellopta és kivégezte az állataimat. Vér fröccsenhetett rá, amelyről Botond szagot fogott. Ezek a csibészek nem cserélgetik a nadrágjukat, hetekig egy és ugyanazon ruhában koslatnak.

Iszik, kínál engem is, és folytatja:

- A vadászatokra rendszeresen magammal vittem Botondot is. Nagyon nagy hasznát vettem, noha nem volt kifejezetten vadászkutya. Például csónakból nem vadászhattam vele, mivel sehogyan sem akart

a vízbe ugrani. Belöktem, szépen kiúszott. Viszont a nyulakat, fácánokat egytől egyig összeszedte, s felkutatta a megsebzett őzeket, vaddisznókat. Bár ne tette volna - szűkül elkecsereedett régi, kedvelt kutyáját siratón -, mert ez lett a veszte. Óriási, kapitális agyaráú vadkant lőttem, pontosabban csak megsebesítettem. Tehát elmenekült. Botonddal együtt indultunk a megkeresésére Egyik bokornál, ahová a vérnyomok vezettek, semmit, de semmit: röffenést s zajt nem hallottunk, ám Botond azonnal megszimatolt valamit. Ahelyett, hogy odaugrott volna, iszonyatosan vicsorogva a bokor felé, elém ugrott, s hátrafelé farolva, szinte, legalábbis nekem úgy tűnt, engem akart hátatolni, megvédeni. Rácsodálkoztam, mert sohasem tett ilyet ezelőtt. Néhány visszakozó lépésem után, ő óvatosan a bokor felé lopódzott, ám a megsebzett vadkan - a bokorból figyelhette -, megelőzte. Minden erejét összeszedve rávetette magát, és az átlagosnál sokkal nagyobb agyarával szabályosan felnyársalta. Nem tehettem semmit. Lőni nem mertem, mivel a kutyámat féltettem, de nem is volt rá szükség, mivel a vaddisznó, Botonddal együtt kimúlt. Egymás mellett feküdtek a fűben... Ha Botond nem tol hátra... - elhallgat. Válaszát lógni hagyja a levegőben.

Sóhajt, előbb az asztalára nehezedik a könyökével, majd feláll, s az üres, régebben a fegyverét tároló lemezszekrénykére mutat:

- Azonnal leadtam a fegyveremet: a sörétest és a golyóst. Nem vadászom, és kutyát sem tartok többé. Botondot a kertem végébe tettem el.

Jöjjön, megmutatom a sírját!